

Uvodnik

Danijel Devetak

Peter na Andrejevih tleh

Apostola Peter in Andrej sta bila brata. Po izročilu je prvi ustanovil Cerkev v Rimu, drugi v Carigradu. Njuna naslednika sta se na god sv. Andreja srečala v Turčiji. Z zgovornimi gestami, pa tudi z jasnimi besedami je papež na svojem šestem mednarodnem apostolskem potovanju med 28. in 30. novembrom znova razkril svoj način hoje za Kristusom in vodenja rimske Cerkve.

V Turčijo je šel z jasnimi cilji: okrepiti bratske odnose med kristjani, spodbuditi mir in dialog na Bližnjem vzhodu ter potrditi v veri pripadnike katoliške skupnosti. Turčija je posebno draga vsake-mu kristjanu, je dejal, saj se je v njej rodil sv. Pavel, prav tako je tam potekalo prvih sedem koncilov in blizu Efeza naj bi po Binkošnih živel Marija. Prvi dan potovanja je preživel v prestolnici Ankari. V duhu medverskega in medkulturnega dialoga ter skupnih prizadevanj proti vsem oblikam nasilja je predstavnikom turških oblasti med drugim dejal: "Nasproti fanatizmu in fundamentalizmu, iracionalnim fobijam, ki spodbujajo nerazumevanja in diskriminacije, je treba postaviti solidarnost vseh verujočih". Poudaril je tudi, da so vsi verski voditelji "dolžni obsoditi vsako nasilje nad dostojanstvom in človekovimi pravicami", saj človeško življenje ima značaj svetega. "Vsako nasilje, ki hoče biti versko upravičeno, zasluži najostrejšo obsodbo, kajti Vsemogočni je Bog življenja in miru". Od vseh, ki trdijo, da ga častijo, svet pričakuje, da so moški in ženske miru, zmožni živeti kot bratje in sestre, kljub etničnim, verskim, kulturnim in ideološkimi razlikam. Do nasilja ne prihaja zaradi povečevanja Boga, je še dejal Frančišek, temveč zato, ker na Boga pozablamo. Zato je pomembno, "da si kristjani in muslimani skupaj prizadevajo za solidarnost, mir in pravičnost". Skupaj kristjani in muslimani, "nosilci neprecenljivega duhovnega bogastva". Drugi dan obiska je potekal v Istanbulu, na krajih, ki so pomembni za različna verstva. Frančišek je obiskal Modro mošejo, kjer po navadi moljio Alaha. Tam si je sam sezul čevlje in se s sklenjenimi rokami zraven imama potopil v molitev. Pri popoldanski evharistični daritvi v katoliški katedrali Sv. Duha so bili povezani pastirji in verniki različnih katoliških obredov, pa tudi pravoslavni in protestantski predstavniki. Skupaj so molili za edinstvo v veri, ljubezni in notranji skladnosti.

Bratskim odnosom med rimskim papežem in carigradskim ekumenskim patriarhom so bili posvečeni posebno lepi trenutki 30. novembra, na praznik apostola Andreja. Frančišek in Bartolomej sta pri ekumenski molitvi v cerkvi sv. Jurija obnovila skupno zavzetost za nadaljevanje poti proti vzpostavitvi občestva med katoliki in pravoslavni. Podpisala sta skupno izjavo in skupaj podelila blagoslov. "Molitev je namreč osnova za vsak ploden ekumenski dialog pod vodstvom Svetega Duha, ki ustvarja edinstvo", je dejal papež. Sveti Duh je duša Cerkve, daje življenje, spodbuja različne karizme, iz mnogih dela eno samo telo. Kot znano, je cilj ekumenskih prizadevanj prispevati s teološkimi študijami, molitvijo in bratskim dialogom, da bi pripadniki različnih krščanskih skupnosti presegli zgodovinske ločitve, "da bi bili eno". Patriarh Bartolomej ne predstavlja vsega pravoslavnega sveta, vseeno je pomenilo srečanje med prvaka dveh Cerkva lepo znamenje prijateljstva in spoštovanja, ki lahko pomeni, če že ne korak naprej, vsaj spodbudo z veliko simbolno vrednostjo. Sicer pa, je dejal papež, "tisti, ki vse naredi, je Sveti Duh. Na nas je, da mu dovolimo delovati, da ga sprejmemo in sledimo njegovim navdihom".

Foto L. Quaira

Prihodnost Trsta je v povezavi s Slovenijo

Neuraden obisk slovenskega premiera Mira Cerarja v Slovenskem stalnem gledališču v soboto, 6. decembra

Gorica / Mala Cecilijanka, revija otroških in mladinskih zborov

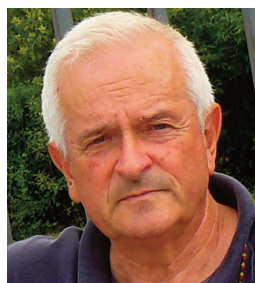
Vedno višja kakovost pevskih nastopov

Sonce je v ponedeljek, 8. decembra 2014, pokazalo svoj bledikasti obraz, a se je kmalu spet sramežljivo skrilo za oblake. Neštetno sončec pa se je iskriilo v očeh naših mladih pevcev, ki so na praznik Brezmadežne, kot velja dolgoletna tradicija, nastopili na Cecilijanki, reviji otroških in mladinskih zborov iz Gorice in Tržaške, ki jo prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Tej ustanovi, ki s to revijo spodbuja pevsko dejavnost med otroki, že nekaj let predseduje Dario Bertinazzi, sam vnet pevec in pevovodja. Letos se je priljubljene revije, ki vselej ustvarja lepo praznično ozračje v adventnem času, ki je občutiti drhteče pričakovanje Božiča, udeležilo petnajst zborov. V dveh popoldanskih delih se je na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici pred zelo dobro zasedeno dvorano zvrstilo kakih tristo mladih in večjih pevcev, ki so jih, razen enega pevovodje, vodile mlade pevovodkinje, vse glasbeno izobražene - marsikatera je bila gojenka SCGV Emil Komel iz Gorice (prav s tega vidika je ta goriška glasbena šola zelo pomembna!). Da zadnje čase vedno več članov teh otroških in mladinskih zborov obiskuje gla-

sbeno šolo in zna igrati kak instrument, je razvidno iz ubranega petja, jasnega fraziranja, dobre intonacije in še marsičesa, kar je tudi letos odlikovalo marsikateri nastopajoči zbor. Da je glasbena izobrazba zelo pomembna za kakovostno rast naših otroških in mladinskih zborov, je v delno dvojezičnem nagovoru ob začetku prvega in drugega dela letošnje Male Cecilijanke poudaril Mirko Ferlan, diplomiran iz harmonike, prof. na SCGV E. Komel, pevec in pevovodja, ki ga je ZCPZ povabilo, da spregovori nekaj besed o zborovski dejavnosti. Sam je prepričan, da glede na stanje otroških in mladinskih zborov se nam ni treba bati za prihodnost pevске kulture tu pri nas. V teh zborih se namreč zrcali tudi prihodnje pevsko dogajanje v odraslih sestavih. "Otroški in mladinski zbori pojejo iz leta v leto lepše, število pevcev je v zadnjih letih več ali manj konstantno in pedagoški kader je kvaliteten, v nekaterih primerih celo na zelo visokem umetniškem nivoju. Videti dokaz našega dobrega delovanja je tudi ta, da premoremo na Goriškem najboljši slovenski mladinski pevski zbor v letu 2014 in deklško skupino, ki že nekaj let uspešno koncertira v

različnih evropskih mestih". Kljub temu rožnatemu podatku pa ostaja še zmeraj neka težava: "pomanjkanje moških glasov bodisi v moških bodisi v mešanih zasedbah. Rešitve teh težav ne gre iskati pri odraslih pevcih, saj boš dvajsetletnika, ki ni nikoli pel, težko navdušil za zborovstvo", je mnenja Ferlan, ki je dejal, da je treba rešitev iskati že pri mlajših pevcih. Opaža namreč, da je v otroških zborih tudi nekaj dečkov, čeprav prevladujejo deklice, v mladinskih zborih pa je število fantov že drastično manjše. Zakaj je tako, se sprašuje Ferlan in pravi: "Ali postaja petje 'žensko opravilo'? Obstaja stereotip, da se fant mladostnik raje ukvarja s športom". (...) Prav je, da se otrok ukvarja s športom, poleg zdravega razvoja pa moramo skrbeti tudi za njegovo kulturno vzgojo in petje je ena najpopolnejših vzgojnih panog, ker poleg glasbenega razvija tudi čut za skupinsko poustvarjanje. Otroški zbor brez fantov lepo zveni, včasih je še manj disciplinso problematičen, pa tudi težav z mutacijami ni ... V mladinskih zasedbah pa v zvoku le zmanjka neka popolnost v široki paleti zvočnih barv. Sprenevedanje te problematike nas bo v prihodnje gotovo privedlo v to, da bomo imeli pri nas samo ženske odrasle zasedbe, ki bodo verjetno pele skrajno prefinjeno in umetniško. Bomo pa s tem osiromašeni prodornega zvoka kultiviranih moških glasov"! Naše fante je treba navdušiti nad petjem. Pri tem lahko pripomorejo starši in seveda zborovodje, "ki bodo pri tem potrebovali ogromno potrpljenja in iznajdljivosti". Ob koncu se je spomnil svojega nekdanjega ravnatelja - v mladih je imel gotovo prerano umrlega prof. Silvana Kerševana - ki si je zmeraj želel, da bi deloval v šoli tudi deški zbor, kot se to dogaja v drugih državah. Morda pa se bo to kdaj v prihodnje uresničilo prav na odru Male Cecilijanke".

Visco

Z zgodovinarjem Ferruccionom Tassinom smo se pogovorili o zdajšnjem stanju nekdanjega fašističnega taborišča v Viscu

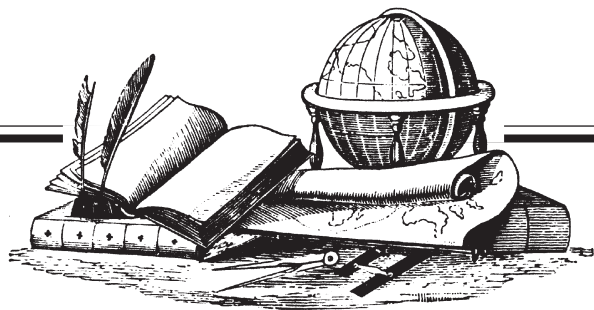
14

Razstava v Gorici

Do Svetih treh kraljev je v galeriji Ars na Travniku na ogled prodajna razstava Umetniki za karitas

16

Razmišljanje o deželni reformi krajevnih uprav

Zarja zatona slovenske upravne avtonomije

Ko bodo čez petdeset let zgodovinarji raziskovali življenje slovenske narodne skupnosti v Italiji, bodo namenili veliko pozornosti sprejetju deželne reforme krajevnih uprav, ki je nedvomno mejnik v razvoju naše upravne avtonomije. Pravkar sprejeti zakon namreč močno zamaja enega od petih stebrov, na katerem sloni naš skupni manjšinski dom, in to do take mere, da je varnost celotne stavbe že vprašljiva. Skratka, posledice sprejetja zakona lahko mirno primerjamo posledicam ekonomskega zloma TKB, ki je pred dvajsetimi zrušil ekonomski stebel slovenske narodne manjšine v Italiji in čez noč izničil sicer dokaj vprašljivo vlogo družbenega gospodarstva, kar pa je nedvomno obubožalo celotno manjšino.

Če pa bi hoteli sliko o stanju ostalih treh stebrov, to so družtva, šola in mediji, izostriti, bi odkrili, da tudi tu stanje ni najboljšo in še tako majhen premik, predvsem v šolstvu in medijih, bi lahko postal za celotno manjšinsko zgradbo usoden.

Ob takšnih dejstvih, ki naj bi bili, ne ozirajoč se na politično pripadnost vsakega zamejca, skrb vzbujajoči, pa smo bili prejšnji teden priča apološki zakon, ki so jo utemeljevali predstavniki slovenske komponente Demokratske stranke. To so počeli z zelo demagoškimi in intelektualno nekorektnimi argumenti, kot so npr. nujnost sprejetja zakona zaradi splošne ekonomske krize, potreba po reformah, za katere se moramo vsi enako žrtvovati itd., kot da bomo z ukinitvijo vlog malih slovenskih občin lahko rešili problem italijanskega javnega dolga ipd. Zgodilo se je celo še več. Igorju Gabrovcu, predstavniku Slovenske skupnosti, so očitali, da je neke vrste reaktor, saj naj bi s svojimi popravki, ki so skušali ohraniti avtonomijo slovenskih občin, zaviral reforme. Višek v polemiki pa so dosegli, ko so mu očitali, da si je z neglasovanjem

zakona pilatovsko umil roke, ko pa že bežen vpogled v potek razprave zakona kaže, da je bilo njegovo obnašanje vse prej kot pilatovsko.

Komentiranje takih poceni stališč, ki želijo prikazati neko delitev med dobrimi slovenskimi reformisti in hudobnimi reaktorji, je verjetno le izguba časa. Povsem jasno je, da se dialektika teh mladih sofistov zgreduje po dobro poznanih klasičnih shemah, v katerih dobri naprednjaki (beri slovenska komponenta De-

Igor Gabrovec

mokratske stranke) se borijo proti hudobnim nazadnjakom, le da tokrat se v košu nazadnjakov znajde Slovenska skupnost in tudi Stojan Spetič, torej neki nov politični nasprotnik, ki bi ga v luči novih časov ti mladi sofisti lahko preimenovali kar v klerokomunista. A mimo ironije, ki bolj kot tisoč besed lahko pokaže na bedo argumentacij slovenske komponente Demokratske stranke, to, kar preseneča, je površinski pristop celotne slovenske levice, predvsem SKGZ, ki se o zadevi uradno ni izrazila, kar je SSO naredil, ko je celo vlado opozoril na spreminjanje ravni zaščite.

Take pasivne drže bi si pred tridesetimi leti na slovenski levici nihče ne sanjal. To si upam trditi ne zaradi kake posebne nostalgije po tistih časih, (kjer je bil sicer nivo razprave nedvomno višji),

ampak predvsem, ker so tedaj vsaj nekateri Slovenci na levici imeli jasnejšo sliko o stebrih, na katerih sloni manjšinska zgradba.

Danes pa v vrstah levice vlada splošna zmeda. Po dvajsetih letih sistematičnega idejnega spodbujanja slovenske narodne identitete in izničevanja temeljev tistega minimalnega skupnega narodnostnega programa, ki je še do začetka devetdesetih let družil SSK in slovenske komponente levčarskih strank, smo prišli do tega, da slovenska komponenta De-

mokratske stranke brani zakon, ki ukinja del svoje lastne in posledično tudi splošne slovenske politične vidljivosti. Skratka, če pred tridesetimi leti je bilo jasno, da smo vsi Slovenci, ne glede na prepričanja zahtevali specifično zaščito in priznanje kolektivnih pravic v Italiji, danes na levici marsikdo zagovarja tezo, da sobivanje mora temeljiti na ideji enakosti vseh in torej, da morajo veljati ista pravila za vse, ne glede na specifično, ki jo vse evropske listine priznavajo jezikovnim manjšinam.

Pri tem pa se enostavno ne sprašujejo več, koliko časa bo tistih pet stebrov naše manjšinske zgradbe lahko ostalo pokonci. Z glasovanjem o reformi krajevnih uprav si je slovenska levica naredila medvedjo uslugo, saj se bo njen vpliv na politiko v naslednjih letih močno zmanjšal. Naslednji pod udarom, kar bo vidno že v finančnem zakonu, bo Primorski dnevnik, ki naj bi po isti logiki doživel iste reze kot vsi italijanski časopisi. Iskreno upam, da se bo vsaj za letos zadeva rešila, a jasno naj bo vsem, da se dnevniku ne piše rožnata prihodnost. Ob izgubi politične teže slovenske upravne politike bo tudi vloga Primorskega dnevnika in verjetno še marsikaterega tiskanega glasila, vse manj strateška. Če torej v manjšini ne bo zavel drugačen veter, se bodo v kratkem zamajali temelji tudi medijskega stebra, kar lahko postane problem tudi za nas.

Peter Černič

Slovenska podjetja so se predstavila italijanskim zastopnikom

Pogovori so bili uspešni

Predstavniki 15 slovenskih podjetij so se pred kratkim v Milanu udeležili mednarodne borze agentov in zastopnikov, ki je namenjena vzpostavljanju stikov za vstop na italijanski trg. Pogovori so bili uspešni, nekatera podjetja so že sklenila konkretne posle. Tako so namreč sporočili iz agencije Spirit.

Slovenska podjetja so na dogodku Forum Agenti Milano, v okviru katerega so potekala dvostranska srečanja med 400 podjetji in več kot 7000 italijanskimi in tujimi agenti in zastopniki, opravila okoli 200 poslovnih pogovorov.

Od teh bi se lahko dve tretjini odrazili v nadaljnjem poslovnem sodelovanju, nekatera podjetja so sklenila tudi že konkretne posle. Ocenjujejo, da so tovrstni dogodki odlična priložnost za vstop na italijanski trg. "Mislim, da je vsak stik, dogodek ali priložnost, ki jo lahko izkoristimo na trgih, ki te zanimajo, zelo dobrodošel za sestavljanje celotne slike pričakovanih možnosti", je po navedbah Spirita ocenil Danijel Petek iz družbe Bial. Zadovoljen je tudi z organizacijo, in sicer tako na italijanski strani kot na strani slovenskih institucij, ter s stroškovnim vodikom tovrstnih predstavitev.

Podobno je z organizacijo zadovoljen Vasja Mihelj iz družbe Gostel Vasan. "Podjetja imajo na tak način možnost, da poceni prodrejo na zanimivo in veliko tržišče Italije", je dejal. Udeležbo slovenskih podjetij so skupaj organizirali agencija Spirit, Gospodarska zbornica Slovenije, ministrstvo za zunanje zadeve in Gospodarski urad RS v Milanu. Slovenska podjetja so se dogodku Forum Agenti in takšen način doslej udeležila štirikrat, in sicer lani v Rimu in Milanu, marca letos pa v Neaplju. Prihodnje leto bodo dogodki marca in novembra v Neaplju ter maja v Veroni.

Šepetanje - šepetanje - šepetanje - šepetanje - šepetanje

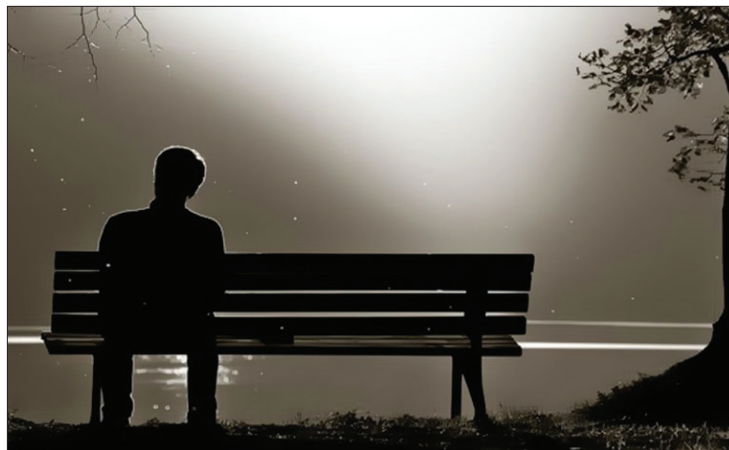
Odločno proti nasilju nad moškimi!

Leta 1981 je OZN razglasila dan boja proti nasilju nad ženskami. Vendar se nasilje ne dogaja samo nad ženskami, ki naj bi ga zakrivali moški, ampak predobro (!) poznamo (!) tudi nasilje (!) nad moškimi (!), ki ga zakrivi nežni spol! O tem se ne govorijo, ker še vedno prevladuje mnenje, da smo moški, kot rečejo v naši slovenski Nici, "cavate". Slovenska karitas je dobila prvi materinski dom na Škofljici pri Ljubljani, ki ga vodi moja učenka. Ob blagoslovu sva z dr. Alojzijem Šuštarjem ob čaju malo pokomentirala, kako je z nasiljem. On je bil namreč profesor moralne teologije. Pa sem ga skušal malo uščipniti, zato rečem: "Veste, vse lepo in prav, ampak treba bi bilo misliti tudi na dom za moške, kajti tudi ti se znajdejo v nezavidljivem položaju, še zlasti če dobijo za ženo kakšno možačo, ki ima v hiši poleg hlače še 'gajžlo'! Malo me je pogledal po strani in pripomnil: "Veste kaj, poročeni moški so in bodo cunje, kar se tega tiče, oni morajo vse potrpeti, ženskam pa ni treba, ker jih pretirano štiti zakonodaja"...

Na to sem se spomnil, ko me je moja zvesta bralka zamejskega časopisa obdelala, češ, ali ni čas, da se spregovori tudi o nasilju nad moškimi, ki ga počenjajo ženske, pa mi omenja primer iz Milana, kjer je žena zapodila moža iz stanovanja. Ta se je utaboril pod stopnicami v bloku. Tam ima svoje cunje in tam tudi prespi. Po pokliču je zdravnik. Znajdi se, kot veš

in znaš! Nagovorim našega Luko, ki se približuje trideseti pomladi, kaj čaka, ker človeku ni dobro samemu biti. Pogleda me in reče: "Grevna na ko-

župnijo k staremu župniku so delili mladega kaplana. Po dveh mesecih so ga premestili, ker ga je neka zatožila, da jo zapeljuje, češ da jo med mašo stalno gleda in seveda moti! Lepotica je, od kar hodi k maši, sedela nekje pod korom in vse maše preklepetala. - Ko pa se je pojavil mladi kaplan, se je takoj preselila v prvo klop. Ker pa je ta klop podobna ostalim in nima spredaj za-

prte stranice, je ta lepota sedela tako, da je redno razkazovala "rose" spodnje hlače". Kaplan za to ni vedel nič. Vse to so pa videli ministranti in raztrobili po vasi. Kaplan je odšel, ostal pa je v spominu kot "naš bivši rose" kaplan". Lepotica je takoj zamenjala sedež in se vrnila pod kor, kjer jo boste lahko srečali in se prepričali, da res klepeče celo mašo.

Obliko nasilja s tega področja poznamo tudi ob smrti duhovnika tu v zamejstvu! Nasilje gor, nasilje dol! - V OZN-u žal niso pomislili, da obstaja tudi druga stran nasilja. Logično, ker poznamo feminizem, feministična gibanja, roza telefon, domove za pretepe ženske, pomoč prepotrebni, ker se našemu ljubemu nežnemu spolu vedno delajo same krivice. O dedcih pa nič! Kot da ne bi obstajali tudi ti problemi, ker jih spretno zna zrežirati nežni spol v svojo korist.

Ob nasilju, kakršnem koli že, bomo odkriti in poštenei, kdaj to je in kaj to je!!!

Ambrož Kodolja

Povejmo na glas

Zelo počasni protipoplavni ukrepi

Ob vseh obilnih deževjih tega leta, ki se bodo morda nadaljevala tudi skozi bližnjo zimo in pomlad, smo očitno še vedno v stanju odrevenelosti. Bodisi kot ljudje bodisi kot vodilne institucije nemočno opazujemo oblačno in temno nebo ter dež, ki vedno globlje pronica v zemljo, jo dela vse bolj rahlo in polzečo, kar je že grožnja v dobesednem pomenu besede. Zemeljski usadi vseh vrst, trganje cest in celo spodmikanje železniških tirov, ogrožene hiše. V zadnjih treh mesecih je bilo v Italiji za skoraj milijardo evrov škode in sedem mrtvih, ki so jih utopile podivjane vode ali jih je pod seboj pokopal porušeni bivalni prostor. Skratka, pravo izredno stanje, na katerega pa, in to je več kot osupljivo, še vedno ni pravega odgovora. Na tem mestu smo že pisali o tem, kako so pred nekaj leti po poplavih v Ljubljani in Genovi odgovarjajoča ministrstva že pripravila protipoplavne ukrepe, ki pa so ostali mrtva črka na papirju, da bi se naravna ujma letos na omenjeni mesti znesla ponovno. In tako se upravičeno sprašujemo, do kdaj bomo še tako nerazumljivo in škodljivo paralizirani ob pretečih posledicah podnebnih sprememb in ne bomo reagirali, potem ko bi to morali storiti že zdavnaj. Renzija vlada je nedavno pripravila tehten zakonski odlok, ki namenja boju proti poplavam pet milijard evrov v šestih letih. Prav pred nekaj dnevi se je končno premaknila tudi slovenska vlada in za naslednje leto odobrla 37 milijonov evrov. To pa so le t. i. dolgoročni

projekti, ki bodo po mnenju izvedencev potrebovali vsaj pol leta, da bodo prvi rezultati zares udejanjeni, se pravi zgrajeni nasipi in podobno. Treba je torej nekaj napraviti v krajšem času, kratkoročno in takoj, saj je nevarnost poplavl navzoča nepretrgoma. Lahko, da ni pretirano, če rečemo, da bi se bilo treba zavarovati nemudoma in vsaj z vrečami peska poseči na poplavna območja, kjer do razlitja vode prihaja pogostoma. Izkoristiti bi morali vsak predač lepših dni ter zagotoviti potrebna sredstva na račun prekomernega popraviljanja cestišč po mestih. Nizozemska, Francija in Velika Britanija so odločen protipoplavni program izvedle že pred leti. Kar pa se naših tukajšnjih razmer tiče, velja dodati še nekaj: zdi se, da je na prvem mestu zatajila politika, ki bi morala zagotoviti osnovno življenjsko in tudi materialno varnost svojih ljudi. Politika je pač poklicana, da predvsem največje probleme zazna, ugotovitve posreduje javnosti ter predlaga primerne ukrepe. Dejstvo pa je, da npr. o poplavni nevarnosti sploh ne govori, kot da ne bi obstajala, prav tako ni nobena stranka postavila obrambo pred omenjeno nevarnostjo med svoje primarne naloge. Opaziti je tudi, da politiki na prizadeta območja razen redkih izjem sploh ne prihajajo, kot da jim je za stisko svojih ljudi kaj malo mar. Pač pa z gledno solidarnost izkazujejo prostovoljni gasilci in civilna zaščita, ki si zaslužijo več kot najvišje državno priznanje.

Janez Povše

Pogovor z županoma Franco Padovan in Markom Pisanim

Kako in kaj po sprejetju deželnega zakona za reformo krajevnih uprav

Potem ko je bil v deželnem svetu FJK sprejet zakon za reformo krajevnih uprav, je upravičeno, da se vprašamo kako naprej. To pa je dobro izhodišče za kratek pogovor z županjo občine Števerjan Franco Padovan in županom občine Repentabor Markom Pisanim.

Deželni zakon za reformo krajevnih uprav je bil sprejet. Kakor koli že, uresničil se je negativen scenarij, ki majhne občine, med katerimi so tudi tiste, kjer večinsko živimo Slovenci, prisilno združuje v t. i. medobčinske teritorialne unije. Ali imate v mislih že morebitne predloge?

Franca Padovan: Kljub prizadevanju našega deželnega svetnika Igorja Gabrovca se je uresničil najbolj negativen scenarij, po katerem bomo kot majhne občine prisilno vključeni v medobčinske teritorialne unije ali zveze. V goriški pokrajini se obetata dve taki zvezi, ena za desni breg Soče z Gorico, druga za levi breg Soče s Tržičem.

Marko Pisani: Sprejeti deželni zakon o medobčinskih unijah predvideva za tržaške občine eno samo unijo, v katero so vključene občina Trst in vse okoliške občine. Unija se bo teritorialno istovetila z današnjo tržaško pokrajino, s pomembno specifi-

ko, da bo še posebno poudarjena neenakomernost, saj bo v zboru županov tržaška občina imela 15 glasov, vse ostale občine pa le 10. Po nekaterih razlagah naj bi se ta nesorazmernost lahko delno reševala s pravili, ki bodo zapisana v statutu unije, vendar ostajam dokaj skeptičen ob takih "padal-skih" rešitvah.

V zakonskem osnutku, ki ga je deželni odbor vložil v deželni svet FJK, ni bilo nobene navedbe glede zaščite Slovencev v FJK. V pristojni komisiji je deželni odbor predstavil amandma, ki je vnesel omembo zaščitnega zakona 38/01, deželni svetnik SSK Igor Gabrovec pa je vnesel še dopolnilo, ki 32 občinam v območju izvajanja zaščitnega zakona 38/01 priznava določene olajšave pri vključevanju v unije. Kakšne so lahko konkretne posledice tega?

Franca Padovan: Mislim, da se moramo trije slovenski župani iz Doberdoba, Sovodenj ob Soči in Števerjana čim prej srečati in preveriti možnost, ki nam jo daje dopolnilo Igorja Gabrovca. Reforma nas je itak razdelila in povezala z večjimi občinami.

Ne vem, kako bo, če bosta občini Sovodnje in Števerjan v eni uniji, Doberdob pa v drugi. Mogoče bi lahko pomislili na nekaj skupnega, kar nam zakon omogoča.

Marko Pisani: Že na prvih srečanjih z deželnim odbornikom Panontinom, ki je pripravljaval omenjeni deželni zakon, in ob branju prvih osnutkov smo ga opozorili, da tako v premisi samega zakonskega osnutka kot tudi v nadaljevanju ni bilo omembe o prisotnosti ter o zaščiti Slovencev v FJK in posledično nobenega sklicevanja na državni zakon 38/2001. S popravki, ki jih je vnesel Igor Gabrovec,

prizadevali z medobčinskim upravljanjem storitev in to je delovalo.

Marko Pisani: Po sprejetju zakona bo sedaj potrebno definirati funkcije, ki bodo v pristojnosti dežele, tiste, ki bodo s pokrajin prešle na unije. Poleg tega pa bo potrebno v sklopu tržaške unije še ločiti med funkcijami, o katerih bodo odločale okoliške občine in občina Trst, ter tistimi, ki bodo v skupni domeni. Pri tem moramo upoštevati, da bomo imeli pokrajine do leta 2016. V bistvu bomo imeli sedaj štiri ustanove: deželo, pokrajine, unije in občine. Zato sem od vsega začetka zagovarjal drugačen pristop. Glede na danosti in potrebe naše dežele bi bilo idealno, da bi se ustanovili dve operativni in prestrukturirani pokrajini Trst/Gorica ter Videm/Pordenon, deželi bi prepustili zakonodajno oblast in koordinacijo, med občinami pa bi močnejše spodbujali medobčinske konvencije. Ali pa bi bilo vsaj bolj smotno udeležiti smernice t. i. državnega zakona Delrio in priznati občinskim svetom avtonomijo, da sami odločijo med unijo in konvencijami med občinami. Menim, da prinaša novi zakon samo dodatne obremenitve za občinske uprave, tako finančne kot tudi organizacijske. Predvsem pa mislim, da bodo imele posamezne občinske uprave mnogo manj možnosti odločanja glede upravljanja lastnega ozemlja in pristojnosti.

Po vašem bodo mogle unije nadomestiti pokrajine in gorske skupnosti?

Franca Padovan: Bolj težko, saj je celotna reforma še v zametkih in ne vemo, kako bo potem. Problem je, da se javna uprava oddaljuje od občana, ki ne bo imel več neposrednega vpliva.

Marko Pisani: Mislim, da je največji nesmisel omenjenega zakona prav ta, da po eni strani ukinja pokrajine, po drugi pa ustanavlja unije, ki predvsem v tržaškem primeru dobesedno preslikavajo pokrajinsko ureditev, s tem da je potrebno postaviti na novo celotno organizacijsko strukturo. Poleg tega ima sam zakon še kup nedorečenosti, ki jih bo potrebno v prihodnje reševati in osmisliti. To pa je posledica tega, da je bil zakon izoblikovan in sprejet brez poglobljenega premisleka in brez predhodnega preverjanja možnih "scenarijev". Neizpodbitno pa je, da ta zakon še zdaleč ne zadovoljuje kriterijev, zaradi katerih je bil uveden: boljše upravljanje z manj birokracije in manjšimi stroški.

Julijan Čavdek

ki je bil dobesedno sam proti vsem, smo dosegli vsaj nekatere olajšave. Kako pa bodo unije, v katerih bodo prisotne občine, kjer se izvaja zaščitni zakon, delovale in zagotavljale zakonska določila, ostaja veliko vprašanje. Prepričan sem, da bo izvajanje tega zakona privedlo do znižanja ravni naše zaščite v sklopu unije.

Deželni zakon za reformo krajevnih uprav bo na novo organiziral pristojnosti. V čem mislite, da je največja nevarnost, oziroma kakšne bodo najbolj negativne posledice? Ali vidite kakšen pozitiven učinek v korist občanom in območja?

Franca Padovan: Največja nevarnost je v tem, da izgubimo vpliv pri odločanju. Unija mora napisati svoj statut in svoj pravilnik, pri tem moramo biti zelo pozorni. Zelo pa me tudi skrbi, kako bo s stroški. Vse do danes nimamo še nobenih števil. Velik problem bo tudi osebe. Že sedaj so naši uslužbenci zelo zaposleni zaradi novosti, kot so npr. tiste v knjigovodstvu. Kako bodo lahko prenesli vse to, res ne vem, tako da pozitivnih učinkov res ne vidim. Za izboljšanje storitev smo si itak že

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu

13. nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je objavil 13. natečaj za spodbujanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenke tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja.

Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidatke in kandidati iz Republike Slovenije in tujine. Predmet nagradnega natečaja so uspešno zagovarjana diplomska, magistrska in doktorska dela na kateri koli univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije.

Na natečaj Urada lahko kandidirajo tudi posamezniki z deli, ki so že bila objavljena na drugih podobnih natečajih. Upoštevana bodo dela, zagovarjana v obdobju od 1. 11. 2013 do 31. 10. 2014.

Nagrjena bodo tri dela s področja zamejstva in tri dela s področja izseljenstva, in sicer prvi nagradi za vsako od področij v višini 800 evrov, drugi nagradi v višini 600 evrov in tretji nagradi v višini 400 evrov.

Komisija lahko izjemoma podeli tudi posebno nagrado v višini 400 evrov za najboljšo diplomu v okviru nižje stopnje bolonjskega študijskega programa. Najboljša dela bodo na željo nagrajenec prejela tudi priporočilo Urada za objavo. Strokovna komisija bo ocenjevala diplomska, magistrska in doktorska dela z različnih področij o temi slovenskega izseljenstva oziroma zamejstva.

Strokovna komisija bo dela sprejemala do vključno 12. 12. 2014, rezultati natečaja pa bodo znani predvidoma do konca aprila 2015. Dodatne informacije dobite na tel. št. (00386) (0)1 230 80 11 (dr. Zvone Žigon) ali po elektronski pošti: zvone.zigon@gov.si.

Evropske institucije

Evropski parlament ponuja delovna mesta

Iz urada Evropskega parlamenta in Ljubljani obveščajo, da so v Evropskem parlamentu razpisali natečaje za 30 delovnih mest. Glavna evropska institucija išče izkušene in visoko motivirane asistente za ključne organizacijske profile pri vsakodnevnem parlamentarnem delu. Vsak asistent v Evropskem parlamentu sodeluje pri delu evropskih poslancev pri pripravi, dopolnilu in pregledu uradnih dokumentov kot tudi pri oblikovanju povzetkov, mnenj, popravkov ter prevodov. Asistent mora obvladovati načrtovanje, pripravo in izvedbo srečanj komitejev in delegacij ter javnih dogodkov. Med ostalimi zadolžitvami asistenta v Evropskem parlamentu so še stiki z javnostjo in urejanje navadne ter elektronske pošte in posodabljanje spletnih strani. Zelo pomembna zadolžitev je zagotavljanje nemotenega vodenja odborov, delegacij in tajništva.

Delo asistenta v Evropskem parlamentu poteka v Bruslju in občasno v Strasbourgu. Okvirna mesečna plača znaša okoli 3.424 evrov za 40 delovnih ur tedensko.

Pri izbiri asistenta bodo zelo pomembne nabrane delovne izkušnje. Ob univerzitetni ali šteti stopnji izobrazbe je potrebno imeti še 3 leta delovne dobe, ob višješolski oziroma peti stopnji izobrazbe pa šest let delovne izkušnje. Na mesto asistenta v Evropskem parlamentu se lahko prijavijo državljani EU, ki imajo omenjene strokovnosti in odlično obvladajo vsaj dva uradna jezika EU (uradni jezik lastne države in angleščino, francoščino ali nemščino). Rok za prijavo zapade 13. januarja ob 12. uri. Več informacij je na voljo na spletnem naslovu <http://j.mp/15XnvRH>.

Kratke

Prizadevanja EU na konferenci Združenih narodov COP20 Climate change v Limi

Strokovna 12-članska delegacija Evropskega parlamenta v tem tednu sodeluje na konferenci Združenih narodov, namenjeni svetovni klimi, ki poteka v Limi, glavnem mestu Peruja. Cilj konference, ki je že dvajseta po vrsti, je ta, da pripravi dogovor o svetovni klimi, ki naj bi bil podpisan v letu 2015 v Parizu.

Delegacija Evropskega parlamenta, ki ji predseduje italijanski poslanec Giovanni La Via (EPP), se zavzema za to, da vse strani prepriča o potrebi po skupnem dogovoru za ambiciozno klimatsko politiko za rešitev našega planeta. Podpredsednik delegacije Nemec Jo Leinen (S&D) je izrazil prepričanje, da bo vse zelo odvisno od stališča ZDA in Kitajske, ki so na prejšnjih konferencah zaustavljale sklenitev skupnega dogovora. V zadnjih časih pa je njihovo mnenje drugačno, saj klimatske spremembe resneje obravnavajo tako v Ameriki kot na Kitajskem.

Italija je v velikih težavah zaradi rimskega škandala in negativnih ocen. Parlament odobril Jobs Act

Prejšnji teden je bil za Italijo zelo težaven, saj je na dan izbruhnila še ena podkupninska afera. Po zadevi v zvezi z milanskim Expojem in beneškim Mosejem je sedaj počilo v Rimu. Rimsko tožilstvo je sprožilo preiskavo pod imenom "Mafia capitale", kjer preiskuje domnevne mafijske vplive pri zakupu javnih del rimske občine. V preiskavo sta vpletena tako Gianni Alemanno kot Ignazio Marino, nekdanji in sedanji rimski župan. Tožilstvo preiskuje delovanje zadruga, ki si je na sporen način zagotavljala občinska javna dela. Zadruga je vodil Massimo Carminati, ki je bil že obsojen in tudi vpleten v delovanje oboroženih skupin skrajne desnice. Ogorčenost je vzbudila novica, da je zadruga financirala volilne kampanje glavnih kandidatov.

Za večjo zaskrbljenost pa so poskrbele negativne ocene o gospodarskem in splošnem družbenem stanju v državi. Evropska komisija je sicer odobrila italijanski zakon o stabilnosti, vendar je zelo strogo ocenila, da se bo morala rimska vlada do pičice držati tega, kar je zapisano.

Državni statistični urad ISTAT je objavil podatek, da je dosegla brezposelnost v mesecu oktobru 13,2%, kar je najvišja vrednost od leta 1977. Mednarodna agencija Standard & Poor's pa je znižala rating Italije iz BBB na BBB-, zaradi slabega bruto domačega proizvoda, ki slabo vpliva na vzdržnost javnega dolga. Italija je tako na robu prepada kategorije "non investment grade", ki odsvetuje naložbe v italijanske državne obveznice.

Poslanska zbornica je izglasovala zaupnico, ki jo je italijanska vlada vezala na sprejetje t. i. Jobs act oziroma zakona o delu. Vlada tako lahko izvede reforme na področju dela, delavskih pogodb in socialnih blažilcev. Zakon uvaja pogodbe za nedoločen čas s postopnimi garancijami za prvo zaposlitev ter spreminja pravila pri odpuščanju. Zelo kritično so se odzvali sindikati in levi del Demokratske stranke, en njihov poslanec je volil proti, dva pa nista glasovala.

Volitve za deželno šolsko komisijo FJK za slovenske šole

V sklopu slovenskih šol na Goriškem in Tržaškem ter dvojezične šole v Špetru poteka postopek za obnovitev deželne komisije za Slovenske šole, ki je bila ustanovljena na podlagi 13. člena zaščitnega zakona 38/01 (3. odstavek) z glavnim namenom, da zagotovi avtonomijo izobraževanja v slovenskem jeziku. V mesecu novembru so bili namreč obnovljeni zavodski sveti na Goriškem, Tržaškem in na dvojezični šoli v Špetru. V petek, 5. decembra, je zapadel rok za vložitev kandidatur za vodstveno, učno in neučno osebo, volitve pa bodo potekale 15. in 16. decembra na posameznih ravnateljstvih od 8. do 12. ure. Starši in dijaki bodo svoje predstavnike imenovali na zborovanjih, ki so bila sklicana za 15. december ob 18. uri na znanstvenem liceju France Prešeren v Trstu, na DIZ Trubar-Gregorčič v Gorici in na Večstopenjski dvojezični šoli v Špetru (samo starši). Pri tem imajo volilno pravico samo predstavniki staršev in dijakov, ki so izvoljeni v zavodske svete.

Dežela FJK pripravlja finančni zakon za leto 2015

Prejšnji teden je 1. razširjena deželna komisija, ki je pristojna za deželni proračun, odobrila osnutek finančnega zakona za leto 2015, ki ga je deželni odbor predstavil 15. novembra. Finančni zakon bo vreden 6,7 milijarde evrov. Še pred tem se je o osnutku deželnega finančnega zakona izrekel Svet krajevnih avtonomij, ki je dal pozitivno mnenje s trinajstimi glasovi za in petimi proti. Obravnava v deželnem svetu se bo začela v ponedeljek, 15. decembra.

V župnijski cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu

Praznična maša članov Unitalsi

V soboto, 29. novembra 2014, smo imeli v Štandrežu slovesno predpraznično mašo ob prazniku sv. Andreja apostola. Darovala sta jo dva upokojena nadškofa, msgr. Dino de Antoni in msgr. Alojz Uran. Prišla sta na povabilo organizacije Unitalsi in župnije, ker smo imeli njeni člani vsakoletne zaobljube in podelitev priznanja našim duhovnikom g. Miru in g. Karlu. Pri maši je somaševalo deset duhovnikov. Med temi je bil tudi duhovni asistent Unitalsi Triveneta msgr. Valerio Valentini. Obnovili smo vsakoletne obljube z vzklikom "tukaj sem", ko so nas poklicali po imenu in smo prižgano svečko nesli na Marijin oltar. Tudi nadškof De Antoni Dino je član organizacije Unitalsi. Za to priložnost je prišel tudi sam predsednik Triveneta dr. Donello.

Najpomembnejši trenutek je bil, ko so podelili g. Miru Šlibarju in g. Karlu Bolčini "častni križ kaplana lurške votline" (croce onoraria del capellano della grotta). To častno priznanje prejme le tisti duhovnik, ki je Marijin častilec in leta in leta redno sodeluje

z Lurdom. Gospod Miro Šlibar je tudi član naše organizacije že devet let zaporedoma in organizira romanje za Slovence z vlakom Unitalsi v Lurd. Tudi on je prišel s svojimi zvestimi sodelavci, ki so ga ponosno spremljali. Ta častni križ, ki ga nosijo na prsih s posebnim ogrinjalom (mantelino)

Ves obred je na koru v štandreški cerkvi spremljal zbor Unitalsi, ki so ga ustanovili v tej sezoni. Škof De Antoni je v svoji homiliji z očetovskim pristopom rekel, da se zdi, da je že Božič, ker je vse tako slovesno. Vernike je opozoril, da smo začeli nov adventni čas, ki sovпада s praznikom sv. An-

nik Triveneta Donello pa je dodal, da si predstavlja organizacijo Unitalsi kot lepo urejena tla. Če manjka ena ploščica, se pozna luknja, če manjka en član, se pozna praznina. Zato moramo sodelovati vsi. Pohvalil je ves potek programa in se zahvalil vsem za opravljeno delo. Na koncu pa je naš predsednik Montanar povabil spet g. Bolčino, da bi mu v imenu organizacije čestital ob 25-letnici mašništva in mu podaril albo, ker smo v juniju romali v Lurd. Ko se je maša končala, sta na trgu zadoneli harmonika in kitaro. Dva mlada Slovence, ki sta prišla z g. Šlibarjem, sta nam veselo igrala. Sledila je bogata zakuska in parku župnišča, ki so jo pripravili sodelavci Unitalsi s pomočjo naših kuharjev.

Gospod Karel Bolčina in gospod Miro Šlibar sta v zahvalo organizaciji darovala denarni prispevek za mladega pomočnika, da bo lahko poromal v Lurd. Praznik se je nadaljeval še pozno v noč v prijateljskem vzdušju.

Joana

v Lurdu pri obredih ali ob kakšnem slovesnem Marijinem prazniku doma v domačem kraju, podeljuje lurški škof s privolitvijo krajevnega škofa predvsem na prošnjo organizacije. Proces ni tako hiter, ima namreč daljši postopek.

dreja. Advent je primerjal telesu matere, ki sprejme novo bitje. Vsa družina je v pričakovanju novega otroka. Tako tudi mi moramo vsako leto znova pričakovati rojstvo našega Gospoda. Doživljati to pričakovanje z molitvijo in dobrimi deli. Predsed-

O narobe afriškem svetu

Namesto kruha puške

Prav je, da se vsaj od časa do časa kaj ozremo na afriški kontinent, kjer delujejo številni naši prijatelji misijonarji, zlasti g. Danilo Lisjak v Ugandi. Glede "Črne celine" je znano, da državne oblasti svoje državniške dolžnosti potiskajo v ozadje, tako da škripajo šolstvo, zdravstvo, tudi v deželah, ki so bogate z naravnimi surovinami, kar deluje, pa je navadno prav v rokah misijonarjev, torej Cerkve. Sicer je res, da "razvite" države ponudijo svojo takšno in drugačno pomoč, vendar pa to delajo za zelo visoko ceno, saj izrabljajo naravno bogastvo zase, afriškim deželam

pa ostanejo drobtinice. Sredstva, ki pridejo v roke oblastem, tam tudi ostanejo, saj je stopnja korupcije neverjetno visoka. Kot vse kaže, pa je afriškim voditeljem zelo pri srcu obramba njihovega ozemlja, glede na to, koliko potrošijo za vojaške potrebe. Mirovni raziskovalni inštitut iz Stockholma (Sipri) je ugotovil, da se je v letu 2008 trošenje sredstev za vojaške potrebe na celotnem afriškem kontinentu zvišalo za kar 8,3%, in sicer so skupaj afriški voditelji porabili za oborožitev kar 45 milijard dolarjev, po drugi strani pa je bila kontinentalna gospodarska rast 5,4%. Če pa te številke niso dovolj zgovorne, naj povemo, da se je skupna poraba sredstev v vojaške namene na Črni celine v zadnjih 10

letih povečala za kar 65%, občutno povečanje porabe se je primerilo v kar dveh tretjinah afriških držav. Ne bomo šli v podrobno analizo, čeprav razpolagamo s podatki, da ne bomo predolgi. Seveda je 45 mili-

jard dolarjev mala malica proti tistemu, kar za vojsko potrošijo industrializirane države, saj to vsoto potroši, denimo, Nemčija sama, za Afriko pa je to ogromna številka. Kako lahko toliko potroši npr. Liberija, ki ima le 1,4 zdravnik in 80 bolniških postelj na 100 tisoč prebivalcev, kjer umre 770 od 100 tisoč živorojenih otrok, kjer je nepismenih 40% prebivalstva? Tudi Gana ima le 9 zdravnikov in 90 bolniških postelj na 100 tisoč prebivalcev, pa toliko nameni nakupu orožja. Deloma se to lahko razloži z džihadistično grožnjo, s skupinami, ki si prizadevajo za odcepitev ali delujejo proti posameznim vladam. V obalnih deželah se spopadajo s piraterijo ... Toda, vsak dan prihajajo novice, ki jih navadno seveda zahodni mediji raje zamolčijo ali minimizirajo, kjer vlade pustijo cele vasi mesta in pokrajine na milost in nemilost oboroženim skupinam. Toliko porabljenega za orožje, pa nemoč nad par tisoč pripadniki paravojaških enot, kot velja, recimo, za Nigerijo, kjer ena največjih vojsk (130 tisoč vojakov) ne more ukrotiti Boko Haram, kakor tudi ne morejo ukrotiti Lord Resistance Army, ki že desetletja širi teror po Kongu, Centralni Afriki, Južnem Sudanu in Ugandi, pa jih je le nekaj sto. Afriški klic na pomoč razvitim državam je tudi v tem, da bi se končno nehale brigati le same zase in kaj storile proti tako veliki korupciji in podobnim rečem, ki izčrpavajo Črno celino. Kot je dejal sveti oče, je tretja svetovna vojna v teku, glede na vsa vojna žarišča, a nas to pač ne zanima.

Andrej Vončina

Besede življenja 1

Pri Založbi brat Frančišek je pred nekaj meseci izšel svetopisemski pripomoček za 1. razred verouka oz. "lectio divina za najmlajše" z naslovom: **Besede življenja 1 - Prva spoznanja**. P. Silvin Krajnc, Jelka in Živa Melik so pripravili 27 svetopisemskih zgodb in jih uredili tako, da lahko služijo za svetopisemsko katehezo otrok. Ob vsaki zgodbi so napotki za razmišljanje in rast v veri. S primernimi risbami jih je opremila izkušena goriška ilustratorica Paola Bertolini Grudina, vsaka zgodba pa ima dodano še upodobitev motiva iz svetovne slikarske zakladnice. To je prvi zvezek zbirke, ki osvetljuje in razlaga Sveto pismo, oživlja in dopolnjuje osnovnošolski verouk, približuje svet umetnosti in kulture, povezuje Božjo besedo z vsakdanjim življenjem. Tudi zaradi tega bi lahko bila knjiga, ki šteje 120 strani, uporabna tudi pri nauku v župnijah, sploh pa v rokah župnikov, katehetov, staršev in dedkov. Primerna je tudi za darilo. Več informacij na www.franciskani.si.

Dušan Jakomin

OD PETROLEJKE DO iPADA

Dušan Jakomin

OD PETROLEJKE DO iPADA

Knjiga spominov primorskega duhovnika Dušana Jakomina

Opisuje igrivo otroštvo, odhod iz rodnega Sv. Antona v Trst, težke semeniške čase, likvidacijo, ki mu je bila namenjena, a je namesto nje leta 1949 pel novo mašo. Nadaljuje s spomini na duhovniško službovanje v zamejstvu, opisuje kulturni razcvet Trsta po vojni ter svojo zborovodsko in časnikarsko službo. V svojih zapisih ostaja iskričev pričevalec minulih časov. Njegova beseda je preprosta, sporočila pa aktualno in kritično.

Dušan Jakomin vse svoje življenje in delo posveča zamejskim Slovincem. Je predan duhovnik, odprt za sodobne družbene tokove, ki vsakogar navduši s svojo živahnostjo, razumnostjo in treznostjo, kakršnih je sposoben le človek, ki se bliža 90. jubileju. Prav takšno je njegovo pisanje. Pravi, da je v starejših letih veliko pri svoji mladosti; njegovi spomini so čisti in jasni, zato so dogodki opisani, kot bi se zgodili danes: »Ne z namenom, da mi bralec mora verjeti. Verjemi, če hočeš. Poskušal sem biti dosleden, pošten do sebe in do bralca. Ničesar nisem olepševal.«

220 strani, 17 x 24 cm, integralna vezava, več kot 80 fotografij
redna cena 19,90 €

Knjigo dobite v:

- Trstu: pri Založbi Mladika; Ulica Donizetti 3 (III. nadstropje), Trst

- Gorici: v Katoliški knjigarni, Travnik 25, Gorica

Lahko pa jo naročite tudi na št. 00386 (0)5 61172 20 oz. 00386 (0)590 99 099

ali prek spleta: www.knjigarna.ognjisce.si

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (6)

Primož Krečič

Izvirna skupnost

Svetopisemska pripoved o prvem človeku vodi od izvirne samote k izvorni skupnosti. Za Adama se ni našlo ustvarjeno bitje, ki bi moglo stopiti z njim v osebni odnos. Zato mu je Bog poslal spanje in iz njegovega rebra oblikoval Evo, ki je bila del njega in vendar drugi človek. Telo je postalo most, da je mogel stopiti v njen svet in videti stvarnost ter sebe z njenimi očmi. Janez Pavel II. pravi, da je ljubezen način, s katerim se naselimo v notranji svet drugega. V bistvu se je zgodilo nekakšno drugo stvarjenje, s katerim je bil izpolnjen Božji načrt. Kdor najde ljubezen in ljubi, se ponovno rodi. Pripoved o stvarjenju človeka poudarja pomen enakega dostojanstva, Eva je ustvarjena od Boga podobno kot Adam, toda šele v srečanju z njo je polno zaživela Adamova oseba. Spoznal je, da je moški v odnosu do ženske. Če je prej sam iskal, ljubil, molil, sta se potem skupaj odpirala k Bogu.

V ljubezni, ki povezuje, je pomembna tudi razlika. Razlika je Adama in Evo spominjala, da nimata v sebi tistega, kar jima služi, da sta srečna. Razlika ju je tudi vodila, da sta se odprla drug k drugemu, v svet in k Bogu. Pri tem jima je pomagalo telo, da sta tudi na način spolnosti gledala drug na drugega. Moški in ženski način življenja namreč zadeva vse, kar smo: čustva,

dejanja, odnose, telo, zunanjo podobo. Moški se mora spominjati, da ga je Božja roka ustvarila iz zemlje, priznavati svojega Stvarnika in ostati pod njegovim varstvom. On je odgovoren za liturgijo, spolnjenje zapovedi in skrbi za stik s svetom. Ženska je duhovni vidik, da bolj globoko dojema življenje. Ona je notranji prostor, zavetje, tolažba. V odnosu do Boga je posoda Božje ljubezni, ki tako kot Marija sprejema Božji dar in ga utelesi v srcu ter v telesu. Med obema je skrivnostni ogenj navdušenja in veselja, lahko pa tudi požiga, če ni v službi ljubezni. Zato je vsaka izpolnjena zveza ne v dvoje, ampak v troje. Kjer ni temelja v Božji ljubezni, ostaja le ogenj strasti in poželenja. Moški in ženska sta ustvarjena za odnos in skupnost življenja. Različnost med njima ustvarja tudi privlačnost, ki vodi v harmonijo in osebno rast. Ženska je vzeta iz moškega, ta pa se rodi iz ženske. Človeška ljubezen se povezuje z Božjo, tako sta se Adam in Eva v ljubezni odpirala v Očetov objem. Ljubezen, ki gre skozi čutnost in čustva, dozori, da more potrditi rešničnost drugega v tem, kar je, in dviga k Bogu, prvi in temeljni skupnosti.

NAJVEČJA LJUBEZEN

**SINDON
2015**

**NAJVEČJE PRIČEVANJE
NAJVEČJE LJUBEZNI**

SLOVESNA RAZSTAVA SINDONA

19. APRIL - 24. JUNIJ 2015 V STOLNICI V TURINU

OB DVESTOLETNICI ROJSTVA DON BOSKA BO SVETI SINDON RAZSTAVLJEN V TURINSKI KATEDRALI.
NA SPLETNEM PORTALU NAJDETE VSE POTREBNE INFORMACIJE.

**VSTOP JE BREZPLAČEN, REZERVACIJA OBVEZNA NA PORTALU
WWW.SINDONE.ORG**

Kratke

DVS Bodeča Neža je bila v Gradcu

DVS Bodeča Neža z Vrha Sv. Mihaela je bila v Gradcu, kjer je 6. in 7. decembra potekal zborovski festival Voices of Spirit. Gre za mednarodni festival, na katerem je letos poleg DVS Bodeča Neža sodelovalo še 14 zborov iz Evrope ter Južne Afrike, od koder je prišel znameniti zbor Soweto Gospel Choir. Bodeča Neža si je vabilo na festival prislužila z navdušujočim nastopom, ki ga je imela na tekmovanju Ave Verum v Badnu letos maja. Graški publiki je ponudila izbor skladb slovenskih in italijanskih skladateljev, ki segajo od renesanse do sodobnosti. V sklopu festivala so zbori sodelovali tako na koncertih kot tudi na različnih delavnicah. Tako so člani zborov imeli možnost prisluhniti drugim pevcem, predvsem pa soočiti se z različnimi repertoarji. Poleg tega je bil festival Voices of Spirit odlična priložnost za druženje in navezovanje novih stikov. Ob 10-letnici delovanja je letos Bodeča Neža pripravila vrsto koncertov in prireditev na domačih tleh, vedno bolj pogosta pa so vabila na razne zborovske festivale in tekmovanja.

Poimenovanje in ponovno odprtje Kulturnega doma v Sovodnjah ob Soči

Kulturno društvo Sovodnje prireja v nedeljo, 14. decembra 2014, ob 11. uri, poimenovanje in ponovno odprtje Kulturnega doma. Program bosta uvedla otroška pevka zbor KD Sovodnje. Otroke iz vrteca bosta vodili Erika Tomsič in Valentina Nanut, osnovnošolci pa bodo nastopili pod taktirko Jane Drassich. Slavnostni govor bo imel predsednik domačega društva Erik Figelj, pozdrave bodo prinesli še županja občine Sovodnje ob Soči Alenka Florenin, pokrajinski predsednik SKGZ Livio Semolič in Predsednik Zadrudne banke Doberdob in Sovodnje, Dario Peric. Msgr. Renato Podberšič, duhovnik v Sovodnjah, bo blagoslovil dom. Slavnostni del se bo zaključil s poimenovanjem doma. Za razkritje tabele bo deležna g. pa Marija, vdova bivšega župana Jožefa Češčuta, po komur se poimenuje Kulturni dom.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabi na

predstavitve zbirke

ŠOPEK MLADIH NOT

Posvetne in sakralne skladbe za otroške in mladinske zборе

Nastopali bodo otroci OPZ Emil Komel - Gorica
in OPZ Veseljaki iz Doberdobapetek, 12. decembra 2014 ob 18. uri
komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž

Projekt izpeljan s podporo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Koncertna sezona 2014-2015

IN ZOPET PRIŠLA NOČ SI SVETA

Slovenski komorni zbor iz Ljubljane
Martina Batič, zborovodja

Na sporedu pesmi iz svetovne božične zakladnice
in božične skladbe slovenskih skladateljev

Kulturni center Lojze Bratuž
Ponedeljek, 22. decembra 2014, ob 20.30

Informacije na tel št. 0039 0481 531445
ali po e-mailu na info@centerbratuž.org

JAVNI RAZPIS

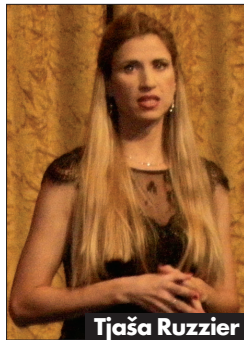
PRIZNANJE KAZIMIR HUMAR

- 1) Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Zdrženje cerkvenih pevskih zborov podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljive predlagatelj in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo.
- 2) Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa.
- 3) Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju.
- 4) Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru.
- 5) Predloge za priznanje je treba oddati do **31. decembra 2014** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje"

Kulturni dom Gorica / Lizistrata v izvedbi višješolcev

Ljubezen zmaga nad vsem

Na "Ta veseli dan slovenske kulture", 3. decembra 2014, ko se spominjamo rojstva našega nadkriljivega Franceta Prešerna, so goriški višješolci, dijaki, ki obiskujejo humanistični, znanstveni ali klasični licej Gregorčič - Trubar iz Gorice (ena dijakinja je bila tudi z goriškega DTZ Ž. Zoisa), na premierni matineji in večerni ponovitvi uprizorili posodobljeno različico ujedljive komedije Lizistrata najpomembnejšega predstavnika stare komedije v zlati dobi starogrške literature, Aristofana, rojenega okrog 445 pr. Kr. v Atenah in umrlega prav tam okrog 386 pr. Kr. Mladi igralci je sicer niso odigrali v klasični grščini, ampak v angleščini, ki postaja zmeraj bolj "svetovni" jezik. Zdi se, da ga naši dijaki kar dobro obvladajo. Aristofan je napisal okrog 44 komedij, a žal se jih je ohranilo le enajst. V njih z zelo kritičnim peresom udira po tedanjih političnih voditeljih in ostro kritizira družbene in kulturne razmere, ki pa so bile dokaj podobne sedanjim. Njegovo kritično pero se je obregnilo tudi ob neskončno dolgo trajajočo peloponeške vojne, ki jim ni bilo videti konca. Prav ti krvavi vojaški spopadi so vzvod nekaj njegovih del, med katerimi je tudi Lizistrata (412 pr. Kr.). V njej je protagonistka pogumna, odločna, neustrašna Atenčanka, ki podžiga atenske in špartanske žene, naj odrečejo "spolne usluge" svojim možem kot protest, ker le-ti mislijo samo na merjenje moči v vojni in zanemarjajo družino. Moški se hočeš nočeš uklonijo tem ženskim zahtevam in so prisiljeni skleniti mir. Prvič je bila bajke komedija uprizorjena l. 411 pr. Kr., dve leti po porazu Atencev na Siciliji v peloponeških vojnah, ko so se klali Atenci in Špartanci. Od ti-

Tjaša Ruzzier

stega davnega časa se ta Aristofanova umetnina vrsti na svetovnih odrih v raznih interpretacijah. Morda nobena ne ustreza Aristofanovi ideji, ki je pač imel svoje mnenje o ženskah. Spomniti moramo, da ženske tudi v naprednih Atenah niso imele volilne pravice, kaj šele, da bi lahko nastopile na političnem prizorišču, še v gledališču so bili igralci le moški. Ženske so bile pač potrebne zaščite moških kot bitija, katerih dejanja ne vodi razum, ampak srce. Marsikdaj se v sodobnih priredbah vsebina obravnava v pacifističnem ali feminističnem ključu, Tjaša Ruzzier, profesorica angleškega jezika, ki jo dobro poznajo tisti, ki se radi nasmejejo ob kabaretnih strelcah Radio aktivnega vala - v letošnjem maju je nastopila na goriškem Komigo na kabaretnem večeru Radio Aktivni live! -, je branje osredotočila na Ljubezen, predvsem materinsko ljubezen, ki zmora marsikaj (zelo zgovoren je sklepni prizor, ko se na nastopajočce usuje na tisoče srčk različnih odtenkov rdeče barve). Kot je sama zaupala, se je za uprizoritev zgledovala po neki priredbi, a jo je še dodatno priredila za naše dijake. Ruzzierjeva, ki je na odrskih deskah zelo domača, je to svojo ljubezen do gledališkega ustvarjanja znala čudovito prenesti na dijake in v njih razbrati nagnjenost h gledališkemu izražanju. Tudi pri dodelitvi vloge je imela srečno roko. Pri ustvarjanju predstave je seveda želela v dijakih vzbuditi zanimanje za gledališče, pa tudi za angleški jezik. Zdi se, da sta ji obe nameri dobro uspeli. Mladi igralci, glede na to, da so imeli vaje dvakrat tedensko le v

oktobru in da so jih v celoti naštelih kakih šestnajst, so svoje sošolce in ostale gledalce res prijetno presenetili. Več kot opazni so bili odrska sproščenost, obvladavanje odrskega prostora, dobro naštudiran tekst, jasna, pravilna izgovorjava. Posebno nekateri so se posrečeno vživeli v dodeljene vloge (nekateri izmed njih sodelujejo sicer pri mladinski gledališki skupini O'Klapa ali v Dramski družini SKPD F. B. Sedej). Med temi moramo omeniti vsaj lik Lizistrate, ki ga je s suverenim odrskim nastopom kot bojevitost, neomajno žensko, ki ve, kaj hoče doseči, izoblikovala Sara Maniaco. Zraven nje

sta izstopala še Sebastian Zamaro in Sofia Gergolet kot vodja atenskega zbora 1 oz. 2. Režiserka Ruzzierjeva je odlično priredila izbrano priredbo Aristofanovega besedila in jo po svoje raztolmačila ter iz nje ustvarila dinamično, tekočo predstavo z duhovitim nadihom v Aristofanovem slogu, z živahnim ritmom, ki privlači in s sodobno govornico nagovarja mlade. V zamisel in uredništvu uprizoritve - sama je priznala, da je bila težja kot njen porod! - je vključila mnogo koreografskih elementov, za katere je sama poskrbela, na zimzelene melodije legendarnih Beatlesov. Na golem prizorišču je bilo v ozadju le belo platno, na katerem so se zvrstile misli o ljubezni, o otrocih, ki so naša prihodnost (Mandela), projekcije templja in - med prizorom bitke - vode v pomenu ženskosti ter ognja v pomenu moške strasti, pa še izseka iz slavnega filma "Grk Zorba", medtem ko so plesalci zaplesali sirtaki. Spektakularni so bili trenutki, ki so jih nudile gibčne Cheerleaders, ki so svojo "soplesalko" vrgle kar nekajkrat v "zrak", in že omenjeni Sebastian Zamaro, ki je prikazal kar nekaj veččin break-dance. Skratka, zelo živa, premišljena in domiselno posodobljena antična komedija, imenitno vpeta v naš čas in zelo blizu našim dijakom,

ki so dokazali, da so marsičesa zmožni ob pomoči pravega, motiviranega mentorja, ki zna razbrati njihove želje in pričakovanja. Naj poleg že omenjenih treh nastopajočih navedemo še ostale, ki so se vsak po svoje izkazali: Maria Milanese (Kalonika), Sara Soban (Lampita), Iris Petruz (Dipsas), Giovanna Iacumin (Ismenija), Sara Terpin (Belfragija), Tadej Pahor (komisar), Nikolaj Hlede (Kinezi- ran tekst, jasna, pravilna izgovorjava), Alexander Faganel (stari Atenčan 1), Patrik Cingerli (stari Atenčan 2), Luka Paljk (stari Atenčan 3), Sanja Vogrič (stara Atenčanka1), Sara Del Pino (stara Atenčanka 2), Erika Kosič (atenska pesnica), Nace Sorč (špartanski delegat), Ruben Sclaufzero (Zeus), Giuseppe Pflanz (Dioniz), Enrico Schincariol (Kronos). Poleg njih sta v vlogah Mirine in Dipsinega soproga nastopila Lidija Čutura in Faris Karič, ki sta tri mesece v okviru mednarodnih šolskih izmenjav obiskovala četrti razred naše višje šole. Plesne intermezze so oblikovali Jasmin Butkovič, Gaja Sardoč, Iris Petruz, Sara Del Pino, Erika Kosič, Nika Tomsič, Ilaria Bergnach, Alexander Faganel, Tadej Pahor, Luka Paljk, Nace

Sorč in Patrik Cingerli. S svojimi lepo oblikovanima glasovoma sta s pevskimi trenutki uprizoritev obogatili Ivana Nanut in Ilaria Bergnach. Kostume, ki so odslivali grško meščansko nošo in vojaško opravo ter našo vsakdanjost, ki se je harmonično prepletala z daljnimi dogodki, sta izdelali Carlotta Nanut in njena nona Dani Arčon. Za rekvizite, izvirne kartonaste ščite, sulice in čelade, prevlečene z aluminijasto folijo, so poskrbeli Marta Lombardi in Tjaša Ruzzier ter dijaki. Za glasbeno opremo, videoprojekcijo in osvetlitev odra so bili zadolženi mojstri Hijacint Iussa, Niko Klanjšček, Edi Lutman, Vanja Hoban in Andrej Pahor. Gledališki listič (v njem sicer kot razglašena ostalina iz časov social-komunistične Slovenije bo de v oči datiranje "pred našim štetjem"!)) je računalniško izvirno izoblikovala Helena Volpi. Tjaša Ruzzier in Peter Černic sta pred predstavo nagovorila dijake in se zahvalila vsem (omenila sta tudi prisotno, nekdanjo ravnateljico Mihaelo Pirih), ki so pripomogli k uresničitvi tega ambicioznega odrskega podviga. V dvorani so na jutranji premieri bili navzoči tudi nižješolci iz doberdobske Večstopenjske in Večstopenjske dvojzice šole iz Špetra z ravnateljico Sonjo Klanjšček.

IK

MEŠANI ZBOR RUPA-PEČ

vabi na

praznovanje ob 80-letnici delovanja

VSO SREČO BI ŽELELI

nedelja, 14. decembra 2014, ob 18. uri
v društvenih prostorih v Rupi

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Božični koncert za člane in stranke
Zadrudne banke Doberdob in Sovodnje

VOŠČILA V GLASBI 2015

vokalna skupina gospel glasbe
INSINGIZI
(Zimbabve)

gost večera
OTO PESTNER

torek 16. decembra 2014 ob 20.30
v Kulturnem domu v Gorici

Vstop z vabili, ki bodo na razpolago na
podružnicah banke od 9. decembra do poteka razpoložljivih mest.

Pod lipami / Ladinska skupnost v Bellunu

Veneto za vprašanja gorskih skupnosti nima posluha

Pod lipami je prejšnji teden bila ladinska skupnost iz pokrajine Belluno. Gre za manjšino, ki živi v severnem delu dežele Veneto in ki svojo identiteto ne izraža samo po ladinski narodnosti in jeziku, temveč tudi po pripadnosti hribovitemu področju, ki ga, po njihovih besedah, dežela Veneto močno zanemara. Ladinsko skupnost so v Kulturnem centru Lojze Bratuž prejšnji teden predstavljali Danilo Marmolada, Francesca Larise Filon in Claudia

dejala Soppelsa ter ob tem pojasnila: "Mejimo z Avstrijo in z dvema deželama s posebnim statutom. Pri nas se govori latinščina, ki je popolnoma različna od vseh narečij v Venetu. Pomemben razlog za tako odločitev je nazadnje tudi dejstvo, da Veneto nima izdelane primerne politike za hribovita območja. Vse stavijo samo na nižino. Zavedati pa se moramo, da v hribovitih območjih živijo sicer res samo 4 odstotki deželnega prebivalstva, teritorij, ki ga te občine pokrivajo, pa znaša 20 odstotkov deželnega".

Ladinščina je jezik latinskega izvora, ki ima precej izrazite arhaizme, je izvor svoje govornice pojasnjeval Marmolada. Žal nimamo nobene posebne zaščite z izjemo zakona 482/99. To je realnost Veneta, ki je povsem različna od pokrajini Trento in

Bozen. Ladinske skupnosti imajo tam specifične predpise in visoko normo zaščite, mi pa nimamo ničesar od tega. Tudi to nas je vodilo po poti razpisa referendumov. "Vzemimo primer šole", je hitela pojasnjevat še tretja govornica, Francesca Larise Filon, "v Trentu imajo dvojezične šole, pri nas tega ni. Ladinščino prostovoljno in neobvezno poučujejo nekatere učiteljice". Na območju, ki so ga trije govorniki predstavljali, živi približno 50 tisoč ljudi. Od teh jih ladinsko govori 40 tisoč. Na prostovoljni ravni deluje približno 20 društev, ki so združena v kulturno zvezo. Ta zveza živi od deželnih prispevkov iz Benetk, ki pa znašajo približno samo 100 tisoč evrov letno.

/str. 15
AČ

Od leve: Julijan Čavdek, Francesca Larise Filon, Danilo Marmolada in Claudia Soppelsa

Soppelsa, trije zastopniki avtonomističnega gibanja BARD. Večer je vodil Julijan Čavdek. Gre za akronim, ki označuje gibanje za avtonomno pokrajino Belluno – deželo Dolomitov (Belluno autonoma regione Dolomiti). Gibanje ima svoje korenine v ljudskem zbiranju podpisov, s katerim so pobudniki želeli doseči premeštevitev pokrajine Belluno v deželo Tridentinsko – Gornje poadižje. Za referendum se je soglasno izrekel pokrajinski svet Belluna, a kljub temu referendum niso uspeli izpeljati: Kasacijsko sodišče ga je ocenilo kot nedopustnega. Zato so pobudniki po tem začeli ponovno zbirati podpise, a tokrat na občinski ravni. Vsaka občina je skratka zbirala podpise posbej. Zbranih je bilo 19 tisoč podpisov. "Cilj tega pa je bilo predvsem opozoriti Rim na voljo ljudi v pokrajini Belluno"

Obvestila

Srečanje pod lipami, ki je bilo napovedano za četrtek, 11. t. m., in na katerem naj bi bila gostja prof. Lojzka Bratuž, odpade zaradi bolezni.

AŠZ Olympia - Gorica vabi na Telovadno božičnico v četrtek, 18. decembra 2014, ob 17. uri v društveni telovadnici - drevored 20. septembra 85 - Gorica. Nastopajo deklice in dečki predšolske skupine Gymplay, ritmičarke, orodni telovadci in show dance skupina Olympia.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno prednovoletno silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Pineti pri Gradežu. Prijave sprejemajo po tel.: 0481 882183 (Dragica V.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Obvezno na račun 20 evrov.

V palači Locatelli v Krminu je do 18. januarja 2015 na ogled razstava Laure Grusovin "Alle fronde dei salici". Urnik: od četrta do sobote od 16.00 do 19.00, ob nedeljah od 10.30 do 12.30 in od 16.00 do 19.00.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. štev. 00386 41256240.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 0038640484339.

Resna gospa nudi pomoč v

gospodinjstvu in nego starejšim osebam od 4 do 6 ur na dan. Tel. štev. 0038641390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Dobrosrčna upokojenka iz Kozine z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam 24 ur dnevno. Tel. št. 00386 40 621 424 (iz Italije) ali 040 621 424 Slo (mobi).

Darovi

Za MoPZ Mirko Filej: v spomin na Poldija Maraža daruje Joško Maraž 150 evrov; v spomin na Andreino Peric, daruje Giorgio Peteani 100 evrov.

V spomin na našo ljubo mamo Jožico darujejo otroci: za Števerjanski vestnik 250,00 evrov in za Sedejev dom 200 evrov.

Za Sedejev dom: v spomin na posebno izjemno gospo Jožico, darujejo družine Paludetto, Brandolin in Celoro 50 evrov.

Cestitke

Minilo je 80 let, odkar je naš neutrudljivi bas in dolgoletni predsednik **Ivo Kovic** pokukal na svet. Vse najboljše mu želimo pevci in člani Prosvetnega društva Rupa-Peč.

V četrtek, 11. decembra, slavi **Ivo Kovic** iz Rupe 80. rojstni dan. Vse najboljše mu želijo vsi, ki ga imajo radi.

Dragi Ivič! Iz šibkega fantiča si zrastle v krepkega možiča. Zdjaj popolnih 80 let slaviš, še vedno nam ljubezen in zgled deliš. Želimo ti vse najboljše za rojstni dan. - Tvoja družina

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 12.12.2014 do 18.12.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 12. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 13. decembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 14. decembra (vodi Ilaria Banchig): Utrinki v našem prostoru - oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 15. decembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 16. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Fran Erjavec, narodnjak in naravoslovec 4. del - Izbor melodij.

Četrtek, 18. decembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

PETEK, 12. DECEMBRA,
OB 17.00 / TRAVNIK

Odprtje Božične vasi

Koncerti, animacija in prireditve v oživiljenem mestnem jedru Nove poti - Le Nuove Vie

SREDA, 31. DECEMBRA, S PRIČETKOM
OB 18.30 / TRAVNIK

Silvestrovanje na prostem

Stojnice s ponudbo kulinarčnih dobrot in vin, glasbena animacija in ognjemet

www.facebook.com/DicembreGoriziano

Goriški december

www.comune.gorizia.it

V Raštelu bodo svoja vrata odprle nekdanje trgovine s ponudbo gurmanskih dobrot

Novoustanovljena Auerspergova nagrada Prvi dobitnik je zgodovinar Preinfalk

V soboto, 29. novembra, so v Lanthierijevi palači v Gorici podelili prvo zgodovinsko-literarno nagrado, ki so jo ustanovili v spomin na grofa Emila in Janje Auersperg. Dobitnik nagrade je zgodovinar mlajše generacije, docent in višji znanstveni sodelavec zgodovinskega inštituta Milko Kos, dr. Miha Preinfalk, ki se zadnjih 15 let ukvarja z zgodovino plemiških rodbin na Slovenskem in je to svoje področje začel obravnavati prav z analizo zgodovinskih virov, ki zadevajo Auersperge. V letošnjem letu je izšel njegov prvi zvezek dela *Plemiške rodbine na Slovenskem: 17. stoletje, Od Billichgrätzov do Zanettijev*, in sicer v zbirki *Blagoslovljeni in prekleti založbe Viharnik*.

V svojem zahvalnem nagovoru je izrazil trojno veselje ob prejetju nagrade, prvič, ker je posvečena spominu Auerspergovih, rodbini, ki mu je odprla možnost izvirnega raziskovalnega področja, drugič, ker jo je ustanovila prof. Janja Novak Auersperg, s katero je gojil zelo dobre odnose in je redno in kritično in s pisnimi opombami in pripombami spremljala njegovo delo, ter tret-

jič, ker nagrada posredno govori o delu, ki je posvečeno temi slovenskega plemstva, ki je bilo do sledaj bela lisa slovenskega zgodovinskega.

O nagrajencu in njegovem raziskovalnem delu je spregovorila predstojnica zgodovinskega inštituta Milko Kos, dr. Petra

Svolsjak, ki je poudarila, da Preinfalk ne izrisuje le zgodovine turjaških gospodov in njihove skoraj tisočletne vloge v slovenskem prostoru, ampak širi svoje raziskovalno delo tudi na druge plemiške rodbine in s tem podira stereotipe, ki jih je slovensko zgo-

dovinopisje gojilo na račun plemstva, češ da je bilo tuje in v stalnem konfliktu s svojimi podložniki.

Prisotnim, med katerimi so bili predsednik deželne sveta Furlanije Julijske krajine Iacop, sekretar na ministrstvu za kulturo Republike Slovenije Gabršček,

povojnih letih, ko sta poleti leta 1946 iz Milana prišla v Krmin, kamor so se umaknili tudi Emilovi starši, ki so morali zapustiti Ljubljano in si rešiti le golo življenje. Poudarila je, da sta Emil Auersperg in Janja Novak ostala v naših krajih kot cenjena šolnika in tu poučevala vse do upokojitve. Obrazložila je tudi, da je nagrada za knjižno delo s področja zgodovine ali literature oz. knjige, ki bi obravnavala področje Furlanije Julijske krajine, sad želje prof. Janje Novak Auersperg, ki je umrla pred letom dni. O tem je Janja Novak Auersperg v svoji oporoki napisala jasna navodila, je še poudarila Cutrupijeva.

Večer so s krajšimi posegi sklenili predsednik deželne sveta Iacop, sekretar na slovenskem ministrstvu za kulturo Gabršček, krminski župan Patat in drugi, med njimi številni nekdanji dijaki, je o življenjski usodi Emila in Janje Auersperg spregovorila pobudnica večera in dedinja, gospa Patrizia Cutrupi, ki je izrisala oba lika, še posebej pa razčlenila njuno usodo med vojno in v prvih

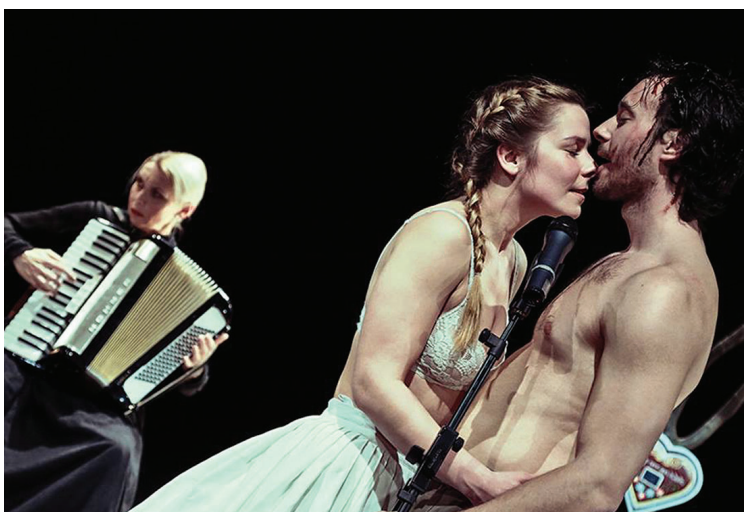
di. Igralka Ana Urbanc, ki je s poetično-romantičnim nadihom odigrala vlogo Prve Micike je prejela nagrado za mlado igralko z utemeljitvijo: "Ana Urbanc naseljuje svet poetične drame Svetlane Makarovič kot posebej idealna romantične ljubezni, ki ne pristaja na kompromise in se lahko izpolni le v radikalni odločitvi za smrt s svojim ljubljanim. Ko izstopa iz prostora igre, s izbrano odmerjenimi gestami komentira lik, vendar to ni odmik od vloge, temveč pogled onkraj, ki odpira vrata v skrivnost, v vednost in magijo zunaj tuzemskega bivanja. Ana Urbanc vodi Prvo Miciko v svet onkraj iger moči, v katerem si hrepenenje in tesnoba podajata roke, izbira za ljubezen pa igralka prežarja v fantastičnem dotiku s sublimnim in z lepoto grozljivega". Uprizoritev *Mrtvec pride po ljubico* je prejela tudi Borštnikovo nagrado za glasbo, in sicer skladatelj Branko Rožman, ker njegova glasba: "... zdaleč presega funkcijo spremljave ali zgolj ustvarjanje atmosfere ali podčrtavanje razpoloženj, je eden najpomembnejših akterjev uprizoritve. Orkester, ki ga sestavljajo igralci in dva glasbenika, ustvarja nekakšen nov jezik, sestavljen iz besed in iz glasbe. Glasba nas opozarja na arhetipsko, iz katerega črpa besedilo, sledi njegovi ritmičnosti, in jo hkrati ustvarja, igralci med seboj – pa tudi z glasbenikom in občinstvom – ne komunicirajo več le z besedami, ampak tudi z instrumenti, harmonikami. In tudi glasba stopa v dialog z igralci, se z njimi spogleduje, jih tolaži, jim narekuje razpoloženja, ob tem pa komentira odsko dogajanje in daje ritem uprizoritvi". Ob že imenovanih igralcih so predstavo, ki se gledalcu globoko vtisne v zavest, z močno karakterizacijo soustvarili še Miha Rodman, Aljoša Ternovšek, Darja Reichman, Borut Veselko (zelo prodoren v vlogi skrivnostnega "vidca" Tadeja) in Vesna Jevnikar.

di. Igralka Ana Urbanc, ki je s poetično-romantičnim nadihom odigrala vlogo Prve Micike je prejela nagrado za mlado igralko z utemeljitvijo: "Ana Urbanc naseljuje svet poetične drame Svetlane Makarovič kot posebej idealna romantične ljubezni, ki ne pristaja na kompromise in se lahko izpolni le v radikalni odločitvi za smrt s svojim ljubljanim. Ko izstopa iz prostora igre, s izbrano odmerjenimi gestami komentira lik, vendar to ni odmik od vloge, temveč pogled onkraj, ki odpira vrata v skrivnost, v vednost in magijo zunaj tuzemskega bivanja. Ana Urbanc vodi Prvo Miciko v svet onkraj iger moči, v katerem si hrepenenje in tesnoba podajata roke, izbira za ljubezen pa igralka prežarja v fantastičnem dotiku s sublimnim in z lepoto grozljivega". Uprizoritev *Mrtvec pride po ljubico* je prejela tudi Borštnikovo nagrado za glasbo, in sicer skladatelj Branko Rožman, ker njegova glasba: "... zdaleč presega funkcijo spremljave ali zgolj ustvarjanje atmosfere ali podčrtavanje razpoloženj, je eden najpomembnejših akterjev uprizoritve. Orkester, ki ga sestavljajo igralci in dva glasbenika, ustvarja nekakšen nov jezik, sestavljen iz besed in iz glasbe. Glasba nas opozarja na arhetipsko, iz katerega črpa besedilo, sledi njegovi ritmičnosti, in jo hkrati ustvarja, igralci med seboj – pa tudi z glasbenikom in občinstvom – ne komunicirajo več le z besedami, ampak tudi z instrumenti, harmonikami. In tudi glasba stopa v dialog z igralci, se z njimi spogleduje, jih tolaži, jim narekuje razpoloženja, ob tem pa komentira odsko dogajanje in daje ritem uprizoritvi". Ob že imenovanih igralcih so predstavo, ki se gledalcu globoko vtisne v zavest, z močno karakterizacijo soustvarili še Miha Rodman, Aljoša Ternovšek, Darja Reichman, Borut Veselko (zelo prodoren v vlogi skrivnostnega "vidca" Tadeja) in Vesna Jevnikar.

SNG Nova Gorica / Gostujoča predstava Mrtvec pride po ljubico Znan motiv iz ljudske literature v svojevrstnem tolmačenju

V abonmaju Mali oder Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki so ga vpisali tisti, ki radi doživljajo gledališko ustvarjanje v bolj intimnem, zbranim okolju v tesnejšem stiku z izvajalci, je bila v začetku novembra na sporedu gostujoča predstava, koprodukcija Prešernovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj, *Mrtvec pride po ljubico* izpod peresa Svetlane Makarovič (1939) in v zanimivem režijskem branju Jerneja Lorencija, enega izmed najbolj slogovno razpoznavnih in svojevrstnih slovenskih režiserjev, ki je presenetil že z marsikatero režijo. Avtorico, pesnico in pisateljico, ki je svojo pot po študiju začela kot igralka, dobro poznamo vsi, še posebno radi jo imajo otroci, saj jo v pisanju pravljic, prepojenih z bujno domišljijo, pa tudi humornostjo, s katero v pravljicnih vsebinah vselej lahko ošvrkne človeške nape in slabosti, ostali pravljničarji težko prekašajo. Za svojo poetično dramo *Mrtvec pride po ljubico*, kot že sam naslov zgovorno nakazuje, je črpala snov iz ljudskega izročila, pa tudi iz Prešernove predelave znane Bürgerjeve balade Lenora. Motiv mrtvega fanta, ki se vrne po ljubljeno dekle, je znan že iz antike, v dobi romantike pa so ga imeli še po-

seбно radi. Makarovičeva povzema to motiviko in jo razvija po svoje, tudi pretresljivo. Predvsem duševno razdvoji dekle, Miciko, v dve "figuri", Prvo Miciko in Drugo Miciko, ki se bijeta med seboj. Ena je romantično, srčno navezana na ljubega Anzelna, ki

je bil baje žrtev zahrbtnega umora, ne more se ločiti od njega in gre z njim v grob in tako kot on še sama za zmeraj izgine. Drugi Micikin jaz pa je bolj bojevit in kljub temu da spočetka ne mara bogatega mlinarja, ki ji dvori, iz koristoljubja in ker to pričakuje drugi, obstane trdno na tleh, in ga vzame za moža, vsaj navidezno srečna. Pri razpredanju vsebine, ki je na trenutke zaradi boja med dvema Micikama, pri katerem mora ena od dveh nujno propasti, saj v resnici obstaja le ena, res dramatičen, Makarovičeva "uporabi cel arzenal ljudske ljubavne pocukranosti, da bi se iz njega ponorčevala in ga s presvetljitvijo upepelila", kot je napisal gledališki kritik Matej Bogataj v Gledališkem dnevniku.

Pri tem ne pozabi niti na tradicionalno lectovo srce z ogledalcem s farnih žegnanj. V zrcalu se prva Micika ljubeče zrcali, ker jo pač spominja na dragega, druga pa ga ob odločitvi, da privoli v poroko z mlinarjem, jezno razbije. Ta notranji boj med dvema Micikama sicer dobro zazna le potovec Tadej, drugi, tudi sama njena mati in njena prihodnja tačča, vidijo le Drugo Miciko, ki jo temperamentno, včasih kar kot zadirčno dekle upodablja Vesna

Pernarčič. Jernej Lorenci je ta njun boj zelo ostro poudaril. Mestoma je morda le malce preveč, skoraj moteče, groteskno obarval nekatere dramske like, ki jih je postavil v polkrog na stole (scena Branko Hojnik). Zdi se, kot da bi prisostvovali nekdanjemu vaškemu prizoru npr. ob ličkanju koruze. Nastopajoči so tako sede ves čas prisotni na odru in so hkrati protagonisti in opazovalci odskega dogajanja. Le-temu daje zagon glasba, ki jo imenitno izvajajo sami igralci na različne harmonike, ob čelu in kitari, na katera igrata glasbenika Judita Polak in Ciril Roblek. Predstava je tako prepričala žirijo letošnjega Borštnikovega srečanja, da ji je podelila kar dve nagra-

Kratki

Miroslav Košuta: Zapisi na orošeno okno

Knjiga Miroslava Košute Zapisi na orošeno okno zajema izbrane zapise, ki so bili doslej razpršeni po revijah, časopisju in knjigah ali prebrani na prireditvah in radiu, torej različni po vsebini in namenu, nastali pa so v časovnem razdobju od l. 1958 do l. 2014. Avtor jih je tematsko združil v štiri temeljna jedra: Profili in skice obrazov, Med knjigami in bralci, Odgovori na vprašanja, Odmevi in odsevi.

V prvem poglavju, ki je najboljše, se avtor s svežim in razkošnim peresom dotakne številnih osebnosti, prijateljev in tujcev, tako iz slovenskega kot iz svetovnega kulturnega obnebjja. Miroslav Košuta tako piše o obisku Salvatorija Quasimoda v Ljubljani, o srečanju s pesnikom Umberto Sabo, o osemdesetletnici Franceta Bevka, o smrti Pabla Nerude, o 70. rojstnem dnevu prijatelja Nika Grafenauerja, o tridesetletnici poimenovanja kriške šole po Albertu Sirku, pa še o veliko drugem.

V drugem sklopu zapisov beremo knjižne ocene, ki jih je Miroslav Košuta napisal za revije in časopise (veliko teh je bilo objavljenih v reviji Dan in v Primorsken dnevniku), ocene, ki jih je prebral ob predstavitvah knjižnih novosti, in spremne besede za nove knjižne izdaje.

Poglavje Odgovori na vprašanja prinaša novejšje intervjuje, na katere je avtor pisno odgovoril, objavljeni pa so bili v revijah ali po radiu. V zadnjem razdelku so zbrani spisi in govori brez skupnega imenovalca, nastali so kot interpretacije sprotne ali reakcije na izzive in spodbude. Izbrano delo Zapisi na orošeno okno je zanimivo ne samo zaradi bogastva zapisov, informacij in podrobnosti, ki jih v njem dobimo, je tudi pričevanje neke dobe ter plodne avtorjeve umetniške in življenjske poti. Knjiga, ki si jo je grafično zamislil Marjan Kravos, je izšla pri založbi Mladika v Trstu. Prva predstavitev zapisov je bila na 30. knjižnem sejmu v Ljubljani novembra 2014.

Miroslav Košuta (Trst, 1936) se je po maturi na tržaški realni gimnaziji sprva zaposlil na Radiu Ljubljana, nato je bil dramaturg v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu, urednik pri Založništvu tržaškega tiska, od l. 1978 pa ravnatelj in umetniški vodja SSG.

Opus Miroslava Košute obsega pesmi, pesmi za otroke, pripovedi, gledališke in radijske igre, pravljice, eseje, članke, songe, popevke, prevode, govore in še marsikaj. V svojem pesništvu je Košuta predstavnik slovenskega intimizma z osebno in pokrajinsko označenostjo. Leta 2011 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo in pesniški ustvarjalni opus.

Knjižnica O. Župančiča v Ljubljani: predstavitev knjige Andrologija

V "beli" Ljubljani, ki se pod večer čarobno obarva ob siju tisočeri "romantičnih" svetilk na ulicah, trgih in gradu in se že odeva v praznični žar, je bila v torek, 25. novembra 2014, v samem mestnem središču, v knjižnici Otona Župančiča predstavitev knjige Andrologija. Monografijo o tej razmeroma mladi vedi je napisal doc. dr. Branko Zorn, dr. med. z njim je sodelovalo še 37 sodelavcev različnih strok. V Sloveniji je ta zajetna publikacija, ki jo je izdala Medicinska fakulteta v Ljubljani, prva poglobljena znanstvena študija, ki podaja z interdisciplinarnimi pristopi celovito medicinsko in psihosocialno podobo moškega "reproduktivnega trakta v fizioloških in patoloških pogojih". Zahtevna tematika je v študiji prikazana na 456 straneh, v besedi in sliki na dokaj razumljiv način tudi za "laičnega" bralca. V njej najdemo poglavja o razvoju moških spolovil, diferenciaciji spola, anatomskih posebnostih, fiziologiji in histološki zgradbi moških spolovil. Opisani so tudi patofiziološki vidiki, in sicer v poglavjih o spolnem razvoju, puberteti s prikazom najpomembnejših motenj in psihosocialnih opredelitev, vključno s prikazom vplivov okolja in endokrinih motilcev na reproduktivno funkcijo pri moškem. Genetski vidik moške neplodnosti v knjigi prinašajo poglavja o "numeričnih in strukturnih nepravilnostih kromosomov in mutacijah genov".

Dr. Branko Zorn, rojen v Prvačini, je vse študije medicine opravil v Franciji, v Parizu kot sin priseljencev. V Slovenijo se je z družino preselil po osamosvojitvi svoje domovine. Poleg tega, da je ginekolog in porodničar, se z andrologijo ukvarja že kakih petindvajset let in stalno izpopolnjuje svoje znanje na raznih mednarodnih kongresih in Evropski in drugod, na katerih ima vselej tudi sam znanstvene referate. Monografija Andrologija

je nastajala kakih pet let, in kot je sam dr. Zorn dejal na ljubljanski predstavitvi, je doživela nešteto različnih in popravkov, saj so se izsledki raziskovanj venomer dopolnjevali. Predstavitev je bila zelo zanimiva in razumljiva tudi za "nestrokovnjake" na tem področju, saj je bila opremljena z videoprojekcijami, pa tudi v pogovoru, ki se je razvil po njej, so poslušalci – žal jih ni bilo veliko, v oči je bodla odsotnost študentov! – izvedeli tudi kaj zelo praktičnega, kar bi morali vedeti vsi moški, še posebno, ko prekoračijo prag štiridesetih let. Tak večer bi bil gotovo dobrodošel tudi pri nas, saj vsi bolj malo vemo o andrologiji in o vsem tem, kar spada vanjo. / IK

Iva Koršič

Gorica / Kulturni center Lojze Bratuž

Razstava Prekomorci

V torek, 2. t. m., je bilo v Slovenskem kulturnem centru Lojze Bratuž zvečer slovesno, saj so odprli razstavo z naslovom Prekomorci. Razstava je sad dela mlajših raziskovalcev Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, ki je odmevno razstavo že imel v svojih prostorih v Ljubljani, goriško gostovanje razstave pa je sad sodelovanja

s Centrom Bratuž, saj je bilo z Goriškega tudi veliko prekomorcev. Tako so imenovali namreč tiste borce, ki so sredi vojne vihrje prišli na pomoč na jugoslovanska tla preko morja, ime se jih je prijelo že na dalmatinskih otokih in tako je tudi ostalo. Zgodba slovenskih prekomorcev se je začela razvijati z raznarodovalnim projektom fašistične Ita-

lije in nacistične Nemčije: po dolžnosti so bili najprej italijanski vojaki, prisilno nemški vojaki, prisilno vključeni v italijanske posebne bataljone, internirani in konfinirani v italijanska taborišča. Mnogi so med afriško puščavo in sibirskim mrazom sodelovali v najhujših spopadih druge svetovne vojne na strani Italije in Nemčije. Po zajetju od-

dilne vojske Jugoslavije izven jugoslovanskega ozemlja, ki so jih večinoma Britanci izurili, opremili in oborožili ter "preko morja" pošiljali na jugoslovansko bojišče. Po zadnjih raziskavah je predvsem iz Italije, Afrike, Sovjetske zveze in Velike Britanije prišlo okoli 12.000 slovenskih mož (in tudi žensk), ki so predstavljali večino in jedro prekomorskih enot. V zadnjem letu in pol vojne so močno okrepili partizansko gibanje v boju proti okupatorju in protipartizanskim silam. Za povojno komunistično oblast v Sloveniji so bili neke vrste drugorazredni partizani, saj jim dolga leta niso priznali niti statusa borca, o čemer je na predstavitvi v Centru Bratuž po pozdravu ravnateljice Centra Bratuž Franke Žgavec tudi spregovorila avtorica razstave in tudi sama raziskovalka zgodovine in življenjskih zgodb prekomorcev Irena Uršič. Pred odprtjem razstave so v veliki dvorani Centra Bratuž predvajale dva dokumentarna filma in sicer Življenje in delo Jugoslovanske vojske na Srednjem vzhodu, ki ga je leta 1942 režiral prof. Ivan Rudolf. Ta dragoceni film prikazuje Jugoslovanski kraljevi gardni bataljon. Prof. Ivan Rudolf je med

Z leve: Franke Žgavec, prekomorci Bojan Bizjak, Anton Sever ter Dušan Kozem in Irena Uršič (foto JMP)

2. svetovno vojno v Afriki zbral okoli 4.500 Slovencev, zajetih italijanskih vojakov, ki so najprej prestopili v kraljevo vojsko, nato pa večinoma postali prekomorci. Profesor Rudolf, ki se je v slovenski časnik Bazovica, ki ga je urejal in podpisoval kot Učencikov, je bil za prekomorce nekak duhovni vodja; ko so primorski fantje, ki so hoteli pomagati v vojni proti okupatorjem, prestopili v partizanske enote, jim je v Afriki v Egiptu pod piramidami obljubil, da se bodo svobodni videli doma, na Vipavskem, od koder je bil, a žal se to nikdar ni zgodilo, saj povojna jugoslovanska oblast prof. Rudolfu ni pustila vstopa v državo. Irena Uršič se je na razstavi zahvalila prisotnemu sinu

prof. Ivana Rudolfa Saši, ker je očetov arhiv nedavno daroval Muzeju novejšje zgodovine. Drugi film, ki je bil na ogled, je bil Prekomorci, ki ga je leta 1965 režiral Ernest Adamič. Film prikazuje vojaško pot prekomorcev na podlagi fotografij in video posnetkov iz 2. svetovne vojne, zanimiv je prav zaradi časovnega nastanka. Razstava Prekomorci temelji na fotografijah, video posnetkih pričevanj prekomorcev in na predmetih iz osebnih zapuščin, posebej Antona Severja iz Nove Gorice in Ivana Trošta iz Podrage v Vipavski dolini. Ob razstavi so prodajali tudi zbornik Prekomorci, ki sta ga izdala in založila Muzej novejšje zgodovine Slovenije

in Pokrajinski arhiv Koper. Zbornik, ki je že skoraj ves pošel, obsega 251 strani, 15 strokovnih prispevkov, 22 pričevanj ter 258 fotografij, likovnih del in drugega dokumentarnega gradiva.

Direktorica Pokrajinskega arhiva v Kopru Nada Čibej, ki je sicer dala pobudo za razstavo, je bila tudi prisotna na odprtju v Gorici in je tudi sama spregovorila, predvsem pa povedala, da v koprskem arhivu čutijo moralno dolžnost, da ohranjajo spomin na prekomorce, o katerih je sicer največ pisal Albert Klun, kateremu gre zasluga, da se je zanje v povojnem času vsaj vedelo.

Moški pevski zbor Skala iz Gabrij je na svečanem odprtju razstave pod taktirko Zulejke Devetak zapel domoljubno pesem Lipa, ob koncu pa Vstajenje Primorske, na harmoniko je pevce spremljal Štefan Nanut.

Poseben ton odprtju razstave Prekomorci so dali trije še živi borci za osvoboditev Bojan Bizjak, Anton Sever in Dušan Kozem, vsi iz Goriške.

Razstava Prekomorci bo v Centru Bratuž ogled pred prireditvami in po njih do 30. januarja 2015, možen pa je tudi ogled po predhodni najavi.

Jurij Paljč

Knjižničar in kulturni delavec

Odšel je Marjan Pertot

Zapustil nas je tržaški knjižničar, prosvetni in kulturni delavec, publicist, duša Knjižnice Dušana Čereta v Trstu Marjan Pertot. Po krajši, hudi bolezni je izdihnil 8. decembra v hospicu nekdanjega sanatorija v Nabrežini. Rajni Pertot se je rodil 15. avgusta 1935 na Kontovelu. Maturiral je na učiteljskišči v Trstu in se zaposlil v Ljudski knjižnici. Nato je 17 let delal v Narodni in študijski knjižnici v Trstu.

Že takrat je skupno s Tončko Kolerič v ciklostiliranih knjigah objavil bibliografije slovenskega tiska v Italiji med obema vojnoma, dalje tega tiska v letih 1945-1954 in v letih 1955-1964 ter šolskih knjig v letih 1945-1966. Nato je bil do upokojitve uradnik na deželi, najprej kot tajnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti. Že prej je sodeloval z ustanovitelji Slovenske levce Borisom Pahorjem,

Vekoslavom Špangerjem, Ubaldom Vrabcem idr.

Ves prosti čas je zlasti po upokojitvi namenil Knjižnici Dušana Čereta, ki je nastala leta 1982 in je specializirana v zbiranju zamejskega in zdomskega tiska. Bil je njen upravnik in v njenem okviru je sestavljal publikacije na podlagi gradiva, ki ga je zbral v njej, in zelo številnih, plodnih stikov, ki jih je pri tem navezal z njegovimi ustvarjalci v matici, zamejstvu in po svetu.

V knjižni obliki je izdal bibliografije slovenskega periodičnega tiska v Italiji 1945-1980, slovenskega tiska v Argentini, Veliki Britaniji in Kanadi. V dveh debelih knjigah je predstavil gledališko delo Slovencev v Argentini: povojne emigracije leta 2008 (Slovensko gledališče v Argentini 1948-2007) in predvojnih, primorskih beguncev leta 2011 (Lepa Vida ob Srebrni reki). Ni pa dočakal izida že dokončane sorodne obsežne študije o gledališkem delu Slovencev v Kanadi. Pripravljala je tudi bibliografijo slovenskega izseljenskega cerkvenega tiska v zahodni Evro-

pi ter druga dela.

Za svoje knjižničarsko delo je leta 1996 v Ljubljani prejel Trubarjevo plaketo, za knjigo Lepa Vida ob Srebrni reki pa leta 2012 nagrado Vstajenje v Trstu.

V mlajših in srednjih letih je bil Marjan Pertot na Kontovelu med stebri Kulturnega društva Prosek-Kontovel, Amaterskega odra Jaka Štoka, Športnega društva Kontovel in zadruga Kulturni dom Prosek-Kontovel. Domači vasi in prosvetnemu, zlasti gledališkemu delu na Proseku in Kontovelu je leta 2004 posvetil knjigo V domovini Jake Štoke.

In memoriam

Umrli je etnolog in folklorist Milko Matičetov

Pretekli petek je v primorskem in širšem slovenskem prostoru odjeknila vest, da je v Ljubljani po daljši bolezni umrl etnolog in folklorist Milko Matičetov. Septembra je praznoval svoj 95. rojstni dan. Skupno s Pavlom Merkujem, ki se je od nas poslovil oktobra, je slovenska javnost v kratkem času izgubila dva pomembna raziskovalca svojih korenin in s tem pričevalca naše prisotnosti na zahodnem robu slovenskega etničnega ozemlja. Matičetov se je rodil v Koprivi 10. septembra 1919 kot nezakonski sin. Vas leži na Krasu ob glavni prometnici med Sežano in Novo Gorico, nekje na pol poti med Dutovljami in Štanjelom. Preko nje vodi Bohinjska proga, ki je tod stekla v začetku dvajsetega stoletja. Kraj je slovenski kulturi dal veliko pomembnih mož in žena. Poleg Matičetovega namreč še mladinsko pisateljico Branko Jurca, ki se je rodila pred natanko sto leti, šest let za njo pa še gledališko igralko Berto Ukmar. V slovensko vojaško zgodovino se je zapisal Josip (Pepi) Križaj,

veteran španske državljanske vojne in še bi lahko naštevali. Milko Matičetov pripada generaciji, katere otroštvo in mladost so močno zaznamovali italijanska zasedba Primorske, fašizem in druga svetovna vojna. Na njegovo kulturno formacijo sta zelo vplivala katoliška misleca in duhovnika Virgil Šček ter Ivo Juvančič. Podobno kot veliko drugih je tudi Matičetov sodeloval v tistem neoboroženem kulturnem boju z raznarodovalno politiko fašizma, skupaj z Borisom Pahorjem in Stankom Vukom je namreč izdajal ilegalne časopise oziroma brošure. Po končani klasični gimnaziji v Gorici se je leta 1938 vpisal na univerzo v Padovo, kjer je iz klasične filologije diplomiral leta 1943. Po drugi svetovni vojni je svoj študij nadaljeval v Ljubljani in leta 1955 pod mentorstvom Ivana Grafenauerja uspešno ubranil doktorsko disertacijo z naslovom Sežgani in prerajeni človek. Svoje poklicno življenje je posvetil Inštitutu za slovensko narodopisje, v okviru

katerega je začel raziskovati slovensko ljudsko izročilo s posebnim poudarkom na obmejnih oziroma obrobni območjih slovenskega etničnega prostora. Z rezijanskim kulturnim bogastvom se je pričel ukvarjati v šestdesetih letih preteklega stoletja. Njegova biografija na spletni strani Slovenske akademije znanosti in umetnosti prinaša podatek, da je v Reziji zbral več kot tri tisoč ljudskih pravljič.

Udeležil se je velikega števila (tudi mednarodnih) simpozijev, med katerimi velja omeniti tistega, ki je leta 1940, torej v času fašizma, potekal v Benetkah. Tedaj je mladi Matičetov italijanski javnosti predaval o liku in pomenu Lepe Vide za slovensko ljudsko izročilo. Največ je seveda nastopal v času svojega dejavnega raziskovanja v šestdesetih in sedemdesetih letih, ne samo v tedanji Jugoslaviji, ampak tudi v zahodni in vzhodni Evropi. Njegova kulturna dejavnost pa se ni omejevala le na slovenski prostor, saj je bil med drugim tudi član uredniškega odbora furlanske revije Ce fastu? in član Furlanskega filološkega društva (Società Filologica Furlana) Graziadio Isaia Ascoli.

V slovenskem kulturnem prostoru Milko Matičetov izstopa z zbirko rezijanskih pravljič Zverinice iz Rezije, ki jo je objavil leta 1973, ljudskemu izročilu s tega področja pa je posvetil še nekaj po-

membnih zbirk, in sicer Ljudske pesmice (1971), Jurček orje: slovenske ljudske pesmice (1972), Rožice iz Rezije: ljudske lirčne pesmi (1972), Rožice iz Rezije: ljudske lirčne pesmi (1972), Lisica in petelin: ljudske pravljičice (1973) in Tri botre lisičice (1976). Zverinice iz Rezije

so doživele tudi televizijsko uprizoritev, in sicer v obliki risank za otroke. Za svoje delo je Milko Matičetov prejel veliko število priznanj. Za zbirko Zverinice iz Rezije je leta 1975 v Ljubljani prejel Levstikovo nagrado, Laštro landarske

banke mu je leta 1983 poklonil Študijski center Nediža iz Špetra, Murkovo priznanje za življenjsko delo je dočakal leta 1989 v Ljubljani. Poklonili so se mu tudi v Italiji (Sicilija, Tridrentinsko), najpomembnejše pa ostaja priznanje, ki mu ga je podelila Občina Rezija leta 1994 ob njegovi 75-letnici, ko je bil soglasno izvoljen za njenega častnega občana. Pred kratkim so se ga ob njegovi 95-letnici spomnili tudi v njegovi Koprivi ter mu za življenjsko delo podelili častno članstvo v domačem društvu ŠKUDT Kopriva.

Prav delo, ki sta ga na območju Rezije in Benečije opravila Milko Matičetov in Pavle Merku, je nedvomno prispevalo k temu, da sta ti dve pokrajini našli svoje mesto v splošni narodni zavesti ter sta zato še danes neločljiv del slovenskega kulturnega prostora. Zakonska zaščita Slovencev v Italiji, ki je leta 2001 končno priznala obstoj Slovencev na Videmskem, ima svojo etnološko in kulturno podlago tudi in predvsem v opusu teh dveh slovenskih raziskovalcev. Njuno delo ostaja hkrati porok za nadaljnji obstoj in nacionalno legitimacijo predvsem tam (v dejanskem primeru prav v Reziji), kjer se še danes vztrajno pojavljajo sile, ki bi si želele izvzema tega koščka iz slovenskega etničnega in narodnostnega ozemlja.

Primož Šturman

45 let liceja Prešeren v Trstu

Častni gost Damir Globočnik o pesnikovih upodobitvah

Od leta 2000 praznujemo 3. decembra "Ta veseli dan kulture" v spomin na rojstni dan največjega slovenskega pesnika. Znanstveni licej France Prešeren iz Trsta se je minuli teden v gledališču Basaglia v parku nekdanje umobolnice pri Sv. Ivanu bogato posvetil okrogli obletnici poimenovanja šole – od 11. decembra 1969 je minilo okroglih 45 let, naslednje leto pa jih bo 8. oktobra minilo 70, odkar je zavezniška vojaška uprava ustanovila slovensko gimnazijo v mestu ob zalivu.

Polno dvorano dijakov in gostov, med katerimi so bili načelnik Ura da za slovenske šole FJK Igor Giacomini, nekdanji ravnatelj liceja in Giacominijev predhodnik To-

maž Simčič ter predsednik zavodskega sveta Fabio Pahor, je najprej pozdravila ravnateljica Loredana Guštin, ki je že napovedala obilo načrtov za prireditve, dogodke in zbornik v oktobru naslednjega leta. Spomnila se je naporov in vizionarskega dela pobudnikov slovenskega šolstva v Italiji v povojnem času ter poudarila spremembe, ki današnje šolstvo določajo na račun hitrosti, ažurnosti in birokracije. Kot piše v Malem princu, je bistvo očem nevidno, Guštinova pa ga pri svojem delu umešča v vsakodnevne človeške odnose, zaupanje in predanost ter sodelovanje vseh, ki sestavljajo šolsko skupnost. Licej Prešeren predstavlja enega izmed stebrov kakovostnega dela, izobraževanja

v slovenskem in evropskem duhu ter investicije v mlade za prihod-

nost narodne skupnosti v Italiji. Sledil je poseg prof. Marte Ivašič, ki je za to priložnost brskala po zapisnikih in časopisnem gradivu. Predstavila je vnete priprave na novo, prvo slovensko šolsko leto v prvem poletju miru leta 1945 ter se nato posvetila proslavljanju 25. obletnice slovenskih šol v Trstu, ko so upravi-

telji poskrbeli za poimenovanje liceja. Takrat je spregovorila ravnateljica prof. Laura Abrami, Jože Peterlin je poskrbel za uprizoritev Cankarjeve drame Kralj na Betajnovi, govornike Borisa Pangerca in Alenko Rebuljo je pospremil zbor pod vodstvom prof. Mamo-la. Velike globalne novosti okrog leta 1968 je slovenska šola doživljala s prvimi stavkami, zasedbami in postavljanjem partizanskih spomenikov, slovenske šole pa so se poimenovala po znanih osebnostih, kar je končno pomenilo priznanje identitete. Slavnostni gost sredinega "prešernega" jutra je bil doktor umetnostne zgodovine in zgodovine, muzej-

ski svetnik in likovni kritik dr. Damir Globočnik, ki ga je predstavila prof. Jasna Merku'. Predstavil je kopico Prešernovih karikatur in upodobitev od 19. stoletja do sodobnih dni. Likovna umetnost je vselej spremljala velike osebnosti in krepila njihovo razpoznavnost, v primeru literatov pa bralcem ponuja vizualno oporo za poistovetenje z njimi. Prešeren se je izogibal portretiranju v času svojega življenja, ob tem pa je problemov pri interpretaciji in verodostojnosti njegovih podob še veliko. Naj omenimo le zgodbo prve upodobitve nemškega slikarja Franza Kurza zum Thurn und Goldensteina leto po Prešernovi smrti, ki je nato šla v varstvo Janeza Bleiweissa, s čimer so mladostenci, z urednikom Franom Levstikom na čelu leta 1866 v prvem posmrtnem ponatisu predstavili t. i. Wagnerjevo litografijo. Veliko upodobitev je po Globočnikovih besedah nastajalo v čitalniškem Trstu, prav vsaka pa ima svojo, večkrat zapleteno in kontroverzno zgodbo.

Jernej Šček

Kratke

V Štivanu nastopil ženski zbor Biser iz Grosuplja

V akustični župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika v Štivanu je bil v nedeljo, 7. t. m., lep koncert Ženskega pevskega zbora Biser, ki je nastal leta 2002 in povezuje 16 pevk iz Grosuplja in okolice, tretje leto pa ga vodi Ana Erčulj. Bil je to večer doživete vokalne glasbe z najrazličnejših koncev slovenskega narodnega prostora, zlasti pa našega zamejskega prostora. Za nastop pa so izbrale kar štiri Merkujeve in tri Čopijeve pesmi, a tudi priredbe, ki so jih uglasbili letošnji jubilat Lojze Lebič, Danilo Bučar, Ciril Pregelj, Alojzij Srebotnjak ter drugi. V naše kraje je zbor iz Grosuplja prišel na povabilo moškega zbora Fantje izpod Grmade, ki je pod vodstvom Hermana Antoniča pevkam v poklon zapel dve pesmi. Med koncertom, ki ga je z izbrano besedo povezovala Barbara Rustja, so udeleženci lahko marsikaj izvedeli o kulturnih in naravnih znamenitostih Grosuplja in okolice.

Lepo uglasjeni glasovi Ženskega zbora Biser pa so tako poustvarili doživeti zborovski preplet melodij in vsebin iz našega zamejskega prostora od Rezije do Doberdoba, a tudi Koroške deležele in Prekmurja.

Kot veleva lepa navada, se je srečanje zborov in udeležencev koncerta nadaljevalo na sedežu devinskih zborov, kjer so si ob petju in klepetu izmenjali tudi informacije o delovanju in stanju naše narodne skupnosti v vaseh pod Grmado.

V pričakovanju...

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje prireja v nedeljo, 14. decembra, ob 16.30 v Srenjski hiši v Mačkoljah dobrodelni adventni koncert "V pričakovanju...". Glasbeni program bosta sooblikovala kantavtor Aleksander Novak in dekleška vokalna skupina Primorsko. Aleksander Novak živi in ustvarja v Kopru. Po prvencu z naslovom Želel želela, ki je izšel leta 2012, pripravlja svojo drugo ploščo. S producentom Gabrom Radojevičem in glasbeno ekipo iz oddaje Moja Slovenija sodeluje dobro leto dni. Kantavtor goji prepoznane način pisanja besedil in skladb. Po aktualni skladbi Kako se počutiš, v teh dneh izide nova z naslovom Več kot tisoč besed. Morda ga je do danes še najbolj zaznamovala pesem Pentlja, ki sta jo zapela skupaj z Aniko Horvat.

Dekliška vokalna skupina Primorsko iz Mačkolj je priložnostno nastala oktobra 2013 ob proslaviti obletnice požiga vasi. Po obetavnem začetku so se dekleta odločile, da bodo svojo pevsko pot kar nadaljevale. Skupino vodi od ustanovitve zborovodja Aleksandra Pertot.

Glasbenemu gostu in mladim pevkam v pozdrav bo zapel še društveni mešani pevski zbor pod vodstvom Mateja Lazarja. Letošnji koncert se vključuje v niz dogodkov pod skupnim naslovom "Božič v Bregu" v soorganizaciji občine Dolina. Z njim se obenem nadaljuje več kot dvajsetletna tradicija podobnih glasbeno-dobrodelnih pobud v prireditvi mačkoljanskega prosvetnega društva. Naslov "V pričakovanju..." se navezuje na pravi smisel adventnega časa, ko naj bi ljudje v pričakovanju skrivnosti Rojstva odprli svoja srca za potrebe bližnjega. O družbeni stiski ter o pomenu vzajemnosti in medsebojne pomoči bo na nedeljski prireditvi spregovorila Milena Rustia, odbornica za socialo dolinske občine. Zbrane prispevke bo društvo namenilo delovanju Vzgojno zaposlitvenega središča Mitja Čuk, ki ga bo na koncertu zastopala predsednica Stanka Čuk.

Prisrčno vabljeni v Mačkolje: prijetne melodije in mladi glasovi vam bodo polepšali decembrski popoldan, vaš prijazen dar pa bo oplemenitil božično pričakovanje. / (NT)

V prostorih Narodne in študijske knjižnice predstavili so Koledar in knjižno bero GMD

Knjižno zbirko goriške Mohorjeve družbe so po Gorici predstavili tudi v Trstu. V čitalnici Narodne in študijske knjižnice so namreč v sredo, 3. decembra, predstavili letošnjo knjižno bero s Koledarjem na čelu. O tej tradicionalni publikaciji, ki že 90 let utira pot zbirki, je po uvodnem pozdravu knjižničarke Ksenje Majovski spregovoril urednik Koledarja Marko Tavčar, ki je poudaril, da GMD v sozvočju z ostalimi sestrskimi založbami v Celju in Celovcu zasleduje tradicionalno 'mohorjansko poslanstvo': to je izdajanje knjig, ki naj bodo za bralce čim bolj zanimive, aktualne in priročne.

Letošnji Koledar je opremil tržaški umetnik Edi Žerjal, ki je likovno računalniško sporočilnost in lik sv. Franciška. Koledar je tokrat oblikovalo 54 avtorjev. Njegova vsebina je razvrščena v 12 sklopov, ki obravnavajo življenje vesoljne in krajevne Cerkve, nara-

vo in ekologijo, politična in upravna vprašanja, zgodovinske teme in jezik. Koledar obležuje hkrati razne jubileje in obletnice in ponuja vpogled v delovanje Mohorjevih družb in prikazuje utrip našega zamejskega prosvetnega in kulturnega življenja. V publikaciji so hkrati objavljeni tudi literarni utrinki Vladimira Kosa, Majde Artač Sturman in Srečke Černe Artač.

Majda Cibic pa je nato predstavila knjigo spominov Draga Štoke (publikacijo je uredila Marija Čučut). Avtor sam pa je spregovoril o tem, zakaj se je lotil tega dela. Nekaj spisov je že objavil v revialnem tisku, nekaj besedil pa je novih. V njih analizira in opi-

Foto IG

spoštoval vse, predvsem pa sem ljubil svoj narod", je dejal predsednik SSO. Renato Podberšič ml. in Drago Sedmak pa sta uredila knjigo Črniška kronika Alojzija Novaka, ki je kot 24. knjiga izšla v zbirki Naše korenine. Leta 1992 je izšel

drugi del kronike, ki je govoril o obdobju 1940-1946; letos pa so zaradi obletnice prve svetovne vojne objavili prvi del kronike s podnaslovom Frontno zaledje v Vipavski dolini med prvo svetovno vojno. Urednika sta spregovorila o vsebini knjige in o avtorju zapisov, g. Novaku, ki je bil več desetletij ključna osebnost goriškega duhovništva. Bil je pravi intelektualce in premočrten v svojih stališčih. V Črničah je preživel 30 let. V svoji kroniki pripoveduje o tem, kako so ljudje doživljali dogajanje prve svetovne vojne v zaledju. Temeljito opisuje letne čase, raznoterana pomanjkanja, lakoto, bolezn, ki so prihajale z vojno, umiranje in soočanja ob prihodu vojakov različnih narodov. Podberšič je gladko izjavil, da je knjiga "verjetno eden najboljših dnevnikov iz zaledja soške fronte".

IG

Finžgarjev dom na Opčinah / Gost dr. Bajzek

Pomen Stare zaveze

Oktober se je v Finžgarjevem domu na Opčinah začel niz sedmih predavanj o Svetem pismu, ki jih vodi izkušeni predavatelj dr. Jože Bajzek. Na prvem srečanju je tekla beseda o pomenu Svetega pisma v življenju kristjana, v novembru pa je dr. Bajzek na zelo dobro obiskanem predavanju spregovoril o Stari zavezi, saj brez te ne moremo razumeti Nove zaveze. Po nagovoru župnika Franca Pohajčarja, ki je v nekaj stavkih obnovil temeljne misli prvega predavanja, se je dr. Bajzek osredotočil na izhodišče in postavil prisotnim vprašanja: Ali je res vse Božja beseda, kar je napisano v Stari zavezi? Ali je v Stari in Novi zavezi različen Bog? Preden lahko odgovorimo, moramo razumeti okoliščine, v katerih je bilo besedilo napisano, in se vprašati, kaj nam te besede danes pomenijo. Tako je dr. Bajzek podal tri možne rešitve: sintezno, zavračujočo in razlagalno. Med-

tem ko mora pri prvi rešitvi med podobo Boga kot strogega očeta v Stari in dobrega očeta v Novi zavezi priti do ravnovesja, se odgovor zavračujoče rešitve glasi, da je Jezus dokončno razodetje Boga in potemtakem moramo zavrniti druga razodetja v Stari zavezi. Ta možnost ni mogoča, ker ne moremo zbrisati Stare zaveze. Edina prava rešitev je torej razlagalna, saj se moramo Svetemu pismu približati in razumeti, kje in za koga je bilo napisano, ter to prenesti v današnje dni.

Predavatelj je številno publiko vprašal, ali ima človek smisel, okoli katerega se vrti, saj je v naravi in kjerkoli tako. V nasprotnem primeru lahko pride človek tako daleč, da ga narava izbruha. Naše težave pa so v tem, da "ne moremo razumeti Božje jeze in njegovega srda nad grehom in zlom, ker ne vemo, kaj sta zlo in

greh. Zato tudi ne cenimo milosti, ki je zastojna". Izgubili smo globok pomen svetosti življenja. Če je torej Božja beseda, je povedana nam in nam mora nekaj povedati. Zato bi se morali vprašati, kam gre človek in kam narava, saj moramo imeti neko ravnotežje. Čim bolj človek razume svetost življenja, tem bolj obzirno postopa s človekom kot osebo. Dr. Bajzek je s prisotnimi delil še svojo razlago Stare zave-

Dr. Jože Bajzek

ze, v kateri "se nam Bog v svoji ljubezni razodeva tako hudoben kot naše hudobno srce pričakuje od njega, in tako dober, kot nam naše odrešeno srce dovoljuje, da

je. Mi se odločamo". V drugem delu je dr. Bajzek orisal sestavo Stare zaveze, in sicer Postavo: prvo Mojzesovo knjigo ali Genezo, drugo Mojzesovo knjigo ali Eksodus, tretjo Mojzesovo knjigo ali Levitik, četrto Mojzesovo knjigo ali Numeri in peto Mojzesovo knjigo ali Deuteronomij. Za vsako je obrazložil, kako je napisana, kateri čas obravnava in kje se dogaja. Človek je pred Bogom enak v dostojanstvu, grehu in cilju ozioroma usodi. Tudi funkcija človeka je različna. Predavatelj je še poudaril, da Sveto pismo ni odgovor na naše težave, temveč je odgovor na Božje težave, kako odrešiti človeka, ki odklanja Božji klic in Božjo ljubezen. Nato so se prisotni razporedili v manjše skupine z moderatorji in se na kratko pogovorili o predavanju ter oblikovali vprašanja, na katera je g. Bajzek z veseljem odgovarjal. Naslednje predavanje o knjigi življenja bo v petek, 12. decembra, ob 20. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah.

Metka Šinigoj

ZALOŽBA MLADIKA Prodajni knjižni sejem na Donizettijevi

Zanimiva knjižna bera za božični čas

“Hoteli smo, da bi se zanos knjižnega sejma v Ljubljani nadaljeval tudi pri nas v Trstu. To še zlasti letos, ko nimamo Tržaške knjigarne. Pomanjkanje knjigarne izpostave pogrešamo predvsem zato, ker nimamo primerne prostora, ustrezne izložbe, kjer predstavljati naše knjige. Založniki smo zato s tega vidika nevidni. Ker se pomikamo v božični čas, sem nam je pri Mladiki zdelo zanimivo ponuditi kupcem publikacije prav na našem sedežu v središču Trsta”, nam je povedala urednica pri založbi Mladika Nadia Roncelli, ko smo jo prosili za krajši pogovor v zvezi s knjižnim sejmom v prostorih Slovenske prosvete na Donizettijevi, ki se je začel v ponedeljek, 1. decembra in se končal v petek, 5. decembra. Urnik je bil kot za nalašč izbran zato, da bi ugodil zahtevam bodisi starejših bodisi dijakov slovenskih šol. ‘Domači’ prodajni knjižni sejem je namreč privabil kar nekaj

je spregovorila o novostih tržaške založbe, ki so prišle med bralce v letošnjem jesenskem času. Mladika je pravkar objavila knjigo **Pogovori z Merkujem Bernarda Nezmaha**. Nezmah je novinar in

življenja naše manjšinske skupnosti. Knjiga vsebuje veliko kritičnih vsebin, ocen razstav, literarnih srečanj, koncertov. Zelo lepo je Košuta opisal srečanje, ki ga je imel z znamenitimi kulturnimi

Foto IG

sociolog ter univerzitetni predavatelj, v preteklosti je pobilje sledil delu in raziskovalni dejavnosti Pavleta Merkuja. Po njegovi smrti je tržaški založbi ponudil knjižni načrt, ki so ga na Donizettijevi radi volje sprejeli. “V knjigi so namreč objavljene Nezmahove ocene

osebnostmi, na primer z Ungarettijem, skorajda ganljiv je poklon, ki ga je Košuta storil Nerudi in tako poeziji latinsko-ameriškega sveta. Knjiga skratka vsebuje domačo in svetovno razsežnost, kar zarisuje kulturni utrip neke dobe.”

Roman **Sidrišče spomina Eveline Umek** so pred nedavnim predstavili na večeru Društva slovenskih izobražencev. “Pisateljica se s svojim novim delom vrača k svoji razdvojenosti med Trstom in Ljubljano. Junakinja se iz slovenske prestolnice vrača v zalivsko mesto, da bi negovala bolno mamo: to je priložnost, da se sooči s svojo preteklostjo in da razčisti zapleten odnos z mamo in družino ter svojo identiteto.”

Vojni dnevnik Alojza Goriupa Od Galicije do južne Tirolske – Vojni dnevnik 1914-1918 prinaša neke

Foto IG

mladih, ki so se v spremstvu šolnikov udeležili tudi srečanj z avtorji. “Dejansko so bili ti poglobitveni trenutki prave učne ure. Še kako koristni so bili za maturanter, saj so prišli v stik z živo besedo naših literarnih ustvarjalcev. Tak neposreden stik nedvomno nadgrajuje spoznavanje avtorja in njegovega opusa, ki ga je dijak deležen na šolskih klopeh”, je še dodala Roncellijeva, ki je dogodek ocenila kot lepo priložnost za založbo Mladika. Urednica je še dejala, da je založniška hiša v sklopu podjetja TS 360 (nositelju projekta o novem Tržaškem knjižnem središču) prav v teh dneh tudi prisotna na Božičnem sejmu v Trstu, ki ga do 24. decembra prireja Trgovinska zbornica. “Naša stojnica na sejmu krije zlasti otroško literaturo in splošno božično-knjižno obdarovanje.” Nadia Roncelli je nato podrobne-

Merkujevih študij, in intervjuji, ki jih je avtor imel z nedavno preminulim jezikoslovcem in skladateljem. Pred okrog petnajstimi leti sta se raziskovalca odpravila na popotovanje po Benečiji in po Reziji in sestavila neke vrste reportaže, v katero sta vnesla svoje jezikovne in zgodovinske poglede glede obravnavanega okolja. Ti pogovori so vsekakor sproščeni, saj marsikatera anekdota razbremenjuje zahtevno snov. Gre namreč za lep spomin na profesorja Merkuja in na njegovo intelektualno živahnost.”

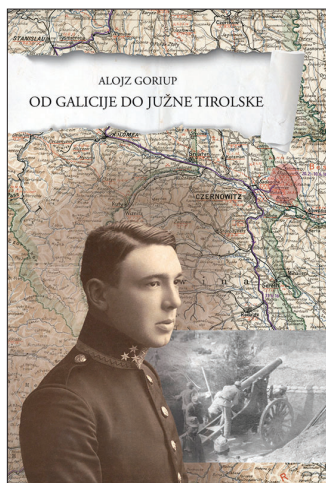
Pred nedavnim je pri Mladiki izšla tudi knjiga **Zapisi na orošeno okno Miroslava Košute**, ki jo je grafično oblikoval Marjan Kravos – Panči. “Gre za izbor Košutovih zapisov, ki zajemajo več kot polstoletno avtorjevo kulturno udejstvovanje. Prav zato so tudi dragoceno pričevanje kulturnega

izpolnjuje, a se pri tem ne more izogniti neljubim trenjem z nemškimi nadrejenimi častniki. Delo je uredil Vinko Avsenak.

Poleg vsega tega je prek kratkim izšla tudi zadnja pesniška zbirka **Marija Čuka Ko na jeziku kopni sneg**. In ravno pesnik iz Doline je bil gost prvega, ponedeljkevega srečanja z maturanti liceja Prešeren, ki so Knjižni sejem Mladike obiskali v spremstvu prof. Neve Zaghet. Čuk je mladim orisal svoja življenjska in intelektualna popotovanja, od sočnih, prijateljsko polnih ljubljanskih študijskih let, ko je slovit pesnik Kajetan Kovič kot urednik pri DSZ ‘botroval’ izidu njegovega pesniškega prvence, do službenih obveznosti najprej na Šoli (kjer se je z učenci in dijaki lepo ujema), nato kot časnikar na Primorskem

dnevniku in deželnem sedežu RAI. Čuk je na koncu srečanja obdaril dijake z majčko, na kateri je mogoče na natisnjeni kravati – njegovi ‘blagovni znamki’ – brati naslov njegove zadnje zbirke. Še prej pa je pesnik posvaril mlade pred nevarnostjo izgube slovenskega jezika in asimilacije: trdno se moramo zato držati naše identitete!

V sredo pa je bil gost Knjižnega sejma pesnik in Prešernov nagrajenec Miroslav Košuta, ki je v pogovoru z Nadio Roncellijev spregovoril o svoji knjigi, zamisel katere se je pri založbi porodila po izidu knjige In mimo je šel spomin Borisa Pahorja. Miroslav Košuta je povedal, da je želel po zgledu te izluščiti drobne osebne človeške stvari, a tudi literarno pomembne tematike. Dodal je, da se sam čudi, koliko ljudi je v svojem življenju spoznal, koliko strani je napisal, skratka, koliko je živel! Sklepno srečanje Mladikinega miklavževega sejma pa je bil z Vinkom Avsenakom, uredniku dnevnika Alojza Goriupa: prof. Magda Jevnikar, prof. Ester Sferco in prof. Jana Ban so spremljale maturante trgovskega tehničnega zavoda Zois. Dijaki so na koncu srečanja prejeli v dar vsako po eno knjigo.

ničnega zavoda Zois. Dijaki so na koncu srečanja prejeli v dar vsako po eno knjigo.

IG

Društvo slovenskih izobražencev O zločinah romunske diktature

“La tortura del silenzio” ali Muka molka je naslov biografije Mariusa Oprea, ki je izšla pri založbi San Paolo in je koristna za razumevanje zločinov, do katerih je prišlo v obdobju romunske socialistične diktature. Napisal jo je Guido Barella, novinar tržaškega časopisa il Piccolo, ki je več let delal v Gorici. Avtorja in njegovo knjigo je na rednem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev predstavil Miro Oppelt. Romunija je zelo blizu Italije, saj je od Trsta do nje enaka raz-

dalja kot do Rima. V Italiji živi približno milijon Romunov, ker pa je spadala Transilvanija pod avstro-ogrsko cesarstvo, ima podobne značilnosti kot Trst. Tako je razlagal tržaški novinar, ki je Mariusa Opreo, znanega kot lovca na zločine v Romuniji, spoznal povsem naključno, na nekem kulturnem simpoziju v Grčiji in mu je razkril svojo zgodbo. Od takrat je bil Barella večkrat v Romuniji, spoznaval tamkajšnje posledice komunističnega režima in se poglabljaval v Opreovo delovanje, saj v Italiji o tem ne vemo ničesar. Ko je

začel raziskovati v to smer, je našel knjigo v francoščini, medtem ko je bil v Italiji objavljen le članek. Tako se je lotil pisanja in sedaj lahko vzamemo v roke sad njegovega truda. 25. decembra letos, prav za Božič, bo potekala petindvajseta obletnica padca komunizma v Romuniji. Gost v Peterlinovi dvorani je opisal burno revolucijo, ko sta se zakonca Ceausescu vrnila v Bukarest in se je manifestacija spremenila v revolucijo, med katero so tako Nicolaeja kot Eleno ustavili med begom, ju obsojili na smrt in ju ubili. Časnikar Guido Barella je povzel besede Orwella: “Kdor nadzoruje preteklost, nadzoruje prihodnost: kdor nadzoruje sedanjost, nadzoruje preteklost”. Praktičen dokaz tega je še danes otipljiv. Kot je povedal Barella, so priredili tečaje za učitelje, da

bi lahko na primeren način obrazložili takratna zgodovinska dejstva učencem, a je vlada določila, da bo zgodovina Romunije izbirni predmet namesto verouka. Glede na to, da so Romunci zelo veren narod, si lahko predstavljamo, koliko učencev sledi temu predmetu. Marius Oprea je že leta 1992 kot 28-leten mladenič hotel pomagati številnim družinam, ki so ga spraševale o izginulih sorodnikih in so v rokah imele le ponarejeno in izmišljeno potrdilo o njihovi smrti med časom hudega režima. Do leta 2012 so odkrili 617.000 dokazanih žrtev in še nadaljujejo raziskovanja. Po izobrazbi je Oprea arheolog. Ustanovil je raziskovalno skupino, v kateri so tudi številni ugledni romunski posamezniki, intelektualci in iz grškokatoliških družin. Sedem od dvanaj-

Obvestila

Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončič je v oktobru razpisal natečaj za štipendije in podpore za redne študente iz FJK, ki se izobražujejo po dodiplomskih ali podiplomskih visokošolskih programih, ki so pomembni za slovensko skupnost v Italiji. Štipendije in podpore sklada Sergij Tončič bodo javno izročene dobitnikom v petek, 12. decembra 2014 ob 17.30 v Slovenskem dijaškem domu Srečko Kosovel, ul.

Ginnastica 72.

Darovi

Ob 25-letnici smrti E. Beltrami daruje družina 50 evrov za Društvo rojanski Marijin dom.

V spomin na Julko Štrancar darujeta Mirjana in Nino Parovel 20 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

V spomin na drago članico Julko Štrancar, darujejo člani centralnega odbora Slovenske Vincencijeve konference v Trstu 70 evrov za omenjeno organizacijo.

Zapustil nas je neutrudni knjižničar in plodni kulturni delavec, utemeljitelj in duša Knjižnice Dušana Černeta

MARJAN PERTOT

Sinu Alekseju in svojem izražata globoko sožalje

KNJIŽNICA DUŠANA ČERNETA
SLOVENSKA PROSVETA

Vitu Tanzeju v spomin Nabrežina je bila v njegovem srcu

Zalostjo v srcu je spremljal propad tistega dela Nabrežine, kjer je živel, ki je še do konca petdesetih let bil obrtno-trgovski center vasi. Tam je odraščal v bližini kamnoseške in mehanične delavnice, dveh kovarjav, mlina, trgovine, avtoprevoznikov, kolarja, da ne omenim številnih starejših prijateljev, ki so se igrali z ostanki vojnega orožja. Danes je ostala še bencinska črpalka. Zadnjima dvema mojstroma soseske je še sam napisal nekrolog, kot da bi čutil, da se tudi sam bliža slovesu.

Bolelo ga je ubožanje ljubljene, rojstne Nabrežine. Vse to je mimo! In poslovil se je tudi eden zadnjih ljubiteljev vasi in vsega, kar je kraškega. To je bil Viktor Tanze, ki je po diplomi knjigovodje končal vojaščino kot poročnik, se zaposlil pri Olivetti, kmalu bil poslan na Južno Tirolsko, kjer je uvajal nove knjigovodne stroje v lokalne posojilnice, napredoval je kot zastopnik iste družbe za Jugoslavijo in Madžarsko. Poročil se je v Piemont, a vez z domačijo ga ni zapustila, dokler

ni s trudom zgradil nov dom in omogočil otrokoma, da sta se izšolala v kraškem okolju. Svojo delovno dobo je zaključil kot podjetnik v moderni tiskarni v bližini ronškega letališča.

V domačem okolju je z vno mo skušal prepričati upravnikne takratne Kmečke posojilnice, ki je poslovla parkrat tedensko, da se spremeni v pravo banko, kar se je tudi z njegovo pomočjo kmalu zgodilo. Sam je bil za krajši čas član odbora banke, kateri je po odstopu sledil v dobrih in manj dobrih trenutkih,

do končne združitve z opensko posojilnico, kar pa ga ni posebno navdušilo. Pokojnik je celih deset let posvetil javni upravi kot član devinsko-nabrežinskega občinskega odbora in nato kot svetnik. Zaman se je trudil, da bi izboljšal stanje v Občini Devin-Nabrežina in preprečil nove gradnje, ki kvarijo okolje, narodnostno ravnotežje in nalagajo upravi nove dolžnosti, ne da bi skupnost od tega kaj imela. Do konca je sodeloval s predlogi in nasveti v stranki SSK, kot tudi pri novi domači upravi, saj je bil velik poznavalec vaških problemov.

To je bil prijatelj Vito, ki si je tudi prizadeval in mu je uspelo, da smo se rojeni leta 1939 polnoštevno (nad 100 udeležencev) udeležili izleta za najemom posebnega vlaka, ki nas je iz Nabrežine peljal po slikoviti Bohinjski železnici do Bleda in nazaj. Po petih letih nam je oskrbel ladjo, da smo obiskali Barbano in Marano Lagunare, ter pri sedemdesetih še avtobusni obisk Koroške. Letos se je tradicija prekinila, saj je organizator skrbel za svoje zdravje, ki se je iz dneva v dan slabšalo. S trdno voljo in vztrajnostjo se je upiral bolezni, a je ob svojih najdražjih zatisnil izmučene oči.

Vito je pustil veliko vrzel v vasi in širši okolici. Nabrežina je zgubila prijatelja, družina skrbnega moža in očeta, štirje vnuki pa ljubljene nonta.

Naj počiva v miru.

Šin

Antek

Kulturni dom / Niz prireditev ob 33-letnici ustanovitve

Sproščujoč večer s popularnimi ustvarjalci

Po že ustaljeni tradiciji vodstvo Kulturnega doma v Gorici ne obeležuje le okroglih obletnic ustanovitve tega slovenskega hrama v središču našega obsoškega mesta, ampak vsako leto v novembru z vsebinsko raznolikimi prireditvami spominja obiskovalce na odprtje, ki je bilo pred 33 leti, 27. novembra l. 1981. Letos so ta mejnik prireditelj najprej zabeležili z razstavo goriškega likovnega umetnika Vladimirja Klanjščka, rojenega v Števerjanu l. 1944, člana Društva likovnih umetnikov Severne Primorske. Klanjšček praznuje letos okrogel življenjski jubilej in zato je ta razstava tudi poklon njegovi ustvarjalni poti, katere prvi koraki segajo v leta, ko je obiskoval učiteljske in ga je za slikarstvo navdušila prof. Noemi Rener. Nato je studij nadaljeval v Ljubljani in Benetkah.

Kar nekaj desetletij je poučeval na goriških slovenskih šolah, sočasno pa seveda ustvarjal, saj je plodovit umetnik. Imel je kakih štirideset samostojnih razstav in se udeležil kakih 70 skupinskih. Med drugim namenja svojo slikarsko roko tudi ilustracijam in knjižnemu oblikovanju. Vir navdih njegovih del so rodna Brda pa tudi slikoviti Kras. "Ta pokrajina, ki jo dobro pozna in je nanjo instinktivno in brezpogojno navezan, predstavlja pravo podlago njegovega pogleda na svet, ki ga izraža v seriji del, kjer se avtobiografska komponenta pretaka v kromatsko-kompozicijsko strukturo slike", je zapisal likovni kritik Joško Vetric v drobni publikaciji ob razstavi *Vtisi*, ki je na ogled v galeriji goriškega Kulturnega doma do 10. decembra. Nadalje Vetric o umetniku pravi: "Po obdobju, ko smo v njegovih delih še lahko zaznali podprosinjimi barvnimi nanosi osnovno strukturo krajinskih elementov, se je umetnik postopoma odpravljal s slikarski potezi, na kateri so slonele iluzorne perspektive, značilne za figurativno tradicijo. Ob prehodu iz preproste in občutene percepcije realnosti v bolj kompleksno in poglobljeno vizijo je Klanjšček odločno prešel iz figurativnosti v abstrakcijo (...). V njegovih krajinskih vtisih se barve spajajo v neskončnem številu potez čopiča, ki se zgostijo in oblikujejo obrise gričev, vzpetin z vinogradi, vrtinčaste jate ptičev, počasne premike globokih voda".

Ob 33. obletnici Kulturnega doma so tudi otroci imeli svoj kotiček. V nedeljo, 23. novembra 2014, popoldan se je namreč začel niz otroških predstav *Komigo Baby*, ki je lansko leto v poskusni sezoni naletel na odobravanje staršev in vzbudil radovednost malih obiskovalcev, tako da so prireditelji spet zvalili otroke v Kulturni dom, kjer sta jim klov-

nske vragolije in nerodnosti spretno predstavila ruska mojstra v tej posebni cirkuški veščini, Nataša in Ravil Sultanov. Najprej sta delovala v Rusiji, l. 1993 pa sta prišla v Slovenijo in naslednje leto postala stalna sodelavca Slovenskega mladinskega gledališča. Prav v produkciji te ljubljanske gledališke hiše sta nastopila pred goriškimi malčki v čarobni predstavi *Luna na cesti*. (Naslednja predstava *Komigo Baby* bo 26. decembra ob 16. uri, ko bo v goste prišel Andrej Rozman Roza z igro *Balon velikani*).

Osrednji dogodek ob 33. letu odprtja Kulturnega doma je bil v četrtek, 27. novembra 2014,

vaš slovenskih politikov, kot si jih je z odra Kulturnega doma, da so se gledalci smejali žal kar realističnim situacijam. Dokler bodo obstajali politiki, bodo komiki imeli vse polno dela! Vso to pestro odrsko družino je znal dobro voditi in povezovati Milan Krapež. Uvodne misli o kulturi, ki ji venomer odžirajo finančna sredstva, in o Kulturnem domu, ki se vsa ta leta trudi, da bi kljub krizi nadaljeval svoje delo in poslanstvo ostati odprt za vse realnosti našega mesta, je prebral povezovalc Robert Cotič, nekdanji član Odra'90, sedaj pa TikTak teatra. Na oder je Krapež povabil tudi Igorja Komela za bliskovit

"intervju", v katerem je Komel poudaril, naj bi spet spregovorili o enotnem kulturnem prostoru, kamor spadajo tudi Gorica in njene slovenske ustanove. Slavnostni govor

je imela sovojenjska županja Alenka Florenin. V ne ravno polno zasedeni dvorani je bilo kar nekaj predstavnikov okoliških občinskih uprav, Fundacije Goriške hranilnice, SKGZ, ZSKD, novogoriškega Kulturnega doma in drugih slovenskih ustanov. Floreninova je med drugim dejala, da minevanje časa prinaša spremembe "ki nas utrjujejo, bogatijo in svarijo". Opozorila je, da se je Kulturni dom "rodil kot izključen izraz slovenskega dela ter širšega območja" in da je znal spreminjati svoje vsebine glede na spreminjajoče pogoje in potrebe. Nikomur ni odrekel gostoljubja in tako pridobil ugled pri italijanskih in furlanskih somedščanih. Ob goriškem gospodarstveniku mrtvilo zadnjih let je poudarila kulturno živahnost, kljub zmanjševanju sredstev. S tem se sooča tudi Kulturni dom, a kljub temu želi še naprej opravljati svoje poslanstvo. Tudi sama je zaželela, da bi Kulturni dom še tako živahno deloval, in vsem, v slogu večera, voščila veliko optimizma.

Ves večer, ki je spadal tudi v letošnjo sezono SSG kot glasbena ponudba goriškega Kulturnega doma (KC Lojze Bratuž bo v istem okviru 6. marca 2015 ponudil pa koncert štirih pianistov za dva klavirja), je posnela ekipa Radia in TV Slovenija. Oddajo bodo predvajali 6. decembra ob 20. uri na programu Slovenija 1. Kot zanimivost naj povemo, da je v zakulisju nastopajoče maskirala in jim pričeske uredila Snežica Černič, dobro poznana v ljubiteljskih gledaliških vrstah tudi kot kostumistka, ki je veliko let med drugim sodelovala z dramskim odsekom PD Štandrež in Dramsko družino SKPD F. B. Sedel je Števerjana. Tudi tokrat je s profesionalnimi ustvarjalci odlično opravila zaupano ji nalogo.

Iva Koršič

Pevec Rudi Bučar z orkestrom Big Band RTV Slovenije

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (77)

Mariza Perat

Mirenski Grad pri Gorici

Leta 1934 so na Grad prišli italijanski lazarisiti. Za duhovno oskrbo romarjev so se nekateri za silo naučili slovensko. Italijanski lazarisiti so na Gradu ostali do padca fašizma septembra 1943.

Tudi med drugo svetovno vojno je bilo Marijino svetišče na Gradu poškodovano, misijonska hiša pa je bila požgana. Treba se je bilo znova lotiti dela in obnoviti poškodovane in uničene stavbe. Prava obnovitvena dela pa so pričeli leta 1955. Načrt za glavni oltar je že med drugo svetovno vojno izdelal arhitekt Ivan Vurnik, vendar tega načrta ni bilo mogoče v celoti izvesti. Novi načrt je napravil akademski slikar Tone Kralj, ki je oltar dokončal leta 1963. Pri tem je uporabil del Vurnikovega načrta, da je tako nastala ubrana celota. Kip Žalostne Matere Božje na glavnem oltarju je Kraljev, prav tako je njegov križev pot, ki je eden najlepših na Slovenskem, in pa skrivnosti sv. rožnega venca.

Na Gradu imajo svoj Dom tudi redovnice iz Družbe hčera krščanske ljubezni ali usmiljenke. Tudi to Družbo je ustanovil sv. Vincencij Pavelski skupaj s sv. Ludoviko de Marillac. V Domu imajo svoj prostor onemogle in ostarele sestre, prvotno pa je zgradba služila za misijonsko hišo lazarisitov. Med prvo svetovno vojno je ta bila porušena, po vojni pa so jo obnovili. Med drugo svetovno vojno je bila požgana, leta 1960 pa so jo začeli obnavljati za Dom sester usmiljenk. Hišo so sestre poimenovali "Dom Marije Kraljice". Na Mirenskem Gradu je tudi Betanija, hiša, v kateri ima sedež skupnost "Betlehem". V bližini sestrske hiše je park

z lurško votlino.

Naj tu omenim še pevsko-glasbeno dejavnost na Mirenskem Gradu.

Že takoj po prihodu lazarisitov na Grad se je tu začela bogata pevsko-glasbena dejavnost. Prvi cerkveni zbor je tu nastal že leta 1914, vodil ga je zborovodja misijonar Franc Pirc.

Zbor je štel 20 članov. Prva svetovna vojna je delovanje zbora prekinila, po vojni pa je zbor, pod vodstvom g. Pirca, znova zaživel. Čeprav so bili hudi časi, saj so ljudje morali obnavljati porušene domove, so pevci redno in z veseljem prihajali k vjam. Bil je to mešani zbor, štel pa je 40 članov.

Poleg tega zbora je g. Pirc vodil tudi zbor "Izobraževalnega društva Miren". Pevci so nastopali na ljudskih taborih in raznih priložnostnih prireditvah v go-

Dom sester usmiljenk

Votlina lurške Matere Božje

riški okolici. Za g. Pircem je na Gradu zbor prevzel lazarisit Franc Skvarča, za njim pa njegov sobrat Alojz Mlakar. Zbor je vodil do leta 1934, ko so ga fašisti izgnali. Po letu 1945 se je g. Mlakar vrnil na Grad in tako spet prevzel vodstvo zbora. V njem so bili pevci iz Mirna, Rupe in Orehovalj.

Več mladih je g. Mlakar poučeval tudi v harmoniju. Eden njegovih učencev, Ivo Marušič, je za njim prevzel ta zbor, pozneje pa misijonar Jože Gracar, ki je poskrbel tudi za orgle. Na Gradu je pomagal tudi organist in pevovodja iz Mirna g. Venček Budin, pozneje pa njegov sin Andrej. Zaradi novih pastoralnih potreb pojejo zdaj na Gradu sestre usmiljenke, za praznike in ob posebnih priložnostih pa prihajajo sem pevci iz Mirna.

/ dalje

Podvig skupine vipavskih pohodnikov Velike Žablje – Trst, Po poteh naših non

V prvi polovici prejšnjega stoletja so naše none hodile v Trst z jerbasi polni jajc, zelenjave ter drugih kmečkih pridelkov ... Vse to so prodajale mestni gospodi in tako služile za preživetje svojih družin. Pot je bila dolga in naporna, še posebej z bremenom, ki so ga nosile. Stric Rafel, ki gre že v 102. leto o teh časih pove:

"Moja nona je hodila v Trst zelo pogosto, takoj ko se je nabralo kaj 'robe', na glavo si je dala svitek, na njega 'jerbasa', v roke pa košare. S seboj je enkrat vzela, bolj za družbo, svojo hčerko, ki pa je pot opravila bosa, saj je bilo obuvana za takšne poti škoda. Kasneje, med obema vojnama, smo večkrat hodili le do Štanjela, nato pa na vlak za Trst. Spomnim se, kako sem očetu pomagal nositi dve košari polni hrušk. Do Vrtovč sem nosil sam, nato oče, v štanjelsko goro do železniške postaje pa ponovno jaz".

Malo v spomin, malo kot izziv in malo za šalo smo se skupina osmih navdušencev odločili, da

pot ponovimo ... Seveda, brez (večjih) bremen in le v eno smer. V nedeljo, 2. 11. 2014, na prečudovit sončen dan, smo se malo pred 7. uro odpravili izpred

dvorane v Velikih Žabljah na pot proti Trstu.

Dva izmed pohodnikov sta pot preizkusila že pred dvema letoma, ko sta 2. decembra odšla iz Velikih Žabelj v smeri Vrtovč-Šmarje-Štanjel-Dutovlje-Col do Opčin, kjer sta se zaradi neugodnih vremenskih razmer (močnega deževanja in sneženja) ustavila in končala pot. Letos te "sreče" nista imela, saj je bila prva novembrska nedelja nadpovprečno topla in sončna. Verjetno si za tak dogodek ideal-

nejših vremenskih pogojev ne bi upali izbrati.

Letošnjo pot smo rahlo spremenili v želji, da se, kar se da (čim bolj), izognemo asfaltnim cestam. Pot smo ubrali čez Zavino na Lukovec (kamor se hodi vsako leto po 'jurjovke') in naprej do Kobjeglave. Tu je bil krajši postanek pri prijaznih domačinih, ki so nas pričakali z dobro obloženo mizo peciva, kavice ter odličnih domačih likerjev. Naj-

bolj nas je navdušil in dodobra segrel sivkin, tako da smo vsi okrepani lahko pot nadaljevali v smeri Skopega in Dutovelj, a vse po stranskih, kolovoznih poteh. Nato pa, zaradi najkrajše možne poti, stopili na železniško progo. Res je bila najkrajša, a hvoja po tirihi in kamenju ni bila ravno prijetna.

Malo po 11. uri smo se ustavili na železniški postaji Kreplje, kjer se odcepi opuščena stara proga proti Italiji. Vzeli smo si čas za hitro malico nato nadaljevali pot po zapuščenih tirihi skozi dva predora (zadnji pod Repentabrom) v italijansko vasico Col. Od tu dalje smo pešali po asfaltni cesti do Opčin.

/ str. 13
Špela Cigoj

V Sloveniji povsod praznično in prisrčno ob adventu in pričakovanju Božiča

Predsednik države Borut Pahor ponovno napoveduje izhod iz krize

V Sloveniji v zadnjem mesecu tega leta poteka pravi mozaik najrazličnejših prireditve, slovesnosti, nastopov in drugačnih dogodkov, ki naj prepričajo ali kako drugače vzburijo čim večjo množico ljudi. Kljub mnogim nasprotovanjem ter vzponu potrošništva in zabave, poimenovanima s krilatico "veseli december", je jedro dogajanja v tem mesecu še vedno povezano z adventom. V štirih adventnih nedeljah je čas za zunanjo, predvsem pa za notranjo pripravo slehernega med nami na praznovanje Božiča in na Jezusovo rojstvo.

Tudi v politiki t. i. navadne ljudi pozivajo k miru, strpnosti in dobri delom v pričakovanju boljših časov, a gre pretežno za utvare in skoraj neuresničljive obljube. Državni poglavar Borut Pahor je v TV oddaji nacionalne RTV Slovenija z naslovom Tarča, v četrtek, 4. decembra, ponovno blestel s svojo že kar prislovitveno govorniško spretnostjo ter z njo prepričeval gledalce. Vendar s temami, ki jih je obravnaval, ni bil prepričljiv. Po njegovem sedanja vlada Mira Cerarja nima alternative, zato naj jo podpre vsa preostala politika, torej tudi opozicija. To pa bi bilo v sedanjih razmerah

težko, najbrž neizvedljivo, saj o trenjih v vladi in o možnem razpadu koalicije občasno govorita celo predstavnik preostalih dveh koalicijskih strank, to je Socialnih demokratov in Desusa. V SDS pa zatrjujejo, da bo vlada Mira Cerarja leta 2015 razpadla. Sicer pa največja opozicijska stranka tudi pripravlja alternativni vladni program, s katerim bi prispevala k premostitvi še zmeraj zaznavne vsestranske krize v državi. Predsednik države je, naj ponovimo, vse politične stranke in civilnodružbena gibanja pozval, naj podprejo Mira Cerarja in njegovo vlado, tega pa celo premier noče. Nedavno ni pristal, da bi preostali koalicijski stranki sodelovali pri iskanju kandidata za novega gospodarskega ministra, rekoč, da je to izključna pristojnost njegove politične stranke, torej stranke Mira Cerarja. S SDS Janeza Janše pa Miro Cerar sploh noče imeti stikov ter je celo podprl nezakoniti sklep o izgonu Janeza Janše iz državnega zbora.

Borut Pahor očitno tudi ni mogel prepričati TV gledalce, da je kriza v Sloveniji praktično končana oz. da je blizu rešitve. Ni namreč omenil, sicer ga voditelj oddaje o tem tudi ni nič vprašal, kako naj bo kriza rešena v državi, ki ima

skoraj že 30 milijard evrov javnega dolga ter zmeraj znova obremenjuje državljane in gospodarstvo z novimi davki in drugimi dajatvami.

Državni poglavar je bil v eno uro trajajoči TV oddaji z naslovom Tarča nemara najbolj prepričljiv, verodostojen in tudi pogumen, ko je odgovarjal na vprašanja o zadevi Patria in o Janezu Janši. Prepričan je, da je bil Janez Janša izvoljen za poslanca skladno z ustavo in zakonom ter so ga zato nezakonito izgnali iz parlamenta. Svoje prepričanje je potrdil s tem, da se je z Janšo pozneje v državnem zboru rokoval. Napako oz. protizakonitost je pozneje odpravilo Ustavno sodišče, ki je Janeza Janšo s svojim sklepom vrnilo v poslansko klop. Glede zadeve Patria, o kateri sicer sedaj odloča Ustavno sodišče, pa je Borut Pahor povedal, da bo spoštoval odločitev tega sodišča, kakršna že bo, in ne glede na to, kaj si bo o njej mislil.

V nekaterih okoljih že opozarjajo na 26. december. Tega dne bo državni praznik, Dan samostojnosti. Spominjali se bodo izidov

plebiscita, ko se je večina Slovencev odločila za samostojnost. V Naši družini, mesečni prilogi tednika Družina, so zapisali, "da se ob Božiču in dnevu samostojnosti spodobi, da izobesi-

Predsednik države Borut Pahor

mo slovensko zastavo in s tem pokazemo, da smo ponosni na lastno državo, posebej v času, ko si mnogi prizadevajo ta ponos na različne načine izničiti". Ob tej ugotovitvi naj opozorimo, da sedanja oblast v Sloveniji ni hotela pripraviti državne proslave ob 25-letnici ustanovitvi Demosa, to je

Demokratske opozicije Slovenije, politične združbe, ki je dosegla osamosvojitve in demokratizacijo Slovenije. Nekaj podrobnosti in ozadij o omenjenem zgodovinskem dogodku je v intervjuju, objavljenem v tedniku Demokracija, obravnavala dr. Andreja Valič-Zver, direktorica Študijskega centra za narodno spravo. Ona je doktorirala na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru s temo o vlogi Demosa v času demokratizacije in slovenske osamosvojitve. Zdej razkriva, da ni mogla doktorirati na Fakulteti za družbene ve-

nost, so se mi zdale preveč nesmiselne, da bi jih lahko vključila v svoje delo. Povrh tega so mi očitali, da se nisem "spoprijateljila" z delom politične literature. Morda je v teh sporočilih o ideološki usmeritvi dela našega družboslovja, ki ji sledi sedanja oblast, vzrok, da nisimo imeli uradne državne proslave ob 25-letnici ustanovitve Demosa.

Še nekaj podrobnosti o dogodkih, značilnostih in ozračju v Sloveniji, ki jih povzemamo iz Prazničnih adventa in božiča. Tak je namreč naslov priloge, ki jo je izdala založba Družina. V njej je objavljena tudi pobuda Slovenske karitas z naslovom Bodi pozoren, Bodi previden. V njej analizirajo pojav prisilne prostitucije in trgovine z ljudmi v Sloveniji. Pobudo predstavlja generalni tajnik Slovenske karitas Imre Jerebic, podprli pa sta jo sodelavka te dobrodelne organizacije Nina Stenko-Primožič in pevka Neisha. Navajamo, da je po ocenah statističnega urada prihodek od prostitucije v Sloveniji samo leta 2013, torej lani, znašal okoli 200 milijonov evrov.

Ob Božiču bodo v Sloveniji razdelili okoli 300 tisoč obrokov hrane revnim ljudem. V Ljubljani pa je zavod Pod strehco z ljudsko kuhinjo razveselil številne v slovenski prestolnici, ki si zaradi brezposelnosti, prenizkih plač ali pokojnin težko privoščijo topel obrok. Za tri evre lahko dobijo kosilo vsak delovni dan od 11. do 15. ure.

Marijan Drobež

Sindikati premočno premagali vlado

Zgubljeno s prevodom

Poraz. Katastrofa. Vladna pogajalska nesposobnost na ento potenco. To je samo nekaj od (morda) bolj prijaznih komentarjev, ki so pospremili sklep pogajanj med vlado in sindikati javnega sektorja. Pravzaprav, to niso bila pogajanja, a posteriori lahko rečemo, da je bilo enostransko postavljanje pogojev, ki mu je tisti socialni partner, ki velja za močnejšega, povsem podlegel. Miro Cerar je po "spopadu" s sindikati izpadel tako kot bi Kung fu panda izzval Brucea Leeja na pretep.

Kung fu panda vs Bruce Lee Branimir Štrukelj je prvi človek Sindikata za vzgojo, izobraževanje in znanost (SVIZ). Skupaj z Dušanom Semoličem (Zveza svobodnih sindikatov Slovenije) je najbolj prepoznaven sindikalist v Sloveniji. Ko gre za pogajanja o javnem sektorju sindikate najpogosteje zastopa prav Štrukelj oziroma njegov SVIZ. In tako je bilo tudi nazadnje. Vlada je namreč v preračunavanju javnih financ prišla do zaključka, da račun "ne štimajo". Izvirni

mu upirajo. Slovenija je v igri javnih financ danes v šahu. Merklove seveda ne more pogojevati, tako kot to počenjata Hollande in

slednje leto. In kaj je bila Ljubljana sposobna v vseh teh letih narediti na področju zmanjševanja odhodkov? Številke so zelo zgovorne: lani je bil javni primanjkljaj celo 14,6 odstotkov (tukaj je sicer največjo vlogo igrala prisilna dokapitalizacija bančnega sektorja).

V letošnjem letu bi moral biti primanjkljaj težak milijardo evrov (nekaj manj kot 3 odstotke BDP), a so v preračunavanju v vladnih sobanah ugotovili, da je realna ocena višja in da bo primanjkljaj znašal 1,2 milijardi evrov (torej 3,4 odstotka BDP). Ker mora Slovenija rešitev najti najkasneje v prihodnjem letu, je napoved primanjkljaja za 2015 seveda malenkost manjša od 3 odstotkov BDP. Namesto da bi se to postopoma in strateško urejalo v zadnjih letih,

Branimir Štrukelj

(delno) tudi Renzi. Za stanje, v katerem se je znašla, pa je, da ne bo pomote, Slovenija sama kriva. Zato je že od leta 2009 pod povečevalnim steklom evropskih institucij. Evropa od Slovenije zahteva uravnoteženje javnih odhodkov in prihodkov. Najprej je bil zadnji rok za znižanje javnega primanjkljaja pod 3 odstotke BDP leto 2013. Ko je postalo jasno, da to ne bo izvedljivo, je Komisija velikodušno pogledala skozi prste in Sloveniji podaljšala rok za novi dve leti. Nova zapadlost je torej postavljena v na-

Slovenija tik pred rokom oddaje še ni opravila domače naloge. Ni namreč jasno, kako realno je predvidevanje o tem, da bo javni primanjkljaj 2015 res manjši od 3 odstotkov. Zelo jasno pa je, da Ljubljana ni opravila tega, kar že štiri leta obljublja Bruslju. Govorimo o privatizaciji, ki le počasi napreduje. Govorimo o ustvarjanju debirokratiziranega in podjetnega prijaznega okolja, ki ga v Sloveniji ni. Nasprotno, podjetja vse bolj izgublajo na konkurenčnosti tudi proti gospodarstvom ostalih držav nekdanjega

vzhodnega bloka. Med nalogami Ljubljane je bil nadalje tudi boj proti sistemski korupciji. In krčenje javnega sektorja, ki je v Sloveniji občutno preobsežen.

KO v prvi rundi

Ampak očitno je bilo na relaciji Bruselj - Ljubljana nekaj zgubljeno s prevodom. Morda so evropski prevajalci slabši od slovesa, ki se jih drži. Morda se je nekdo rad poigral s Slovenijo. Ali pa... morda v Ljubljani ne razumejo priložil v angleščini. Že res da glede na izkušnjo z Bratuškovo moramo vedno imeti v mislih geslo z drugih časov, »nič nas ne sme presenetiti«. Kakorkoli že, očitno je bilo, in s tem se vračamo na izhodišče, s prevodom nekaj preslišano, spregledano ali nezaznano. Miro Cerar je namreč v pogajanjih, na katerih je doživel KO v prvi rundi, pogorel na črti. V rebalansu za odločilni proračun 2015 je bil namreč predviden dodatni rez v javni sektor v višini 127 milijonov evrov v dogovoru s smernicami Evrope in zato da se skozi šivankino uho doseže mastrichtske kriterije. Sindikati s Štrukljem na čelu so seveda glasno protestirali in napovedali "revolt". Popularizirali so besedno zvezo brutalno varčevanje, ki da se izvaja na plečih javnih uslužbencev. In zagrozili so s stavko. In kaj je bila posledica vsega tega? Vlada je klonila in namesto predvidenih 127 milijonov evrov pristala na zahteve sindikatov, ki so "dopustili" le 30 milijonov evrov rezov. Torej, izkupiček je bil štirikrat manjši od predvidenega. In to v času, ko Slovenija išče postavke za varčevanje do centa natančno, da bi ugodila evropskim zahtevam. Naenkrat pa je zmanjkalo približno 95 milijonov evrov predvidenih prihodkov, kar sicer ni pregrešno visok znesek v kontekstu celotnega finančnega zakona, a je še vedno pomenljiv, glede na to, kako natančno je bi-

la preračunana življenjsko pomembna postavka javnega primanjkljaja. Kje bo Slovenija dobila teh 95 milijonov evrov? Kako bo to izpeljala? Finančni minister Dušan Mramor je dejal, da okvirni načrt obstaja, a da ga bo razkril šele v naslednjih mesecih (z nekoliko hudobije bi lahko sklepali, da vlada še nima čisto jasnih pojmov... a to je hudobija).

Brutalno varčevanje, ki to ni

Najbolj ironično pri vsem tem pa je, da je brutalno varčevanje za javni sektor, o katerem so govorili sindikati, zelo relativen pojem, če že ne fiktiven. Poglejmo nekaj zgovornih podatkov, ki jih ponuja portal Ajpes. Povprečna bruto plača v javnem sektorju je danes, ko že dalj časa razsaja finančna kriza, višja kot v letu 2008, ko krize še nismo občutili. V začetku 2008 je povprečni mesečni dohodek javnih uslužbencev znašal slabih 1.600 evrov, vrednost je nato močno po-

skočila že v istem letu (Virantova reforma) in dosegla višek sredi leta 2009 (približno povprečje 1850 evrov) ter se nato do konca prejšnjega leta pri povprečju ustalila v višini približno 1750 evrov. Glede na začetek leta 2008 je povišča vredna 150 evrov. Drug zgovoren podatek je skupna masa izplačanih plač javnega sektorja: leta 2008 je masa bruto plač, izplačanih na mesečni ravni, znašala 262,82 milijona evrov. Konec lanskega leta je ta vrednost znašala 275,05 milijona evrov. Prirastek je torej 13 milijonov evrov. In še zadnji podatek o "brutalnem varčevanju": leta 2008 je bilo v javnem sektorju zaposlenih 154.711 ljudi, konec lanskega leta pa 158.163 ljudi (višek leta 2012 je presegel 160 tisoč zaposlenih).

Kje je torej brutalno varčevanje v javnem sektorju? Najbrž je to še nekaj, kar se je zgubilo s prevodom v jezik sindikatov...

Andrej Černič

Z 12. strani

Velike Žablje - Trst ...

Vse presrečne, da smo končno zagledali Tržaški zaliv in naš veličastni cilj, pa je čakal še najhujši del poti, in sicer dober kilometer spusta po znameniti Scali Santi, ki nas vendarle ni pustila ravnodušnih, saj nam je med (ne tako zelo prijetno) hojo ponujala prečudovit pogled na samo mesto.

"Prou do murja mwrmo, k' če nje, n' vela pohod". Ob 13.30 smo si na četrtem pomolu končno lahko namočili noge v morju, se oddahnili in tudi malo posončili. Časa nismo imeli veliko, saj se nam je mudilo domov (za razliko od naših non ne peš, ampak s kombijem), da bi lahko ujeli še nogometni derby med Ajdovščino Škol in Biljami. To nam

je uspelo in tudi domača ekipa je zmigala ter tako dodala piko na naši prečudoviti nedelji.

Ker je bil pohod zanimiv in uspešen ter je požel kar precejšnje zanimanje pri znancih in prijateljih, ga bomo naslednje leto ponovili v večjem številu. In naslednje še v večjem. In tako bo morda postal pohod "Po poteh naših non" tradicionalen. Pohoda so se udeležili: Špela, Valentin, Darko, Marjan, Stojan, Nejc, Gregor in Marij. Pa še nekaj. Najmlajši udeleženec je nosil slovensko zastavo na drogu, zataknenem v nahrbtniku, in ko mu je ta vihrala skozi Opčine in po ulicah Trsta, je bilo kar nekaj avtomobilskega trobljenja in vzklikov mimoidočih.

Območje nekdanjega fašističnega taborišča

Operacija Visco

S tagnacija je morda najslabša od vseh možnih različic razvoja dogodkov okoli zdajšnjega stanja fašističnega taborišča v Viscu. A, žal, se danes dogaja prav to. Ne samo danes, to se dogaja že dalj časa. Neuradna rešitev, ki se predstavlja na obzorju, predvideva zmanjšanje območja, ki ga je zaščitilo Spomeniško varstvo, čeprav naj bi se struktura taborišča (vključno z zgradbami v osrednjem delu) ohranila. Zgodovinar Ferruccio Tassin, ki zagovarja idejo, da je treba ohraniti zasnovo taborišča vsaj v okviru jedrnega območja, kot ga je zavarovala državna uprava za spomeniško varstvo, je nad odnosom, ki ga kažejo oblasti do "problematike Visco", vse bolj razočaran. Kot nam je sam povedal v intervjuju, ima vtis, da se oblasti za to vprašanje sploh ne zanimajo več.

Zaustavljena pozidava

Nekdanje taborišče je do nadaljnjega namreč prepuščeno svoji usodi. Že dalj časa je zaprto, tako da ga obiskovalci ne morejo obiskati. Območje že dalj časa ni vzdrževano. Občinska oblast bi območje taborišča rada namenila drugim, poslovnim dejavnostim. Ta namera je na dan prišla prvič leta 2007 s predlogom variante regulacijskega načrta, ki naj bi celotno območje spremenil v poslovno-obrtno cono. To namero je po posredovanju združenja Terre di confine in njenega predsednika, zgodovinarja in profesorja

2. septembra lani (le nekaj dni po Pahorjevi pobudi) ob obisku Enrica Lette, takratnega premiera, na Bledu. Vprašanje taborišča v Viscu je vseskozi spremljal tudi slovenski veleposlanik v Rimu Iztok Mirošič. Skratka, tema Visco je doslej najvišjo institucionalno raven in se ohranila tudi v vladnih sobanah. Nazadnje so se o Viscu pogovarjali pri vladnem omizju za obrambo in ministrstvu za kulturo, 28. novembra. Vsebinskih napredkov sicer ni bilo, ker je vprašanje taborišča v tem trenutku pri italijanskem ministrstvu za kulturo. S problematiko je bil osebno seznanjen tudi predsednik vladnega omizja Filippo Bubbico, predstavljena je bila tudi ministrstvu za obrambo in ministrstvu za kulturo. Skratka, neki prodor je uspel, a zadeva je še vedno birokratsko "zaustavljena" in dokaj nejasna.

Manjše območje, struktura ohranjena

Kje smo torej danes? O Viscu so že pred časom razpravljali na posebej za to ustanovljeni komisiji, katere člani so tržaška prefektinja Francesca Adelaide Garufi, županja iz Visca Elena Cecotti in predsednika krovnih organizacij Drago Štoka in Rudi Pavšič. "Točko dnevnega reda o Viscu smo v Rimu na vladnem omizju prenesli, ker nismo imeli še nobenih novih elementov. Predlog za rešitev je še na ministrstvu za kulturo", nam je pojasnil predsednik SSO Drago Štoka ter nam ob tem orisal zdajšnje stanje. Predlog, ki ga je

Fašistično taborišče v Viscu, 1943

ja trpljenja. "Naš cilj je ta, da se izoblikuje prostor, ki v spomin takoj priključuje izvirno taborišče. Zato je predvideno, da bodo ostale tudi barake, s katerimi želimo ohraniti vidno strukturo takratnega taborišča".

Ohranitev območja - možne rešitve

Ob tem pa velja poudariti, da je problematika nekdanjega fašističnega taborišča v Viscu v zadnjih mesecih pristala na dnevnem redu številnih občinskih svetov. Šlo je pravzaprav za razširitev pobude, ki se je rodila v Sovodnjah ob Soči. Na zadnji seji prejšnjega sklica aprila letos je sovoledniški občinski svet na predlog svetnikov Slovenske skupnosti odobril dnevni red v podporo ohranitvi območja taborišča, kot ga določa Spomeniško varstvo. Omenjeni dnevni red je bil kasneje poslan tudi okoliškimi občinam. Odgovor je bil presenetljivo dober: približno deset občinskih svetov je doslej osvojilo resolucijo, ki jo je predlagala sovoledniška občina. To pa še ni dokončna številka, ker nekatere

je obzidja v Palmanovi, pri katerem so sodelovale območne enote Civilne zaščite iz bližnjih občin. Sestanka se je udeležila tudi sovoledniška županja Alenka Florenin, ki je dejala, da se ji zdi taka rešitev primerna za ovrednotenje tega območja: "Zavedati pa se moramo, da bi bilo potrebno strniti moči tudi za nadaljnje upravljanje tega območja. Gre za veliko območje in ena sama občina bi finančno ne zmogla tega bremena. Tukaj bi se morale poenotiti okoliške občine, Republika Slovenija in seveda tudi Republika Italija".

Pogovor / Ferruccio Tassin
Bojim se za usodo nekdanjega taborišča

Govorili ste, da se politika ne zanima za usodo taborišča v Viscu. Pa ne mislim tukaj samo na občinsko upravo, ki je že večkrat izrazila svoje negativno zadržanje do ohranjanja območja, kot ga določa odlok Spomeniškega varstva. Pri toževali ste se tudi nad zadržanjem dežele FJK in Republike Slovenije.

Sam sem izročil dosje o taborišču nekdanjemu ministru za stike s parlamentom Dariu Franceschiniju. Prisoten je bil tudi nekdanji poslanec Ivan Strizzolo, ki je v zvezi z Viscom na vlado naslovil osem poslanskih vprašanj, a nikoli ni dobil odgovora. Zadevo je dobro seznanjena tudi deželna uprava in večina v deželnem svetu. Predsednica FJK Debora Serracchiani je bila tukaj in sama ostala pred zaprtim vhodom. Pred volitvami so bili v Viscu številni kandidati za stolček v deželnem svetu, tudi Slovenci, veliko so o tem govorili, danes pa do Visca ponovno vlada apatija.

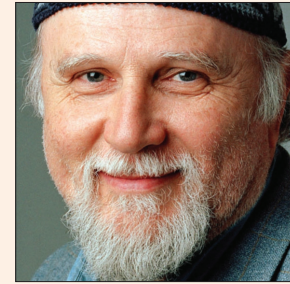
Kako in kdaj ste se vi prvič srečali s taboriščem v vaši vasi? O strukturi v Viscu se zanimam res že veliko časa, od leta 1992. Leta 2000 pa sem spoznal tudi žalostno taboriščno preteklost tega območja: takrat je Concordia et Pax organizirala spominsko svečanost s koprskim škofom Metodom Pirihom. Deset let je, odkar temo predstavljam širši javnosti s komunikacijami, članki in predvsem živim pričevanjem. Če bi danes povlekel črto, moram povedati, da sem o Viscu skupno spregovoril pred več tisoč ljudmi.

Kakšno je stanje z informiranostjo o taborišču danes?

Žal, se na račun taborišča vse bolj širi dezinformacija: nekateri trdijo, da taborišča tam sploh ni bilo. Drugi zagovarjajo tezo, da je ohranjanje nepotrebno, češ itak je prvotna struktura že v močno razpadajočem stanju. To ni res. Šotarišče so sicer res odnesli. Osrednji zaščiteni del taborišča z dvajsetimi zidanimi zgradbami pa je tisto jedro, okoli katerega so gradili taborišče. Ta del taborišča je ostal nedotaknjen. Nadzorna postojanka je bila celo nalašč zgrajena za po-

Moni Ovadia: "Dovolj je mitizacije reka 'Italijani, dobri ljudje'"

Zgodovinar Ferruccio Tassin je boj za ohranitev taborišča v Viscu izpeljal malodane sam. Drži pa, da mu je veliko uglednih kulturnikov izrazilo podporo in se v javnosti izpostavilo za taborišče v Viscu. O Borisu Pahorju, ki je težave z Viscom predložil neposredno italijanski in slovenski vladi, smo že večkrat poročali. Za Visco se je zavzel tudi Moni Ovadia, ki je podprl zaščito taborišča, kot ga je določilo Spomeniško varstvo. Ob tem je zapisal še kratko razmišljanje, ki ga delno objavljamo: "Italija se še vedno ponša z lažnim mitom o 'Italijanih, dobrih ljudeh'. Italiji je dvajset let vladal fašistični režim, ki je bil tiranski, rasističen, kolonialističen, hujskaški in genociden. Genocidnost se ni pojavila samo v povezavi z nacizmom, ampak je bila fašizmu prirojena v Cirenajki in Etiopiji. Odgovoren je bil za nezasišana nasilja na območju nekdanje Jugoslavije. Seveda, obstajali so dobri Italijani, pogumni možje in žene, ki so tvegali življenja, da bi rešili nedolžne, imeli smo junake v partizanskih vrstah in druge, junake človeške solidarnosti, katerim se moramo zahvaliti. Ta del narodovega telesa lahko poimenujemo 'Italijani, dobri ljudje'; ne pa naroda v celoti. Narod dobrih ljudi ne bi dopustil, da bi se iz šole izključili otroci, stari med šest in osem let, samo zaradi njihove identitete. Narod dobrih ljudi ne bi v sodelovanju s črnosrajčniki nekatere državljane spreminjal v človeška bitja nižje kategorije ter jih pošiljal v stroj uničenja. Ni dovolj, da se danes prirejajo formalne proslave ali da se razkazujejo judovske čepice na dan spomina. Nacionalna kultura bi morala opustiti retoriko lažne morale, ne samo zato, da se počastijo žrtve, ampak predvsem za dobrobit in dostojanstvo naše uboge države".

lacijskemu načrtu, ki bi predvidevala novogradnje. S tem se izkazuje pomanjkanje pietete: tam so namreč umirali ne samo taboriščniki in ne samo pripadniki slovenskih narodov. Tam so umrli tudi Italijani in Avstrijci. Kljub temu da je območje taborišča zaprto, je pri nas na obisku vseskozi veliko ljudi.

Stanje je skratka takšno: občina se doslej ni udeležila nobene seje glede možnosti prekvalifikacije obstoječih struktur. Uprava je dokazala nepoznavanje zgodovinskih dejstev in svoje argumentacije nikoli ne dokazuje z dokumenti.

Kako ocenjujete delo komisije za taborišče v Viscu?

Upam, da bo komisija, ki je bila ustanovljena za preučitev primera Visco, vsaj ohranila zdajšnje zaščiten območje s strani Spomeniškega varstva. Nočem pa, da bi se sprejemali kompromisi po italijansko, v smislu dogovora za ohranitev polovičnega ali še manjšega dela zaščitenega območja. To, kar je zavarovano, je zavarovano. Pika. Kompromisi po italijansko bi bili v tem primeru skrajno nečastni in sramotni. Spomeniško varstvo se je v tem primeru zelo izkazalo, ker je spoznalo zgodovinsko pomembnost območja. Tega ne sme noben kompromis izbrisati.

Dejali ste, da ste o taborišču v Viscu skupno govorili že več tisoč ljudem. Koliko je bilo pri tem mladih?

Teh je bilo res veliko. Vsi moji poslalski, mlajši in starejši, pa čutijo, da je zgodovina še kako pomembna, da je treba ohraniti zgodovinski spomin in da jim je pri srcu sodelovanje z drugimi narodi. Samo študentov, ki mi je prisluhnilo, je več tisoč. V našem okolišju sem obiskal že skoraj čisto vsako vas, bil pa sem celo v Venetu. Tudi v Sloveniji sem imel predavanje. In na medijih, vse do Sole 24 ore, Corriere della sera ter po številnih lokalnih medijih. Sodeloval sem z zgodovinarji, z Borisom Pahorjem - Bog mu pokloni še 100 let, ker ga potrebujemo. V stiku sem z Monijem Ovadio. Za vse to sem zelo hvaležen, ampak vseeno se še vedno počutim kot pes, ki tuli v luno. Zadevo bi morala v roke vzeti politika. Sredstva so na razpolago, potrebno je pokazati voljo. Taborišče bi moralo biti v opomin, če tega opomina ni, se nam lahko zgodi Ukrajina ali nekdanja Jugoslavija.

Stran je pripravil Andrej Černič

Notranost taborišča, 27. januar 2010 (foto DPD)

Ferruccia Tassina preprečila državna uprava spomeniškega varstva, ki je 29. januarja 2010 zavarovala približno polovico območja (68 od 144 tisoč kvadratnih metrov) nekdanjega taborišča. Občinska uprava pa se ni vdala: oktobra 2011 je izdelala novo varianto regulacijskega načrta (tudi ta za zdaj še ni prodrla), po kateri bi za poslovne namene šlo še 60 odstotkov območja, ki ga je zaščitilo Spomeniško varstvo. Toliko o ozadju zgodbe, ki je že poznana.

Visco - bilateralna tema na najvišjih ravneh

Sedaj pa k novejšemu razvoju dogodkov. Pomemben ambasador tez o ohranjanju taborišča v Viscu je vseskozi tudi prof. Boris Pahor. In prav on je v ospredje postavil to temo v trenutku največje vidljivosti, natančneje lani ob praznovanju 100. rojstnega dne. Takrat je ob vsakem javnem nastopu posebej poudaril željo, da se taborišče ohrani. S posebno vneto je nastopil na odru ljubljanske Ope-re ob osrednji slovesnosti svojega okroglega jubileja: o Viscu je spregovoril v tistih znamenitih "dveh minutkah", ki mu jih je mimo protokola, režiije in prenosa v živo uspelo s priporiti. In temo Visco je prof. Pahor jasno izpostavil tudi le nekaj dni kasneje v Trstu, v SSG, ko je takratni premierki Alenki Bratušek "iztrgal" obljubo, da bo postavila na dnevni red bilateralnih srečanj z Italijo tudi taborišče v Viscu. In to se je najprej zgodilo

izdelala komisija in ki je trenutno na ministrstvu za kulturo, predvideva okrnitev območja, ki je zaščiten z odločbo Spomeniškega varstva. Kljub temu pa naj bi struktura taborišča ostala. Skratka, zavarovano naj ne bi bilo samo ožje območje, kjer stoji spominska plošča v osrednjem delu, ampak tudi okoli stoječe zgradbe, ki dajejo podobo nekdanjega kra-

občine bodo resolucijo še obravnavale. Nedavno pa je bil z ohranjanjem območja taborišča iznesen še en predlog. 22. oktobra letos je županja Visca sklicala sestanek z okoliškimi občinami. Župan Palmanove Francesco Martines je na sestanku predlagal, da bi občine s skupnimi močmi lahko očistile območje. Predlagana je bila podobna rešitev kot za čiščen-

Dopisi predsedniku Napolitanu

Dejstvo, da se že tri leta nič konkretnega ne dogaja, je slaba novica. Pravzaprav je tako, da je pred samo nekaj meseci županja Visca Elena Cecotti pisala predsedniku republike Giorgiu Napolitanu. Dopis Ceccottijeve ima sicer predzgodbo. Pred več leti je prof. Tassin na italijanskega predsednika naslovil pismo. Julija 2010 (torej ravno v obdobju koncerta treh predsednikov v Trstu) se je predsedstvo italijanske republike odzvalo na Tassinovo pisanje in deželi FJK naročilo, naj preuči možnosti za ohranitev in obnovno zgodovinsko-kulturnega objekta.

Županja Visca je svoje pismo Napolitanu poslala septembra lani. V njem pa lahko zasledimo kar nekaj nerodnosti. Prva nerodnost je vezana na zgodovinski kontekst dogajanja v taborišču. Županja Ceccottijeve namreč piše, da je bilo taborišče v Viscu namenjeno "jugoslovanskim pribežnikom" in ne internirancem ali deportirancem. Konotacija besede pribežnik je povsem drugačna od tiste, ki jo ima beseda deportiranec. Druga nerodnost (ali kar že namerno sprenevedanje) je del pisma, v katerem županja pojasnjuje, da je odlok državnega Spomeniškega varstva vezan samo na območje taborišča in ne na strukture, ki tam stojijo. Formulacija odločbe Spomeniškega varstva pa je le drugačna. Zapisano je sicer, da je tamkajšnja vojaška arhitektura brez omembe vrednih arhitektonskih elementov, a ob tem pojasnjuje še, da gre za označevalca tukajšnje tragične preteklosti, "ker priča o dogodkih, ki jih zgodovinski spomin mora ohraniti in s katerimi je treba seznaniti tudi prihodnje rodove... Zato so kompleks okoli vojašnice Luigi Sbaiz v svojem zgodovinskem jedru in posebej zgradbe na tem območju s kulturnega vidika posebej zanimive in jih je potrebno zaščititi..."

To so hudi časi ... Desetak

Ljudje smo pač taki, kot smo, to ni nič novega. V nas je tisti živalski nagon po samoohranitvi, po preživetju. In ravno to preživetje, ta nagon urejata naše vedenje in naš vsakdan in velikokrat prevladata nad čustvi in razumom. Sama sem človek, ki vsem pove v brk, kar mislim. Nikoli se ne delam lepše, kot sem. Nikoli ne lažem. Če imam napake, jih priznam. In ko pišem, napišem izključno to, kar mislim. In izključno resnico, brez olupšav. Čeprav vem, da se veliko ljudi odloča drugače. In da večini to ni najbolj všeč. Ali sploh ni všeč.

Minulo nedeljo ni bil ravno moj dan. Najbolj zaradi vremena. Nekako prenašam, da lije in grmi, čeprav tega nimam rada, prenašam burjo, čeprav mi odleže, ko je ni več, prenašam celo sneg, čeprav je moj čas poletje. Samo megla in tistega počasnega kapanja ne maram, tiste vlage, ki te napolni in ki izbriše svet okoli tebe. In splakne razpoloženje ter voljo do vsega. Poleg vsega sem prejšnji teden iztaknila prehlad in v nedeljo se je začelo tisto sčemenje na desni strani grla. Tisto sčemenje, ki ga predobro poznam in pomeni, vi-

rus si iztaknila, sedaj te bo najprej bolelo grlo, potem pa bo poln nos, da ne boš mogla niti dihati niti spat, nazadnje pa tisti nadležni kašelj, ki lahko traja vse

do odrešilne pomladi. Neposrečena nedelja torej, nič obetavnega, samo cedenje in megla. Z mozem sva zato odločila, da se zgodaj popoldne odpeljava do šest kilometrov oddaljenega Čedada in si privoščiva kavo in rogljiček. Tako da lahko hkrati prebereva tudi nekaj časopisov. Sicer se nimam kaj pritoževati, da nama gre z mozem slabo: veliko je ljudi, ki sploh ne shajajo in težko preživijo do konca meseca. Nama ni tako grozno hudo, morava pa varčevati in računati. In so dnevi, kar nekaj jih je, predvsem med vikendom, ko si rečeva,

največ deset evrov, več vsekakor ne smeja potrositi. Raje manj. Deset evrov je sicer veliko, če jih primerjamo s tistim evrom, s katerim mora živeti skoraj polovica človeštva, vendar, ko si bil še do nedavnega vajen, da si lahko privoščiš marsikaj ali celo vse, je deset evrov premalo. Zelo malo pravzaprav. In tako sva z mozem tiste dežev-

ne, turobne nedelje parkirala, on je šel nekam pogledat urnik trgovine, jaz pa sem ga čakala v avtu. Utrujena zaradi tedna, ki je bil za menoj, in zaradi grla, ki je sčemenelo. Listam po mesečniku, ki je v avtu ravno zato, da ga bereva, ko čakava drug na drugega, čez nekaj časa dvignem pogled in vidim moža, ki nekaj govori temopolnemu fantu, ki mu ponuja neko brošuro ali knjigo. Mož mu maha in gre naprej, a fant za njim, prihajata k avtu. Ko sta že blizu, vidim moža, da vzame denarnico, da fantu desetak, ta pa mu da knjižico. Mož molče vsto-

pi v avto in na sedež vrže knjižico z recepti afriške kuhinje. Meni se zruši svet. Vem, da nama ni tako hudo, a vseeno, mama ima velike zdravstvene težave, zanjo plačujeva dom, še vedno imava stroške s selitvijo, naokrog hodiva oblečena kot berača, ker sem trdno odločila, da letos ne bova ničesar kupovala. Vem, da to še ni lakota in niti pomanjkanje, a v tistem trenutku mi prekipi: zakaj si mu dal desetaka, sprašujem. Ker me ni pustil pri miru, mi odgovori mož. Tipična moška reakcija, ko se nečesa ali nekoga ne morejo znebiti. Solze mi silijo v oči, vem, da ne bo nič s kavo in rogljičkom, in ne morem si kaj, da bi mi ne šlo na jok. Doma me sicer čaka obilna večerja, taka, kot bi je bili na drugi strani oble veseli, a vseeno. Ta deževni dan brez pravega cilja, stroški, ki me čakajo v decembru, vsota, ki jo bom morala plačati za mamo. In razočaranje ob misli, da bo za darila in prijatelje ostalo zelo malo. Jezim se na moža, vračam mu knjigo, te knjige sploh nočem, načrtovala sem nakup dveh ali

treh čisto drugih knjig v decembru... Zamislil se, odločim, odprem vrata in jezno stopim do fanta. Vračam mu knjigo, zahtevam svojih deset evrov, pravim, da ne morem, da je tudi nama težko, da mu lahko vrneva knjigo in dava en evro, več ne. Deset je odločno preveč za nekaj, česar ne potrebujeva in kar nama je vsilil. On se smeje, pravi, da je že izdal račun, ko mu dokazujem, da ni nikjer nobenega računa, se smeje še bolj na glas, zamahne z roko, kot bi odganjal mojo nadležnost, in odide. Nekdo na parkirišču mi pravi, naj pokličem policijo. Sprašujem se, kdo sploh tiska te knjige, jezi me, ker nikoli v življenju nisem nikomur ničesar vsiljevala. In nikoli prosijačila. Tega enostavno ne zmorem. Mož nemočno stoji in gleda vse skupaj. Vem, da mu je žal, pravi mi, da ni mogel drugače... Skupaj greva po ulicah, dežuje, vlažno je in mene vse bolj boli grlo. Razmišljam o svoji jezi. Sprašujem se, ali postajam rasist kot toliko drugih. Ali sem enostavno utrjena zaradi te vsakodnevne bitke za preživetje. Marsik-

do je naveličan in marsikdo ne razume, zakaj ljudje, ki so vse življenje plačevali davke, delali, skrbeli za svoje otroke in bili vsekozi pošteni državljani, na starost ne vedo, kako bi preživel do konca meseca. In ti ljudje imajo vsekakor veliko več pravic, kot tisti, ki prihajajo k nam po morju. Pa čeprav trpijo, pa čeprav jim je težko. Nekateri težko razumemo, in čeprav smo na dnu srca dobri in vedno radi pomagamo, si ne moremo kaj, da ne bi občutili jeze in užaljenosti.

Nedelja je še grša, zaradi tistega desetaka in še bolj zaradi tega, ker čutim, da postajam to, kar nočem postati. Da postajam tudi jaz rasist. Da ne znam več presoditi, kaj je prav in kaj ne. Zaradi preživetja. Zaradi te preklete borbe za vsakdan.

Dežuje. Taki časi so. Vse težji. Za vse, ne samo za te reveže, ki prihajajo k nam iskat srečo in na račun katerih, to so nam v teh dneh potrdili, služi celo mafija. Tudi za nas so hudi časi. In v takih časih je človek človeku... volk.

Suzi Pertot

S 1. strani

Vedno višja kakovost

Da je dobra glasbena vzgoja zelo pomembna, kot je dejal Ferlan, je bilo zaznati predvsem v tistih nstopajočih zborih, ki delujejo v sklopu SCGV Emil Komel. V prvi vrsti sta to OPZ Emil Komel Gorica, ki ga že vrsto let vestno, prizadevno in uspešno vodi Damijana Čevdek Jug in je tudi letos ob njeni vsestranski skrbi izkazal pevsko kakovost in glasovno zlitost, in Mladinski pevski zbor Emil Komel, v katerem pojejo najstniki, ki so svojo pevsko pot začeli v omenjenem otroškem sestavu. Ta nepretrgana, "kapilarna" pevka vzgoja je še kako prepoznavna. Na zelo dobrih temeljih sedaj nadaljuje kakovostno "nadgradnjo" pevovodja David Bandelj. Razveseljivo je to, da je v tem mladinskem zboru kar nekaj fantov, tako da so na Mali Cecilijanki tri zahtevne pesmi, brez pomoči katerekoli instrumentalne spremljave, izzvene polno, ulito, natančno in so

nost zborovodij, ki se trudijo čim boljše pripraviti svoje mlade pevce, tudi če so ti še zelo majhni in sestavljajo maloštevilen zbor. Vsi

Mirko Ferlan (foto dpd)

otroci so z navdušenjem in zanosom zapeli zanje primerno izbrane pesmice - kar nekaj jih je bilo hudomušnih in šegavih vsebin, ki nedvomno podžgejo voljo do izvajanja. Tudi Orff instrumenti so se oglasili in pri tem je bil zaznaven ritmičen smisel na-

OPZ Veseljaki - Doberdob z zborovodkinjo Lucijo Lavrenčič (foto dpd)

seveda vsebovale mavrico glasov, ki nedvomno bogatijo pevski zvok in izraz sestava. Poslušalce je še posebno navdušila rezijanska v priredbi Ambroža Čopija *Da lipa ma ke bej na jē*. Z ubranim nastopom se je kot vselej predstavil tudi OPZ Veseljaki iz Doberdoba pod energičnim vodstvom Lucije Lavrenčič Terpin. Poleg klavirske spremljave Elisabethe Cavaleri sta pesmice Bojana Glavine (Piroška Sič - Birs) Stonogica ritmično poudarjeno popestrila pridna mlada Jurij Lavrenčič na kitaro in Aleksander Gergelet na tolkala. Pri vseh zborih je treba zabeležiti veliko zavzetost in požrtvoval-

stopajočih. Nekateri zborčki so svoj nastop popestrili tudi z gibom. Pevovodkinjam in vsem, ki so z raznimi glasbili spremljali petje, gre velika pohvala za delo, ki ga opravljajo z vztrajnostjo in potrpežljivost ter seveda z veliko ljubeznijo do petja, ki ga posredujejo tudi svojim malim varovancem. Na letošnji Mali Cecilijanki - na njej so nekateri izmed zborov z nabožno pesmijo počastili Božjo Mater Marijo - so v prvem delu zapeli OPZ F. B. Sedej, Števerjan (zborovodja Martina Hlede, klavirska spremljava Martina Valentinčič); OPZ OŠ J. Abram, Pevma (zborov. Marta Ferletič, sprem.

Mateja Jarc); OPZ KD Sovodnje - mali (zborov. Valentina Nanut, sprem. Erika Tomsič); OPZ Rupa-Peč (zborov. Zulejka Devetak, sprem. Martina Valentinčič); OPZ Štmaver (zborov. Lara Feri, sprem. Martina Valentinčič, klavir, Petra Feri, kitara); OPZ Mali Veseljaki (zbor. Mateja Jarc, sprem. Maja Jarc); OPZ KD Sovodnje (zborov. Jana Drasič, sprem. Valentina Cibic). Drugi del so izoblikovali: OPZ OŠ Ljubka Šorli, Romjan (zborov. Lucija Lavrenčič Terpin, sprem. Elisabetha Cavaleri); Cerkevni OPZ Štandrež (zborov. Lucrezia Bogaro, sprem. Tiziana Zavadlav, klavir, Petra Feri, kitara); OPZ Vrh Sv. Mihaela (zborov. Karen Ulian, sprem. Tamara Podveršič); OPZ Ladjica, Devin (zborov. Olga Tavcar, sprem. Barbara Corbato, klavir, Blaž Terpin, violina, Petra Pahor, kitara) OPZ Plešivo (zborov. Alessandra Schettino, sprem. Fabrizia Persoglia), in že omenjeni OPZ Veseljaki, Doberdob (zborov. Lucija Lavrenčič Terpin, sprem. Elisabetha Cavaleri), OPZ Emil Komel, Gorica (zborov. Damijana Čevdek Jug, sprem. Elisabetha

S 7. strani

Veneto za vprašanja gorskih skupnosti...

Druga težava, ki je v Bellunu zelo pereča zadnjih dvajset let, je izseljevanje. »Tvegamo, da naše področje tako izumre. In mi z njim«, je dejal Marcolada. Glavni razlog za to je nestrateska politika dežele Veneto, ki v gorska območja ne investira. »Strmeli smo in še vedno strmimo, ko gledamo, koliko in kako nalagata v promocijo in razvoj gorskih območij pokrajini Trento in Bocen. Logično je, da se od tam ljudje ne selijo. In to je bil tudi pomemben razlog, da smo se mi želeli pridružiti njima in tako pridobiti status

avtonomne pokrajine«. Odločitev Kasacijskega sodišča, da ne odobri referenduma za priključitev Tridentinskemu - Gornjemu poadižju je bila šele prva od številnih težav, s katerimi se je moralo soočiti gibanje Bard. Pokrajina je namreč kmalu potem prišla pod komisarstvo upravo, reforma pokrajini pa je najbrž bil usodni udarec za vsako nadaljno željo po avtonomiji, so pojasnili trije govorniki. Kljub temu pa v Bardu ne obupajo. Še vedno so politično aktivni. Na nedavnih evropskih volitvah so s svojim kandidatom nastopa-

li v listi južnotirolske nemške manjšinske stranke SVP: v goratih območjih pokrajine Belluna je kandidat gibanja Bard prejel 6 tisoč preferenc, lista SVP, ki ji je načeloval Herbert Dorfmann, pa 10 tisoč glasov. Z velikimi italijanskimi strankami se ne nameravajo povezovati, imajo pa v mislih svojevrstno alpsko makroregijo. Vanjo želijo povabiti vse gorske skupnosti v severni Italiji, ki jim ni skupno samo problematika razvijanja goratih območij, ampak tudi narodnostna komponenta. »Želimo ustvariti realnost, ki bi povezovala Francoze v Dolini Aoste, Nemce v Bocnu, našo ladinska skupnost, karinjsko pogorje v FJK in vse do območij, ki jih tukaj pri vas naseljuje slovenska manjšina«, so dejali ladinski gosti ob sklepu večera.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm. Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 9. decembra, ob 14. uri.

Razstava Umetniki za karitas v Gorici

Umetniki so lepi ljudje!

Odperte prodajne razstave likovnih del, ki so nastala na 20. mednarodni likovni koloniji Umetniki za karitas na Sinjem vrhu nad Ajdovščino med 18. in 22. avgustom letos, je bilo tudi letos pravi praznik lepote in dobrote. Žal se je dogodka v sredo, 3. decembra, v Galeriji Ars na Travniku v Gorici udeležilo malo ljudi; upamo pa, da si bo razstavo, ki bo odprta do Svetih treh kraljev, ogledalo čim več ljudi.

Da je bil praznik še lepši, so ga tokrat v začetku in na koncu z lepo pesmijo poplemenitile Žene iz Dornberka. V imenu prirediteljev je Jurij Paljk v pozdravu prisotnim poudaril, da je Karitas zanesljiva dobrodelna organizacija, ki resnično namenja vse, kar prejme, tistim, ki jim je pomoč namenjena. Zato se je zahvalil Škofijski karitas Koper, ki vsako leto prireja razstavo v Gorici, pa tudi umetnikom, ki darujejo svoj čas in svoje talente. "Umetniki so lepi ljudje!"

Jožica Ličen, vodja, gonilna sila in duša projekta, je povedala, da

v svojih prizadevanjih že 20 let vztrajajo na tej poti organizatorji, ustvarjalci in tisti, ki razstave omogočajo. "To je že velika družina", to je že "gibanje tistih, ki želimo prek čopičev in barv vedeti za stiske ljudi, s katerimi se srečujemo. In gibanje umetnikov, ki imajo tudi možnost se predstaviti". Na stenah goriške galerije so dela z jubilejne kolonije: v 20 letih se je nabralo 1.300 imen različnih avtorjev, desetkrat več ljudi je bilo zraven, je pomagalo in slike tudi kupilo. Nastalo je 2.300 slik, od teh jih dve tretjini krasita poslovne ali domače prostore. Prostovoljcev je v Sloveniji deset tisoč: lani so registrirali petsto tisoč prostovoljnih ur, "koliko pa jih je še bilo, ki jih nismo nikjer zapisali"! Zato, kot so pravili mušketirji, "vsi za enega, eden za vse!"

V koloniji so že bili umetniki z vseh celin, je še povedala Jožica Ličen. Letošnje umetnine so doslej bile na ogled v Rimu, Novi Gorici, na Zemonu, zdaj v Gorici; v januarju so vabljeni v Galerijo Družina in v Državni zbor.

"Stvar se dejansko širi", za kar imajo gotovo zasluge tudi strokovni sodelavci. Na Sinjem vrhu se rojeva lepo in dobro: "Vsi potrebujemo lepoto! Potrebujemo jo za naše duše. Človek ne živi samo od kruha; ko bi bilo tako, bi hodili po svetu sami žledolci ... Je tudi srce, je duša, je trenutek, ko se ustaviš, pozabiš na vse in se vprašaš, kaj je umetnik dal od sebe, ko je nekaj slikal". Pri Karitas vsako leto opozarjajo na določene stiske: zadnja leta so pomagali družinam v stiski, letos so se odločili za tujce. Papež se v Lampedusi ni poklonil samo umrlim priseljencem v morju, ampak se je tudi zahvalil ljudem, ki tujce sprejemajo. "Tujec sem bil in ste me sprejeli", piše v Sv. pismu, "a po dva tisoč letih smo to nekako pozabili". Včasih se moramo spomniti, "da so bili tudi naši predniki tuji, ko so šli po svetu delat, s trebuhom za kruhom".

Likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn je nato spregovorila o umetnikih in njihovem opusu. To je pravo gibanje, je potrdila: umetniki verjamejo v to pobudo, vanjo vlagajo in jo dejavno spremljajo, tudi zaradi tega je posebno uspešna. Poleg udeležencev kolonije jo redno spremljajo tudi darovalci. V dveh desetletjih se je zvrstilo kar nekaj zakonskih parov. Ti so že sami po sebi vzor sodelovanja. Sodelovanje med umetniki, organizacijo Karitas, likovnimi deli, gledalci in kupci na neki način simbolizirajo - posredno - tudi zakonski pari.

"Stara znanca" Nikolaj Mašukov in Maša Bersan Mašuk prihajata iz Rusije. Sta odlična slikarja tako po izboru motivike, s katero kažeta na izjemno širino in du-

hovno poglobljenost. Nikolaj je v prvi vrsti izvrsten risar: njegova poteza je tekoča in dinamična, z njo ujame izraznost, slikovitost in sporočilo trenutka. Duhovno usmerjeno je tudi ustvarjanje Maše, ki v svoji intimno ikonografijo najraje vključuje svetopi-semske zgodbe. Sta avtorja, ki prinašata drugačno študijsko orientacijo, izjemno rusko dušo, ki diha iz njunih del, je dejala kritičarka. **Silva Kobal Karim** je slikarka, ilustratorka, kermičarka, deluje na širšem likovnem področju. Njena dela kažejo, da ima bogate izkušnje z grafiko in ilustracijo. **Azad Karim** je po rodu iz Kurdistan; sporočilo starih civilizacij prenaša tudi v sodobno, modernistično in postmodernistično zahodnoevropsko umetnost. Ne vzemirjajo ga le arhaični elementi, ampak kot angažiran ustvarjalec čuti problematiko svojega naroda, tavanje izseljenih in zaničevanih. **Irena Jeras Dimovska** je slikarka in restavratorka: od študijskih let se ukvarja s figuralno in upodobitvami ženskih likov: gre za sublimirane upodobitve, v katerih se avtorica emocionalno sprašuje o ženskih čutenjih in doživljanjih. Njen soprog **Boge Dimovski**, po rodu Makedonec, je avtor večplastnih likovnih organizmov, ki so povsem odmaknjeni od realnosti in zanj inspirativne krajske stvarnosti, vendar jih lahko občutljivi gledalec le odkriva, ko vstopa skozi zastore slikovnega organizma. **Marta Jakopič Kunaver** nas vselej znova navdušuje s svojimi angeli, je dejala Anamarija Stibilj Šajn. Ti liki so polni domišljije, izraznosti in izpovednosti, predvsem pa predstavljajo iskri-ve oblike in čudovite barve, ki med seboj komunicirajo. Njen soprog **Matej Kunaver**, sicer pediater, se rad izraža na slikarski način kot dober diagnostik pokrajine: ob opazovanju zunanje sveta razkriva tudi svoja

A. Stibilj Šajn, J. Paljk in J. Ličen

občutja, zato je njegova likovna poetika ekspresivno naglašena. Njuna hčerka **Polona Kunaver Ličen** je slikarka, ilustratorka, magistra oblikovanja, ki piše zgodbe življenja na zelo ljubeč, otroški način. Mediteransko naravo, igrivo razpoloženje, ki sega v nadrealistične sfere, pa v svoji ustvarjalnosti goji njen soprog **David Ličen**, ki na domiseln način snuje zanimive motivne inscenacije na slikovni površini, polne radoživnega razpoloženja, ki izvira iz njegovega občutka za toplote in živahne barve. Dolgoletni profesor na dunajski likovni akademiji **Helmut Kortan** je v zadnjem obdobju naredil preskok iz realizma v abstrakcijo, vendar tudi ta se navdihuje v naravi Sinjega vrha. Njegova soproga **Susanne Gimbel Kortan** še vedno ostaja zvesta vezi z realno videnim, vendar osebno doživetim. **Anamarija Botteri Peruzović** predstavlja sredozemski milje, v katerem domuje tudi angelsko bitje: avtorica se izraža z zelo svojstveno barvno skalo, v njenih delih čutimo moč risbe, ki nastaja po vitražnem principu. Njen soprog **Hrvoje Marko Peruzović** pa se najraje sooča s krščansko ikonografijo, z ženskimi aktom in mitološkimi vsebinami, v katere spada tudi nosorog kot simbol moči. Njegova risba je "secesijsko navdihujoča", njegova poetika pa se pne tudi v nadrealistične svetove; "vseskozi čutimo njegovo željo po globlji pomenski in simbolnosti". **Sumyko Kyohara** je japonska sli-

karka, soproga Jožeta Stražarja: oba živita v Štokholmu. Sumyko je izjemno subtilna ustvarjalca, ki se rada izraža v akvarelni tehniki, v katero vključuje znanje japonskega slikarstva. **Jože Stražar** je tokrat razkril svojo afiniteto do japonskih pismenk, svojo "jasno in tekočo kaligrafsko potezo, s katero ustvarja pismenke, v katerih pa čutimo neke asociacije na figuralne like". **Klementina Golija** s svojim novim ciklom slik predstavlja organizacijo slikovnega polja v tri pasove: zemeljski, vmesni in nebesni. Med temi skrajnostmi biva slikarčin uvid, bivajo njeni spomini, ki jih beleži z ekspresivno, na trenutke otroško učinkujočo in neposredno izživeto risbo. **Klavdij Tutta** v svojem najnovejšem ciklu slik nadaljuje mediteransko obarvano poetiko. V svoji ustvarjalnosti "se vse bolj fokusira na linijo, ploskev in barvo: skratka na izčiščevanje slikovne površine". Tem osemnajstim ustvarjalcem so se pridružili strokovni sodelavci, od Lucijana Bratuša, Tone-ta Seiferta, Bogdana Sobana, Mire Ličen Krmpotič do Jožeta Bartoljca, zraven pa še nešteto darovalcev. Skratka, je sklenila Anamarija Stibilj Šajn: "Letošnja razstava je raznolika in bogata... Razpeta je od abstrakcije do realizma in vseh vmesnih interpretativnih poti". V vsaki zgodbi lahko čutimo, da veje duh posameznega likovnega ustvarjalca, zraven pa tudi duh dobrote, kajti tudi v tem duhu so dela nastala. **DD**

Žene iz Dornberka

GORICA Četrta in peta Pravljica urica v Feiglovi knjižnici

Pajkec Ogabek in darežljiva medvedka

Malčki, ki obiskujejo Pravljice urice v toplem objemu mladinske sobe v Feiglovi knjižnici na goriškem Verdijevem korzu, so v novembru lahko prisluhnili dvema pravljicnima zgodbicama z vselej prisotnim poučnim drob-cem. V ponedeljek, 10. novembra 2014, je veliko število malih poslušalcev iz pripovedi študentke Tamare Peteani spoznalo pajkec Ogabka, ki je ždel v svoji mreži in razmišljal, zakaj se ga vsi bojijo. Po odgovor je šel k mami, stricu Nogatcu, Pajkiju, teti Gravžici, Mažiju Mišici, Smrku in ostalim sorodnikom, a nihče mu ni znal dati zadovoljivega odgovora. Le babica Erna mu je razložila, da se bojimo tega, česar ne poznamo. "Bati se nam res ni treba, le sprejmimo vse tako, kot pač je", je bila modra Erna. Pristrčna pravljica je otrokom zaigrala na

ki si je kar nekaj odrskih izkušenj nabrala kot članica mladinske gledališke skupine O'Klape, ki deluje pod okriljem Skupnosti družin Sončnica s sedežem v Močnikovem domu v Gorici pod energičnim mentorstvom gledališke navdušenke, učiteljice Katerine Ferletič. Sanja se je s primer-nim kostumom in masko ljubko spremenila v nežno, zvedavo medvedko, ki ji je zelo všeč zelena barva. Zelo rada ima svojo mehko zeleno jopico, ki ji jo je sešila babica. A ko si jo nekega dne želi obleči, presenečena opa-

jo je iz rok iztrgal nagajivi veter in jo odnesel. Jopica se je na lepem znašla pred mamo zajkljo, ki jo je presrečna vzela, da bi z njo pokrila svoje mladičke. Zajčki so tako bili na tplem in medvedka je bila seveda zelo vesela, da je njena jopica spet nekoga grela. V vlogo zajklje je v zadnjem trenutku vskočila Karin Vižintin, Sanjina sošolka - obe obiskujeta tretji razred znanstvenega liceja v Gorici -, ker je zbolela Katja Terčič, tudi sama članica O'Klape. Otroci so prav lepo spremljali pravljico pripoved, prepleteno s petjem, in se ob njej naučili, da je treba biti radodarni in hvaležni za podarjeno. Pravljica *Zelena jopica* je izšla pri založbi Morfem izpod peresa Tatjane Kokalj s privlačnimi ilustracijami Tine Brinvar.

Otroci, predvsem pa njihove mame ali odrasle spremljevalke, so zaploskali pridnimi igralcema z željo, da bi jim kdaj drugič še kaj lepega prikazali. Ta pravljici pri-zorček so si sicer že ogledali mali cibicani, ki obiskujejo vrtec Max Fabiani v Gorici.

Jesenski sklop petih pravljicnih uric se je tako končal, zimskopomladni se bo začel v januarju 2015, in sicer 12., ko bodo že mimili vsi praznični dnevi, ki prinašajo našim malčkom veliko veselja, še prej pa nestrpnega pričakanja obiska sv. Miklavža, Božička ...

IK

Sanja Vogrič in Karin Vižintin z otroki

strune strpnosti in sprejemanja drugačnega, kar je v današnjem času zelo aktualno. V ponedeljek, 24. novembra 2014, se je v mladinski sobi zbralo okoli šestnajst otrok, ki so doživeli droben, a ljubko pripravljen gledališki prizorček. Z njimi je bila, po kratkem uvodu knjižničarke Luise, Sanja Vogrič,

zi, da ji je postala premajhna. Ker je medvedka radodarna, bi jo rada komu podarila. Zato se odpravi v gozd, obarvan v jesensko pis-anost, in si med potjo prepeva: "Zelena jopico imam, lepo je, da jo komu dam". V resnici jo ponudi ježku, volku, veвериčki. A vsi so bolj neprijazni z njo, nihče noče njene jopice. Kar naekrat ji

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (48)

TOKSIČNA KOVINA - ARZEN

Zakaj so toksične kovine v našem telesu nevarne, čeprav jih najdemo samo v sledih? Tudi če je v telesu toksične kovine malo, le-ta nadomešča koristen mineral; telo namreč pri vrskavanju daje prednost toksični kovini in ne koristnemu mineralu. Enako velja za vse toksične kovine. Če ima telo na izbiro vsrkatiti toksično kovino ali kori-sten mineral, bo izbralo toksično kovino, saj je njena absorpcija veliko lažja in zanjo porabi manj energije. Iz tega razloga je treba okrepiti jetra, ki bodo toksično kovino izločila iz telesa takoj ob njeni absorpciji. Jetra namreč pretvorijo toksično kovino v vodo-topno in posledično je na ta način izločena skozi naše telesne produkte: slina, urin, znoj idr. Če so pa jetra šibka, bo toksična kovina topna v masteh in bo ostala v telesu več kot 48 ur, kar pomeni, da bo poškodovala do-ločen del našega telesa oziroma bo zavirala absorpcijo določenega nujno potrebnega mi-nerala. Največ arzena se zaradi industrializacije in onesnaženosti voda nahaja v ribah, pesticidih, pivu, kozmetiki, barvilih, strupu za miši, konzervansih za les, odstranjevalcih plesni idr.

Težave, ki jih arzen povzroča v našem telesu, so anoreksija, prekomerno izpadanje las, glavobol, deficit ledvic, šibkost, dermatitis, diareja, deficit jeter in želodca, vročina, edem, herpes, bolečina v grlu, bledolichnost, vrtočlavlvice in ne nazadnje tudi rak (pod pogojem, da se arzen pojavlja v telesu v velikih količinah). Opravili so mineralogram na laseh Napoleo-na in rezultati so pokazali, da je imel v telesu

osemkrat večjo dozo arzena od tiste najvišje, ki se za človeško telo šteje za toksično nevarno. Nekateri zgodovinarji zatrjujejo, da so Angleži po majhnih dozah zastrupljali Napoleona ves čas njegovega bi-ivanja na otoku sv. Hele-na, in sicer so mu arzen v manjših količinah dnevno dodajali v kavo in v barvo, s katero so prebelili stene hiše, v kateri je Napoleon živel v izgnanstvu na oto-ku. Napoleon je umrl zaradi krvavitve na želodcu, vzrok katere naj bi bila po vsej verjet-nosti rakava rana s predhodnim kroničnim gastritisom. Če rezultati mineralograma (testa las) po-kažejo, da je v našem telesu povišana vrednost arzena, je smotrno s kelacijo ta mineral odstraniti iz telesa. Iščimo zdravje!

www.saeka.si